

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ÂŞIK GÜLABİ'NİN HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADİR KARABAĞ

Tez Danışmanı

PROF. DR. MEHMET ALİ YOLCU

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ÂŞIK GÜLABİ'NİN HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADİR KARABAĞ

Tez Danışmanı
PROF.DR MEHMET ALİ YOLCU

ÇANAKKALE - 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Kadir KARABAĞ tarafından Prof. Dr. Mehmet Ali YOLCU yönetiminde hazırlanan ve **28/02/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Âşık Gülabi'nin Hayatı, Sanatı ve Şiirleri**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Mehmet Ali YOLCU

(Danışman)

Doç. Dr. Mustafa AÇA

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa DİNÇ

İmza

.....

.....

.....

Tez No : 10348405

Tez Savunma Tarihi : 28/02/2022

.....

Doç. Dr. Yener PAZARCIK

Enstitü Müdürü

.././2022

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarımı kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Kadir KARABAĞ

28/02/2022

TEŞEKKÜR

Bu tezin yazılması ve çalışma boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve tecrübesiyle yol gösteren çok değerli danışman hocam Prof. Dr. Mehmet Ali Yolcu'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmamızın başlarında benimle Aşık Gülabi'ye ait müzik arşivini paylaşma nezaketinde bulunan değerli hocam Doç. Dr. Bilgin Güngör'e de bu vesile ile teşekkürlerimi sunarım.

Tez süresince değerli zamanlarını ayırıp, Aşık Gülabi ile görüşmemi sağlayan ve hemen her konuda tüm sorularıma cevap veren, kendisini tanımaktan onur duyduğum Özmüzik Plakçılık ve Kasetçilik Şirket Müdürü Ümit Çorluk'a; şirketlerinde beni misafir eden ve değerli bilgilerini benimle paylaşan, sohbetinden keyif aldığım kıymetli büyüğüm prodüktör ve müzik yapımcısı Osman Çorluk'a; Aşık Gülabi, Ümit ve Osman ağabeyleri tanımamda büyük emeği olan şirketin halkla ilişkiler sorumlusu ve sanat direktörü değerli insan Oğuz Çorluk'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim ve tez sürecimde benden yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve tecrübesiyle destek olan ve ayrıca beni çalışma süresi boyunca motive eden kıymetli ablam Yağmur Yıldırım Bayrakçı'ya ve abim Cenk Bayrakçı'ya teşekkür ederim. Ayrıca burada isimlerini sayamayacağım, süreç boyunca benden manevi desteklerini bir an olsun esirgemeyen çok değerli arkadaşlarıma da teşekkürü borç bilirim.

Son olarak yüksek lisans tez dönemi boyunca ve hayatımın hemen her alanında maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen sevgili anneme, babama ve biricik kardeşim Furkan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Kadir KARABAĞ
Çanakkale, Şubat 2022

ÖZET

ÂŞIK GÜLABİ'NİN HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ

Kadir KARABAĞ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Ali YOLCU

28/02/2022, 177

Âşıklık geleneği; geçmişi yüzyıllar öncesine dayanan, Türk kültürünün kayda değer bir parçasıdır. 15. yüzyılın sonlarından itibaren bu isimle anılan gelenek, hemen her dönem ses getiren temsilciler yetiştirerek günümüze kadar süregelmiştir. Gelenek başlangıcından günümüze kadar kendine has birtakım kural ve kaidelerle, Türk edebiyatı tarihi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Âşıklık geleneği, zamanla Türk edebiyatı içerisinde âşık edebiyatı adı altında incelenen bir alandır. Bu edebiyat 21.yüzyılda dahi bir gelenek çerçevesinde varlığını sürdürmektedir. Âşıklar, yaşadıkları her dönem toplumun mevcut durumunu saza ve söze dönüştüren, her türlü acı ve sıkıntılarının yanı sıra neşe ve mutluluğunu da dizelere döken kültür aktarıcılarıdır. Bu bakımdan âşıklar, gelişen ve değişen kültür ortamında özü ve dokusunu koruyarak günümüzde dahi yaşatılan geleneğin en önemli parçasıdır. Âşıklığın günümüzde yaşatılması ve geleneğin devamlılığı adına çaba harcayan son dönem temsilcilerinden birisi de Âşık Gülabi'dir. Âşık Gülabi'nin hayatı, sanatı ve şiirlerini incelediğimiz çalışmada şaire ait 133 adet şiir, şekil ve içerik yönünden incelenerek, şairin sanat anlayışı ve edebi kişiliği tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışmada Âşık Gülabi'nin gelenek içerisindeki yeri ve önemi üzerine incelemeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Âşıklık Geleneği, Âşık Edebiyatı, Âşık Tarzı Şiir, Âşık Gülabi

ABSTRACT

LIFE, ART AND POEMS OF ÂŞIK GÜLABİ

KADİR KARABAĞ

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Turkish Language and Literature Department Master's Thesis

Advisor: Prof. Dr. Mehmet Ali YOLCU

28/02/2022, 177

Minstrel tradition; It is a remarkable part of Turkish culture, dating back centuries. The tradition, which has been called by this name since the end of the 15th century, has continued until today by raising prominent representatives in almost every period. It has an important place in the history of Turkish literature with its own rules and rules from the beginning of the tradition to the present day. The tradition of minstrelsy is a field that has been studied under the name of minstrel literature in Turkish literature over time. This literature continues to exist within the framework of a tradition even in the 21st century. Minstrels are cultural transmitters who transform the current state of society into instruments and words in every period they live, and put their joy and happiness into verses as well as all kinds of pain and troubles. In this respect, minstrels are the most important part of the tradition that is kept alive even today by preserving its essence and texture in the developing and changing cultural environment. Âşık Gülabi is one of the representatives of the last period who make efforts to keep the minstrel alive today and for the continuity of the tradition. In this study, in which we examined the life, art and poems of Âşık Gülabi, 133 poems belonging to the poet were examined in terms of form and content, and the poet's understanding of art and literary personality were tried to be determined. In addition, in this study, the place and importance of Âşık Gülabi in the tradition were examined.

Keywords: Minstrel Tradition, Minstrel Literature, Minstrel Style Poetry, Âşık Gülabi

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

3

2.1. Âşıklık Kavramı ve Âşıklık Geleneği.....	3
2.1.1. Âşıkların Yetiştığı Toplumsal Ortamlar	5
2.1.2. Âşıkların Yetiştikleri Çevrelere Göre Sınıflandırılması	6
2.1.3. Âşıkların Yetiştikleri Dönemlere Göre Sınıflandırılması	9
2.1.4. Âşıkların Sanatsal Özelliklerine Göre Sınıflandırılması.....	11
2.2. Âşıkların Yetişme Süreçleri.....	12
2.2.1. Âşıkların Çıraklık Süreci (Kapılanma)	12
2.2.2. Âşıkların Mahlas Alması (Tapşırma).....	13
2.2.3. Rüya Motifi ve Bade İçme	13
2.3. Âşıklık Geleneğinde Saz.....	14
2.4. Âşık Kolları.....	15
2.5. Âşıklık Geleneğinde Âşık Olma Kuralları.....	15
2.6. Âşıklarda Halk Hikâyesi Anlatma Geleneği.....	16
2.7. Âşıkların İcra Ortamları.....	17
2.7.1. Âşık Kahvehaneleri.....	18

2.7.2. Âşık Karşılaşmaları.....	18
2.8. Âşık Fasılları.....	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ 21

3.1. Veri Toplama Teknikleri.....	21
3.2. İnceleme Yöntemi.....	22

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI 24

4.1. Âşığın Hayatı ve Yetiştığı Çevre.....	24
4.2. Âşıklığı ve Sanatçı Yönü.....	26
4.3. Edebi Kişiliği.....	32
4.4. Şiirlerinin Özellikleri.....	35
4.4.1. Şekil Özellikleri.....	35
4.4.2. Dil ve Üslup.....	57
4.4.3. Şiirlerinin Konusu.....	60
4.5. Şiirleri.....	84
4.6. Ali ile Neslihan Hikâyesi.....	171
4.7. Sözleri Kendisine Ait Olmayan Türküleri.....	173

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ 175

KAYNAKÇA.....	178
EKLER.....	I
EK-1. Sözlü Kaynaklar.....	I
EK-2. Fotoğraflar.....	I
ÖZGEÇMİŞ.....	VII

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Şekil Özellikleri Tablosu	53

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Âşıklık geleneği, Anadolu'nun kültürel çeşitlilik ve zenginliğinin önemli bir parçasıdır. Yüzyıllar içerisinde şiiri, müziği ve hikâye anlatımını içeren çok yönlü, kadim ve eşsiz bir sanat haline gelmiştir. Bu gelenek adı altında âşık dediğimiz, şiir söyleyen, saz çalan ve hikâye anlatan halk sanatçıları yetişmiştir. Bu sanatçılar geçmişten günümüze Türk kültür tarihine, Türk edebiyatına ve hatta Türk halk müziğine önemli katkılar sağlamışlardır. Âşıklar, içinde yaşadıkları halkın duygu ve düşüncelerini en iyi biçimde ifade eden ve toplumun bir nevi sözcüsü haline gelmiş kişilerdir. Bu bakımdan yüzyıllardır süre gelen bu geleneğin yükünü gururla taşımış ve bir sonraki nesle ulaştırmayı başarmışlardır.

Âşıklık, köklü bir geleneğe sahiptir. Nitekim bu geleneğin kökleri hala araştırılmaya devam etmektedir. Asırlardır içerisinde kendine has gelenekleri, kuralları ve uygulamaları ile bu gelenek günümüzde dahi varlığını korumaya devam etmektedir. Nitekim günümüzde yaşayan halk ozanı Âşık Gülabi de gerek kendini yetiştirme biçimi gerek ortaya koyduğu eserleriyle bu geleneğin son yıllarda önemli temsilcilerinden birisidir.

Âşık Gülabi, Çorum'da doğmuştur. Çorum ili, Anadolu âşıklık geleneği içerisinde önemli bir yere sahiptir. Çorum ili coğrafi, sosyo-kültürel ve toplum yapısı bakımından Anadolu kültürünü yaşatan önemli bir şehirdir. Çorum ilinin tarihi incelendiğinde bu bölgeden birçok âşık, ozan ve şair yetiştiği görülmektedir (Taşlıova, 2008). Âşık Gülabi de bu şairlerden sadece birisidir.

Bu çalışmamızın konusu, Anadolu âşıklık geleneği içerisinde Âşık Gülabi'nin hayatı, sanatı ve sanat hayatı boyunca yazdığı/icra ettiği şiirlerinin tespiti ve incelenmesidir. Bu çalışmada öncelikle olarak şu sorulara cevap aranmaktadır: 1. Âşıklık kavramı ve âşıklık geleneği nedir? 2. Âşık Gülabi kimdir? 3. Âşıklık geleneği içerisinde Âşık Gülabi'nin yeri ve önemi nedir? 4. Âşık Gülabi'nin sanat anlayışı nedir? 5. Âşık Gülabi'nin şiirlerinin konusu ve şekil özellikleri nelerdir?

Âşık Gülabi'nin hayatı, sanatı ve şiirleri ile ilgili bu güne kadar herhangi bilimsel bir çalışma yapılmamıştır. Bu durum bizim açımızdan bir eksiklik olarak görülmüştür. Amacımız bugüne kadar yayımlanmış/yayımlanmamış bütün şiirlerini tespit edip akademik bir çalışma bünyesinde halkbilimine kazandırmaktır. Ayrıca bu çalışma, âşıklık geleneği içerisinde yer alan şairin, edebiyat tarihine kaynaklık edebilecek bir çalışma içerisinde yer almasını ve bu alandaki bir eksikliğin giderilmesini sağlamaktadır.

Geçmişten günümüze Türkiye'de âşıklık geleneği bağlamında çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak hemen hemen hiçbir akademik yayında Âşık Gülabi hakkında bu tarz kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Tezimiz, bu konuda yapılmış ilk çalışma olması bakımında ayrıca önem arz etmektedir.

Bu çalışmamızın kapsam ve sınırlılıklarını Âşık Gülabi'nin hayatı, sanatı ve şiirleri oluşturmaktadır. Âşık Gülabi, âşıklık geleneği içerisinde yaşadığı çağda geleneği önemle temsil eden halk sanatçıları arasında gösterilmektedir. Gülabi, sanat hayatı boyunca düzenli bir biçimde yıllar içerisinde onlarca albüme imza atarak geleneğin günümüzde dahi yaşatılmasında değerli hizmetlerde bulunmuştur. Bu çalışmada, şairin teknolojik ortamlardan (kaset/CD) derlediğimiz ve ona ait olduğunu tespit ettiğimiz 133 şiir ve 1 adet hikâyesini incelemiş bulunmaktayız.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmamızın bu bölümünde âşıklık geleneği üzerinde durulmuştur. Âşıklık geleneğinin kavram ve yöntemleri açıklanmış olup geleneğin yıllar içerisindeki değişim ve gelişim süreci anlatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu bölümde alt başlıklar altında geleneğe ait unsurlar tek tek açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Âşıklık Kavramı ve Âşıklık Geleneği

Âşıklık kavramı, Türk edebiyat tarihi içerisinde yıllardır üzerinde çalışılan bir alandır. Âşık sözcüğü, günümüzdeki anlamıyla ilk olarak 15. yüzyılın sonlarından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Âşık edebiyatı, ozan-baksı edebiyatı geleneğinin İslamiyet'ten sonra tasavvufi düşünce ve Osmanlı yaşama biçimi ve kabulleriyle birleşmesinden doğmuştur. Önceleri dini-tasavvufi halk edebiyatı olarak gelişen milli Türk edebiyatı 15. yüzyılın sonlarından sonra sosyal ve siyasi nedenlerden dolayı yeni bir oluşum içine girerek âşık edebiyatı olarak şekillenmeye başlamıştır (Artun, 2001: 29). Âşık edebiyatı bireysel bir edebiyat olduğu kadar bir gelenek edebiyatıdır. Bu edebiyatın temsilcileri mensup oldukları geleneğin kurallarına değer vermekte ve bu kurallara titizlikle uymaktadırlar. Bu bakımdan âşık edebiyatının ürünleri ve temsilcileri incelenirken daima bu özellik göz önünde tutulmalıdır. Âşık edebiyatında usta malı deyişlerle, yaşayan âşıkların kendi yaratmaları yan yana yaşar. Âşık edebiyatı ürünleri bireysel olmalarına rağmen sözlü gelenek içinde folklor ürünleri gibi çeşitlenmektedirler (Günay, 2008: 40).

Çobanoğlu'na göre âşık tarzı edebiyat geleneği, 12. asırdan beri İslam öncesi Türk sözlü edebiyat geleneği üzerine kurulup gelişen ve mensuplarına “âşık” denilen tekke ve tasavvuf edebiyatı geleneği içinde yer alan unsurlardan ayrılarak meydana gelmiştir. Bunda Yeniçeri Ocağı'nın kurulmasından sonra Türk kültür tarihinin her döneminde yer alan ordu şairlerinin de fonksiyonlarını üstlenen şair kesimin etkisi olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca kahvehanelerin sosyo-kültürel yapımıza girmesiyle âşık tarzı şiirin

Tekke tesirinden sıyrılarak ve profesyonelleşerek ortaya çıktığını ifade etmektedir (Çobanoğlu, 2000: 134).

Âşıklık kavramı, görüldüğü üzere Türklerin tarih sahnesine çıkmış olduğu ilk andan günümüze kadar türlü değişimlere uğramış, farklı adlarla anılmış ve çağlar içerisinde çeşitli evrelerden geçerek şimdiki haline almayı başarmıştır. Kavram çağlar içerisinde her ne kadar çeşitli değişimlere uğrasa da özünü muhafaza etmeyi başarmıştır. Âşıklık kavramının çağlar içerisindeki değişimini Başgöz şöyle açıklamaktadır:

Göçebelikten yerleşik hayata geçerek yeni bir toplum düzeninin kurulması, şehir ve kasabaların büyük ölçüde teşekkülü, toplum içi çatışmalarının çoğalması destan anlatıcısı ozanın yerine âşık tipinin geçmesini hazırlayan en köklü amillerdir. Epik şiirden, günlük hayata yönelen koşmaya geçiş bu suretle olmuştur. Âşıklar kopuz yerine saz çalmaya, epik şiirler yerine yerleşik hayata ait tablolar isteyen halka koşmalar söylemeye başlamışlardır (Başgöz, 1968: 8).

Âşık tipinin ortaya çıkış süreci oldukça önemlidir. Çünkü hiçbir gelenek bir anda, özgün bir biçimde ortaya çıkmaz. Mümkün olduğunca içinde bulunduğu toplumun o anki durumundan etkilenir ya da bir geçmişin izinde yeniden şekillenebilir. Bu bakımdan âşık tipi, Türk milletinin sosyal ve ekonomik yönden refah içinde yaşadığı bir çağ olan 15. yüzyılın Anadolu'sunda Selçuklulardan sonra ortaya çıkmış bir sanatçı tipidir. Böyle bir ortamda meydana gelen âşık tipi, büyük kültür birikiminin ve Anadolu'da yeni bir kültürle oluşmuş bir uygarlığın ürünü haline gelmiştir. Âşık, milli bir öze bağlı olan ozanın kaybolmasıyla belirmiş ve böyle bir ortamda kendine has bir kimlikle toplum içinde kendini hissettirmiş ve İslami öze bağlı, eski kültürün temsilcisi olduğu için işlevini yitirmiş olan ozanın yerini almıştır. Onun kişiliği, adı ile sanı ile ortaya çıkacak kadar gelişmiş ve kendi yarattığı şiire kendi adını verecek dereceye gelmiştir. Öyle ki âşıktan çevresinde yeni sanat alanında yenilikler yapması beklendiği göze çarpmaktadır. Görüldüğü üzere âşık tipi, bu koşullar içinde ancak 15. yüzyılda ortaya çıkabilmiştir (Artun, 2001: 57).

Türk halk edebiyatı içinde yer alan âşık edebiyatı, milli edebiyat geleneğinin bugün de yaşamaya ve yaratmaya devam eden önemli bir bölümüdür. Âşık edebiyatı,

başlangıcından bugüne yeni şartlara uyarak hayatiyetini sürdürmektedir. 20. yüzyılda özellikle Doğu Anadolu Bölgesinde tarihi kabul, üslup ve icra töresine uygun bir tarzda çağın teknolojisinden de (radyo, televizyon, plak, kaset, CD basın ve yayın organları vb.) yararlanarak yeni bir klasik devir yaşamaktadır (Günay, 2008: 39).

2.1.1. Âşıkların Yetiştığı Toplumsal Ortamlar

Âşıklık geleneğinde âşıkların yetişmiş olduğu ortam çok önemlidir. Şöyle ki gelenek farklı bakış açılarına ve farklı tarzlara sahiptir. Bizim burada ele aldığımız Anadolu âşıklık geleneğidir. Anadolu, doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine öyle geniş bir kültüre sahiptir ki, bundan dolayı her bölgenin kendine has bir dokusu vardır. Âşıklar da buldukları çevre itibarıyla bu dokunun bir parçasıdır. Çünkü âşıklar içinde buldukları toplumdan, yaşadıkları çevreden beslenmektedir. Onları anlayabilmek için yetiştikleri toplumun insanlarını, oradaki duygu ve düşüncelerini, yaşam biçimlerini, örf, adet ve geleneklerini öğrenmemiz gerekmektedir. Köprülü bu durumu şöyle açıklamaktadır: “Herhangi bir san’at şeklini anlamak için, her şeyden önce onu yaratan içtimai çevreyi maddi ve manevi bütün şartlarıyla öğrenmek zarureti, edebiyat tarihinin bir mütearifesidir” (Köprülü, 2004: 31).

Anadolu âşıklık geleneği şehir ve köy hayatı şeklinde iki ayrı grup olarak incelenmiştir. Burada ifade edilmek istenen toplumun bireyin gelişimindeki etkisidir. Köyler genel olarak baktığımızda kişinin gelişimi açısından yetersizdir. Anadolu köylerine yakından bakacak olursak karşımıza gelişmemiş ve şehre göre gelişime elverişsiz ortamlar çıkmaktadır. Bu yapısı itibarıyla de köyde yetişen birey ile şehirde yetişen birey arasında ciddi farklılıklar olduğu anlaşılacaktır. Bu farkın en büyük sebebi eğitim olanaklarıdır. Geçmişten günümüze kadar bakıldığında edebiyatın hemen her alanında eğitilmiş ya da daha az eğitilmiş kavramıyla sıkça karşılaşılmaktadır.

Kırsala göre şehir yaşamında eğitim olanakları elbette daha fazladır. Bilgi çeşitliliği ve ona ulaşım elbette daha kolaydır. Hemen her dönem ve hatta günümüzde dahi okuma yazma oranının fazlalığı, sanatsal faaliyetlerin çeşitliliği şehir hayatında kırsala göre daha mümkün olan şeylerdir. Bunlar kişinin gelişimi açısından önemli kültürel faaliyetlerdir. Bu bakımdan şehirlerin sunduğu imkânlar köy yaşamına göre oldukça fazladır. Ancak yine de

gerek şehir hayatında gerekse köylerde yetişmiş birbirinden değerli âşıklar mevcuttur. Özellikle Anadolu'nun küçük köylerinde doğup, ilk eğitimlerini orada alıp, ilk icralarını yine köy ve çevresinde gerçekleştirip daha sonraki süreçlerde Anadolu'nun çeşitli yerlerini dolaşarak şehirlere gelmiş ve orada ün sahibi olmuş birçok aşığa rastlamaktayız.

2.1.2. Âşıkların Yetiştikleri Çevrelere Göre Sınıflandırılması

Âşıkların yetiştiği çevreye göre birtakım sınıflandırmalar yapılmıştır. Âşıklar yüzyıllardır Anadolu coğrafyasının tüm bölgelerinde faaliyet göstermişlerdir. Ondan dolayı hemen her çevrede farklı biçimlerde yetişmiş âşıklara rastlamak mümkündür. Köprülü, ilk olarak şairleri iki gruba ayırır. Bunlar: 1. Kalem şairleri: yüksek sınıfa mahsus şiirler yazan klasik şairlerden oluşmaktadır. 2. Meydan şairleri: halk toplantılarında irticalen de şiirler tertip eden ve onları sazları ile çalıp söyleyen saz şairleri şeklindedir (Köprülü, 2004: 29)

Köprülü'nün yapmış olduğu bu sınıflandırmanın şairlerin eğitim durumlarını belirtmek amacıyla yapıldığı söylenebilir. Ancak şairlerin yetiştiği ortamları daha iyi belirtmek adına daha ayrıntılı sınıflandırmalar yapılmıştır. Günümüzde yaygın olarak kullanılan sınıflandırmada şairlerin yetiştiği ortamların çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Çünkü âşıklar, âşıklık sanatını icra etmenin yanı sıra türlü farklı işlerle de meşgul olmuşlardır. Bu bakımdan âşıklar sadece eğitimlerine göre değil, yaşadıkları konumla, uğraştıkları meslekle ya da üyesi olduğu dini ya da tasavvufi kurumla anılmışlardır. Bu konu bakımından Artun tarafından şöyle bir sınıflandırma yapılmıştır: a. Köy âşıkları, b. Konar-göçer âşıklar, c. Kasaba-şehir âşıkları, d. Asker âşıklar, e. Dini ve tasavvufi âşıklar (Artun, 2001: 71).

Bu sınıflandırmaya göre âşıkların yetiştiği çevreleri tek tek şöyle açıklayabiliriz:

Köy Âşıkları: Halk şairlerinin büyük bir kısmı köylerden yetişmiştir. Ancak köy hayatının özelliklerini şiirlerine bütünüyle yansıtan şairler oldukça azdır. Çünkü şairlerin yaşadıkları hayat onları buldukları çevreden uzaklaştırmıştır. Saz şairleri gezici insanlardır. Köyde doğup, bir zaman yaşamış da olsa vatanını terk edip gurbete gitmek adeta onların kaderi olmuştur (Başgöz, 1968: 10). Köylü âşıklar, yaşadıkları ortamın görüntülerini ve sosyal içeriklerini dizelerinde kesitler halinde sergilemişler. Bu âşıklar,

köylünün yaşama bakışını, doğayla mücadelesini, aşk anlayışını geleneğe bağlı kalarak sazlarının tellerine dökmüşlerdir (Yardımcı, 2013: 131).

Âşıklar, iyi bir hayat yaşayamamış olmasından dolayı sazı omzunda, geçimlerini sağlamak adına yeni yerler keşfetmeye çıkmış, yeni dinleyiciler ve besleyici alanlar aramaya başlamıştır. Dar ve sıkıcı buldukları köy hayatını terk edip, geçim imkânları daha bol sanılan, kasaba ve şehir hayatının biraz renkli, biraz da güzellikleri efsaneleştirilen çekici hayatına kolay adapte olamamıştır. Böylece halk şiirinde köy hayatına ait izler zamanla silinmiş, yerini şehir ve kasabalarda hâkim olan yukarı sınıfın kültürü, divan edebiyatının tesirleri almaya başlamıştır (Başgöz, 1968: 10). Şehir hayatının ve kültürünün yarattığı âşık, nasıl divan şairinin ve klasik şiirin çekiciliğine ve manevi nüfusuna kapılmışsa, köy ve aşiret ortamında yetişen âşık da kendine göre daha yüksek bir kültürün sahibi ve bir nevi temsilcisi olan şehir ortamında yetişen aşığı kendisine örnek almıştır. Çeşitli seyahatler yaparak şehir ve kasabadaki meslektaşları ile yakın dostluk kurup onların etkisi altında kalıp ufuklarını genişletmişlerdir (Yardımcı, 2013: 132).

Konar-Göçer Âşıklar: 19. yüzyıla kadar Anadolu'da göçebe zümreler eksik olmamıştır. Göçebeler hayvancılıkla geçinip bir yerde sürekli oturmadıklarından dolayı konakladıkları yerler mevsime ve doğanın durumuna göre değişmektedir. Güney Anadolu'da yaşayan Yörükler ve Türkmenler göçebe boylardır. Göçebe boylardan olan ya da onlar arasında uzun süre kalan halk şairleri, şehirle ilişkileri az olduğundan dolayı şiirlerinde genellikle göçebe hayatın kesitlerini duygulu biçimde yansıtmışlardır. Dadaloğlu, Deli Boran, Gündeşlioğlu, Karacaoğlu göçebe çevrelerde yetişen âşıkların önde gelenleridir (Yardımcı, 2013: 135). Göçebe âşıklar yapısı gereği yalın ve doğaldır. Bu yüzden onların şiirleri, dilleri, anlatımları, mecazları ve günlük hayatın olayları gerçekçi tabiat anlatımlarıyla dikkati çeker. Göçebe âşıkların eserlerinin birçoğu folklorik özelliklerinden dolayı türküye dönüşmüştür. Göçebe âşıklar içinde yaşadığı toplumun özelliklerini şiirlerinde işledikleri için başarılı eserler ortaya koymuşlardır (Artun, 2001: 76).

Kasaba-Şehir Âşıkları: Halk şairi yetiştiren muhit yalnızca köyler olmamıştır. Şehir ve kasabalarda halk kitleleri arasında yaşayan saz şairleri de mevcuttur. Ancak bunlar yaşadıkları çevrenin etkisiyle ya da dönemin eğitim ortamlarından dolayı büyük ölçüde

yüksek sınıf kültürünün etkisinde kalmışlardır. Bu bakımdan halk şairliklerinden birçok şey kaybetmişlerdir. Kasaba-şehir âşıklarının şiir dili Arap ve Fars kelimeleriyle dolmuş, bunun yanında yanlış terkiplerle ve divan şiirindeki mefhum ve mazmunları birçok kez yanlış biçimlerde kullanarak taklitle eserler vermişlerdir. Bunun sonucunda da adeta divan şairlerinin kötü taklitçileri haline gelmişlerdir (Başgöz, 1968: 11).

Öte yandan kasaba ve şehir ortamında yetişen âşıklar, küçük yaşlardan itibaren âşık kahvelerinde, saz ve söz meclislerinde, diğer öğretim kurumlarında ya da medreselerde de eğitim alma imkânı bulmuşlardır. Kendini yetiştiren âşıklar daha sonları kahvelerde, panayır yerlerinde halka seslenmiş, konaklara, zengin düğünlerine hatta saraylara çağırılmış, yüksek sınıf ve tabakanın kültürünü yakından tanımış, bunlardan etkilenmişlerdir (Yardımcı, 2013: 132).

Asker Âşıklar: Osmanlı İmparatorluğu'nun bünyesinde bir askeri sınıf olan yeniçeriler, bünyelerinde kuvvetli âşıklar yetiştirmişlerdir. Onlar, çeşitli yönlerden diğer âşıkların özelliklerini taşırlar. Yeniçeri âşıkları, kendi özel yaşantılarına ait konuları, şiirlerinde dile getirmeleri bakımından diğer âşıklardan ayrılırlar. Asker âşıkların şiirlerinde savaş, kahramanlık gibi edalı söyleyişler şiirlerde ağırlık kazanmıştır. Şiirlerde epik bir karakter göze çarpar. Ayrıca şiirlerinin büyük bir bölümünü destanlar oluşturmaktadır. Destanlarda, savaşların, bozgunların şair üzerinde bıraktığı izler, realist çizgilerle anlatılır. Şiirlerinde tarihsel olaylara ve yönetimin önde gelen kişilerine yer verdikleri için yeniçeri âşıkların hayatlarına ait bilgileri daha kolay elde edilmektedir (Artun, 2001: 78).

Dini ve Tasavvufi Âşıklar: İslamiyet'in Türkler arasında yayılmasında sanatın ve sanatçının gücü oldukça faydalı olmuştur. Dervişler yeni dini halka aşılama için, dinin emir ve yasaklarını şiire ve saza da söyletmek suretiyle daha kolay anlaşılır ve sevilir bir hale koymuşlardır. Halk şiirinin sazla beraber Türkler arasında eskiden beri yaşamış yeni dinin kolay bir biçimde yaygınlaşmasını ve benimsenmesini sağlamıştır (Başgöz, 1968: 9).

Halk şiiri, bir öğretme, eğitme vasıtası olarak kullanıldığı için dervişlerin dilinde didaktiktir. 16. yüzyıldan sonra Alevilik, Bektaşilik, Mevlevilik gibi tarikatlar bünyeleşip yayılmaya başlayınca bu dini-mistik şiir de tarikatların rengine bürünmüştür. Bakıldığında

yalnızca tarikat mensuplarının anlayacağı, onları ilgilendiren öğütlerin, kısacası dar bir tarikat kültürünün sözcüsü halini almıştır. Ancak yine de bu yüzyıllarda dini-tasavvufi halk şiiri, tarikatın mensup olduğu dinin çerçevesini kıran, insanoğlunu dinlerin ve çağların üstüne çıkaran ortak duyguları şiirlerine koyabilmiş ve bunu başaran büyük söz ustaları yetiştirebilmiştir (Başgöz, 1968: 10).

Âşıklar, bir tarikata bağlı bulunsa bile kendini zaman zaman siyasi ortamın içinde bulmuşlardır. Türklerin İslamiyet'i kabul etmeleriyle din, kültür düşünce yapısıyla dil ve edebiyatlarında önemli değişiklikler olmuştur. Dervişler, halk arasında dolaşıp ilahiler okuyarak Türk topluluklarına Tanrı sevgisi vermeye çalışmışlardır. Bu sevgi halkın dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşacağı mesajları içermektedir. İnsanların itikat, ibadet ve ahlaki kurallara tam olarak uymaları sonucunda insan-ı kâmil olabilecekleri anlatılmaktadır. Dervişler, eski Türklerin ozanlarına benzemektedir. Bu ozanlar daha sonraki dönemlerde yerlerini "ata-bab-baba" unvanlı dervişlere bırakmışlardır. Tekke âşıklarının duygu ve düşünceleri, çeşitli coğrafyalara yayılan farklı sosyal yapıya sahip Türk toplumlarını birleştirici öge olmuştur. Tekke âşıkları, öğretici, eğitici görevleri nedeniyle eserlerinin çoğunu manzum olarak yazmışlardır. Anadolu'da tekkelerin ve çeşitli tarikat kollarının kurulup gelişmesiyle tekke edebiyatı da aynı şekilde gelişmiştir (Artun, 2001: 79).

2.1.3. Âşıkların Yetiştikleri Dönemlere Göre Sınıflandırılması

Genel olarak bakıldığında âşıkların yetiştikleri dönem üçe ayrılmıştır. Bu dönemler 13.-15.yüzyıllar olarak birinci dönem, 16.-18.yüzyıllar ikinci dönem ve 19.yüzyıldan günümüze de üçüncü dönem şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu dönemlerde âşıklık kavramının ortaya çıkmasından önceki biçimleri, sonraki süreçte bu ad ile anılması ve yüzyıllar içerisinde türlü değişimlere uğrasa da mevcut özelliklerini de koruyarak günümüze kadar ulaşabilmesi açıklanmaktadır.

Birinci Dönem: 13. yüzyıl. Batı Türkçesi'nin Anadolu lehçesi halinde kökleştiği ve Türk edebiyatının Anadolu üzerinde gelişmeye başladığı bir dönemdir. 13. yüzyılda varlığı bilinen fakat eldeki kaynakların yetersizliğinden dolayı fazla bilgi bulunmayan halk şiiri, 14. yüzyılda hemen hemen aynı durumdadır. 13. ve 14. yüzyıllar arası halk şiirinin kuruluş devresidir. Bu dönemin eserleri genellikle dini konuları ele almıştır (Yardımcı, 2013: 121,

122). Eski halk şiiri geleneğini yaşatan şairlerin varlıkları düşünülse de elimizde örneklerin olmayışı bu konuda kesin fikirler verebilmeyi güçleştirmektedir. Bu dönemde eski ve güçlü epik geleneğin, Anadolu'ya aktarıldığı gözlemlenmektedir. Dede Korkut hikâyelerindeki manzum parçalar, bu geleneğin en önemli kanıtlarıdır (Karadağ, 1996: 135, 136). 13 ve 14. yüzyıllarda tekkelerde gelişen tasavvufi halk edebiyatı ile birlikte saz şiiri de gelişme göstermiş, âşıklar ordu içinde ve halkın toplu buldukları yerlerde şiirler söylemişlerdir. Bu dönemin en önemli simaları arasında 13. yüzyılda Yunus Emre, 14. yüzyılda Hacı Bayram Veli örnek gösterilmektedir (Yardımcı, 2013: 122).

İkinci Dönem: 15-18. yüzyılları arası ikinci dönem olarak belirlenmiştir. 15.yüzyıla bakıldığında halk edebiyatı eski geleneğini devam ettirmiştir. 16. Yüzyıldan itibaren ise halk edebiyatı ürünleri yazılı kaynaklara aktarılmaya başlamıştır. Bu dönemde âşıkların en önde gelen özellikleri taassuba karşı tepkiyi temsil etmeleridir. Ayrıca bu dönemdeki âşıkların önemli bir bölümü bağlı buldukları sosyal çevrenin ve aynı zamanda inandıkları düşüncelerin ateşli birer savunucuları olmuşlardır. Anadolu'da Alevi, Bektaşî, Bayramî, Nakşibendi gibi tarikatlara bağlı tekkelerin yaygınlaştığı dönemde inançlar doğrultusunda konuların işlenişinde halk şiirine ayrı bir hava getirmiştir. Bu dönem şiirlerinde bu inanç ve kültürün etkisi halk şiirinde kendisini açık bir biçimde göstermektedir. (Yardımcı, 2013: 122, 123). Bu dönem içerisinde âşıklar bağlı olduğu tekke ya da diğer kurumları temsil ettikleri için genellikle de öyle anılmışlardır. Alevi-Bektaşî âşıklar, yeniçeri âşıkları bu tanıma örnek teşkil etmektedir. İkinci dönemde yüzyıllara göre önde gelen bazı isimler şöyle sıralanmaktadır:

16. yüzyılda yaşadığı tespit edilen şairler: Armutlu, Âşık Garip, Âşık Kerem, Bahşi, Geda Muslu, Hatayi. Kazak Abdal, Köroğlu, Kul Hüseyin, Kul Mehmet Muhiddin Abdal, Ozan, Pir Sultan Abdal, Ümmi Sultan şeklindedir. 17. yüzyılda yaşamış şairler ise: Âşık Ömer, Dedemoğlu, Ercişli Emrah, Gedayi, Gevheri, Hüseyin, Karacaoğlan, Kâtibi, Kul Himmet, Kul Budala, Kul Nesimi, Kuloğlu, Gazi Âşık Hasan. 18. Yüzyıl; Âşık Abdi, Âşık Ali, Âşık Bursalı Halil, Âşık Kamil, Hocaoğlu, Kabasakal Mehmet, Levni, Mecnuni, Meftuni olarak ifade edilmektedir. (Karadağ, 1996: 140, 141).

Üçüncü Dönem: 19. yüzyıldan başlamak üzere günümüze kadar olan dönemi kapsamaktadır. Bu dönem eski doğu karakterinden modern batı karakterine geçişini

hazırlayan dönemdir olarak gösterilmektedir. 16. yüzyıldan beri gelişimini sürdüren âşık edebiyatı, 19 yüzyılda daha büyük bir önem kazanmıştır. Bu dönem. Türk Halk Şiirinin altın çağı olarak gösterilmektedir. Bu yüzyıl başlarında âşık şiiri çok genişlemiştir. Birçok konu hakkında şiirler yazan önemli âşıklar yetişmiştir. Erzurumlu Emrah, Zihni ve Dertli gibi âşıklar bu duruma örnektir (Yardımcı, 2013: 124, 125). Ayrıca bu dönemde yukarıda ismini zikrettiğimiz üç önemli şair dışında yine 19. ve 20.yüzyıllarda birçok değerli âşık yetişmiştir. Bu dönemin öne çıkan âşıklarını da şu şekilde sıralayabiliriz:

19.yüzyılda yaşamış şairler: Âşık Celalî, Âşık Şenlik, Âşık Veli, Bayburtlu Zihnî, Dadaloğlu, Deli Boran, Dertli, Erzurumlu Emrah, Harabî, Mesleki, Muhibbi, Ruhsatî, Sefil Ali, Serdarî, Seyranî, Sivaslı Sıtkı, Sümmanî, Tokatlı Âşık Nuriî şeklinde tespit edilmiştir (Karadağ, 1996: 142).

20.yüzyılda yaşamış şairler: Âşık Ali İzzet Özkan, Âşık Dursun Cevlanî, Âşık İhsanî, Âşık Veysel, Derdiçok, Kağızmanlı Hıfzı, Posoflu Müdamî, Yusufelili Huzuri, Efkarî, Mevli İhsanî, Murat Çobanoğlu, Âşık Reyhani, İlhami Demir, Sümmanoğlu, Nusret Torunî, Çerkezoğlu, Ahmet Poyrazoğlu, Ali Rahmani, Halil Karabulut vd. şeklinde sıralanmaktadır (Karadağ, 1996: 142, 143).

2.1.4. Âşıkların Sanatsal Özelliklerine Göre Sınıflandırılması

Âşıklar yaşadıkları süre boyunca başta içinde bulunduğu çevre olmak üzere hemen her kesime sanatını icra etmeye çalışmıştır. Her sanat dalında olduğu gibi âşıklık sanatında da özgün ve bir o kadar başarılı eserler elde edilmiştir. Bu sayede ünü diyardan diyara yayılmış ve toplum tarafından özümsemiştir. Bazı âşıklar ise sadece kendi dönemini ve yakın çevresini etkileyebilmiştir. Bu bakımdan bazı çalışmacılar âşıkların sanatsal özelliklerini göz önünde bulundurarak bir takım sınıflandırmalar yapmışlardır. Erman Artun çalışmasında, a. Ayrı konular işlemelerine rağmen ünleri sınırlarımızı aşan âşıklar: Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlu, b. Yaşadıkları toplumun sanatçısı olmak sıfatıyla özgünlük gösteren âşıklar: Kaygusuz Abdal, Dadaloğlu, c. Birçok yeniçeri âşık ve diğer bazı âşıklar gibi değişik düşüncelerle ve her zümreye seslendikleri için hiçbir zümrenin malı olmayan, aynı zamanda da bütün zümrelerin benimseyebileceği düzeye ulaşamayan âşıklar: Kayıkçı Kul Mustafa, Öksüz Dede, Âşık Ömer, Gevheri, Bayburtlu

Zihni, Sümmanî, Seyranî, Âşık Şenlik vb. şeklinde bir sınıflandırma yapmıştır (Artun, 2001: 73)

2.2. Âşıkların Yetiştirme Süreçleri

Âşıkların, gelenek içerisinde yetişmesinin belli başlı bir takım süreçleri vardır. Âşıklar gelenek içerisinde bu süreçleri birer birer geçerek usta âşık olurlar. Gelenek içerisinde bu süreç âşıktan aşığa farklılıklar gösterebilir. Ayrıca her aşığın aynı süreçlerden geçmesi gibi bir zorunluluk da yoktur. Şöyle ki bir aşığın usta olabilmesi için öncelikle bir çıraklık eğitimine tabi olması gerekmektedir. Ancak baktığımızda herhangi bir ustadan eğitim almamış, gelenek içerisinde âşıklık kurallarını bir şekilde öğrenmiş ve kendisini geliştirmiş birçok halk ozanı mevcuttur. Yine aynı şekilde rüyasında bade içmeyen ve hatta bu geleneğe inanmayan âşıklar da söz konusudur. O yüzden gelenek içerisinde yer alan belli başlı kuralların olmazsa olmaz anlamına geldiği düşünülmemelidir.

2.2.1. Âşıkların Çıraklık Süreci (Kapılanma)

Âşıklık geleneğinde, hemen her âşık geçmişte bir usta âşık tarafından yetiştirilmiştir. Tabi bu durumun istisnaları da mevcuttur. Âşıklığa gönül vermiş her çırak, ustasından saza ve söze dair birtakım eğitimler alır. Bu süreçte usta âşık, geçmişin birikimlerini çırağına aktararak geleneğin bir sonraki kuşağa aktarılmasını sağlar.

Âşıklık geleneği yalnızca çalıp söylemeye dayanmayan, bir usta tarafından öğretilmesi gereken bir iştir. Kişinin âşık olarak nitelenebilmesi için çağlar boyu gelişen geleneğe uyması gerekmektedir. Usta âşık, saza ve söze yeteneği olan bir genci kendine çırak edinir ve yanında gezdirir. Âşıklıkta çırak edinmek bir gelenektir. Çırak ustasının ölümünden sonra meclislerde, sohbetlerde, onun şiirleriyle söze başlar, adını yaşatır, izinden gider. “Kapılanma” ise âşık olmak isteyen kişinin, usta bir âşık yanına çırak olarak girmesidir (Kaya, 2007: 752). Kapılanmadaki fark çırağın ustayı istemesidir. Usta çırağına gelenek gereği meydan açmayı, divana çıkmayı, yarışmayı, hikâyeye anlatmayı, ayak kurallarını ve âşık makamlarını öğretir. Çırağın yetiştiğine inanan ustası daha sonra ona, “icazet” vererek bu mesleği tek başına sürdürebilmesinin önünü açar. Çıraklık, âşıklık geleneğinin okuludur. Usta âşıklar kendi sanatlarının devamını gelecek kuşaklara çırakları

aracılığıyla aktarırlar. Gün gelir çırak da ustası gibi, sazın, izin, özün sırlarını, saz, söz, makam, ayak verme ve atışmayı öğrenir. Ustası gibi, âşıklar divanı kurulduğunda atışmalarda aşk, din, güzellik, sevgi, insan vd. konuları gönül sesiyle dile getirir. (Artun, 2001: 63, 64).

2.2.2. Âşıkların Mahlas Alması (Tapşırma)

Mahlas, divan edebiyatı ve âşık edebiyatı temsilcileri tarafından kullanılan ikinci ya da takma isimlerdir. Şiirin kime ait olduğunun bilinmesini ve şiirlerin diğerleriyle karışmasını engellemek için kullanılır. “Halk şairleri mahlaslarını son dörtlükte kullanır. Âşıklar dilinde bunun adı tapşırmadır. Tapşırma; “kendini tanıtmaya, bildirmeye, arz etmeye” anlamına gelir” (Kaya, 2007: 455).

Mahlas, zamanla âşıkların asıl adlarını unutturur. Geleneğe bakıldığında Mahlasların genel olarak usta âşıklar tarafından verildiği görülmektedir. Ancak günümüzde çıraklık geleneğini eskisi gibi etkili olmadığı için âşıklar da kendi mahlaslarını seçmişlerdir. Bazı âşıklar mahlas alışlarını gördükleri bir rüyaya bağlamaktadır. Yeni âşıklardan bazıları ise, mahlas olarak şiirlerinde yalnızca adlarını ya da soyadlarını kullanmaktadırlar.

Âşıklık geleneği içerisinde asırlardır isimleri süregelmiş bazı önemli âşıkların mahlaslarından yola çıkarak sanatçıların soyu sopu (Dadaloğlu), memleketi (Mağriplioglu), yaşam öyküsü ve yaşam biçimi (Koroğlu, Seyrani) mesleği, bilgi ve becerileri (Kâtibi, Sipahi), görünümü (Benli Ali), inancı, tarikatı (Kul Nesimi, Pir Sultan Abdal) ile ilgili birtakım varsayımlarda bulunabiliriz. Bunun yanı sıra bazen sanatçı övünme (Baki, Fasih), yakınma (Cevri, Dertli), duygularını alçak gönüllülüğünü (Fakiri) dile getiren mahlaslar benimsemişlerdir (Artun, 2001: 65).

2.2.3. Rüya Motifi ve Bade İçme

Âşıkların, rüya görerek âşıklığa başlaması bu gelenek içerisinde oldukça önemli bir motiftir. Âşık edebiyatında bade içme, rüya motifi bir gelenek icabıdır. İnanişaya göre âşık olmak için ya usta yanında yetişmek ya da mutlaka “pir” elinden bade içmek gerekir. Âşık

edebiyatında rüya; kişinin şiir söyleme yeteneği kazanmasında, dini bilgiler ile ledün ilmini öğrenmesinde, kişinin, âşıklık özellikleri kazanmasında önemli etkindir. Rüya genellikle çocukluk ve gençlik çağında görülür. Âşıklar rüya görmeden önce onları bu olaya hazırlayan bazı nedenler vardır. Çıraklık, çevre, saz-söz, maneviyat, sıkıntı ve ani depresyon gibi nedenlerden sonra rüya görülmekte, bade içilmektedir. Bade bir pir, üçler, beşler, yediler, kırklar ve Hz. Ali, Hacı Bektaş Veli gibi bir din ulusu tarafından içirilir. Ayrıca er dolusu ve pir dolusu şeklinde iki tür bade vardır: a. Er Dolusu: Er dolusu için âşıklar kahraman, yiğit ve gözü pek kişiler olarak aktarılmaktadır. Genellikle kahramanlıklarla dolu maceraları anlatılır. Köroğlu. Dadaloğlu böyle er dolusu içmiş âşıklara örnektir. b. Pir Dolusu: Pir dolusu için âşıklar ise sevgisinden cefa çeken, sevdaya düşen sevgilisinin arkasından yanıp tutuşan kişiler olarak ifade edilmektedir. Bunlar kahraman değildir genellikle vefakâr ve fedakâr âşıklardır. Ercişli Emrah, Âşık Kerem, Âşık Sümmani, Âşık Şenlik pir dolusu içmiş âşıklara örnek gösterilmektedir (Yardımcı, 2013: 152, 156).

2.3. Âşıklık Geleneğinde Saz

Âşıklık geleneğinde söz ile birlikte saz da önemli bir yere sahiptir. Gelenek içerisinde saz çalmayan âşık düşünülemez. Bu nedenle sazsız âşık kulpsuz testiye benzetilmiştir. Saz âşıklık geleneği içinde her zaman önemli bir yere sahiptir. Âşıklarca kutsal bir varlık gibi görülmüştür ve ona çok değer verilip özenle korunmuştur. Âşıklar sazlarını insana benzetmiştir. Genel olarak sazın yapısı göz önüne alındığında sapının baş tarafına baş kaş, burgularına kulak, sapına kol, yüz tarafına göğüs, deliklerine göz, tambur kısmına da gövde adını vermişlerdir. İnsana saygı nedeniyle de sazı yere bırakmayıp kutsal bir emanet gibi yukarıda tutmaya özen göstermişlerdir. Alevi ve Bektaşî âşıkları sazların şekilleri ve sazın parçalarını özel remizlerle ifade etmektedirler. Tellerin üç sıra bağlanması: Allah, Hz. Muhammet, Hz. Ali üçlemesi sazın on iki telinin ise On iki İmam'ın simgesi olarak düşünmektedirler (Yardımcı, 2013: 142, 143). Ayrıca Alevi ve Bektaşî geleneğinde saz, telli Kur'an olarak da ifade edilmektedir.

2.4. Âşık Kolları

Âşık edebiyatının bir önemli konusu da âşık kollarıdır. Usta-çırak geleneğinin nesiller boyu devam etmesini sağlayan en önemli sistemdir. Anadolu'nun önemli bölgelerinde, yaşadığı dönemde sazı ve sözü ile izler bırakan şairlerin, öldükten sonra da geride bıraktığı kültür birikiminin en önemli göstergesidir.

Kol; çıraklık geleneği içinde, birbiri ardınca yetişen âşıklar tarafından, odak hüviyetindeki usta aşığa bağlılık duyarak, ona ait üslup, dil, ayak, ezgi, konu, hatıralar ve hikâyelerin devam ettirildiği mekettir (Kaya, 2000: 14). Kaya, âşık kolunun var olabilmesi yahut yeni bir âşık kolunun ortaya çıkabilmesi için birtakım belirleyici öğelerin olması gerektiğini ifade eder. Öğelerin sayısı, çeşitliliği ve değişik oluşu, kolların belirlenmesine ve farklılaşmasına yol açtığını söyler. Öğeleri şu şekilde sıralamıştır: 1. Odaktaki usta aşığın dil ve üslubu, 2. İşlediği konular, 3. Usta aşığın başından geçen ve hafızalardan silinmeyecek izler bırakan çeşitli olaylar, 4. Usta aşığın karşılaşmaları, 5. Usta aşığın tasnif ettiği hikâyeler, 6. Usta aşığın kendisine ait ezgiler, 7. Usta aşığa ait ayaklardır (Kaya, 2000: 15).

Âşık edebiyatı araştırmacıları tarafından varlığı tespit edilen ve günümüze kadar ulaşan âşıklar ve onların temsil ettiği bölgeler ise şu şekildedir: 1. Emrah Kolu: Tokat - Kastamonu yörelerini kapsamaktadır. 2. Dertli Kolu: Bolu – Kastamonu - Çankırı yörelerini kapsamaktadır. 3. Ruhsati Kolu: Sivas yöresini kapsamaktadır. 4. Sümmani Kolu: Erzurum yöresini kapsamaktadır. 5. Derviş Muhammed Kolu: Malatya yöresini kapsamaktadır. 6. Huzuri Kolu: Artvin yöresini kapsamaktadır. 7. Şenlik Kolu: Doğu Anadolu - Azerbaycan yöresini kapsamaktadır. (Artun, 2001: 62, 63).

2.5. Âşıklık Geleneğinde Âşık Olma Kuralları

Âşıklık geleneğinde, bir aşığın kabul görmesi için bir takım kuralları yerine getirmesi beklenir. Bu kurallar gelenek içerisinde asırlardır âşıklar tarafından ilgi duyulmuş ve kabul görmüş birtakım özelliklerdir. Bunları yerine getirenler âşıklık unvanını hak etmiş demektir. Çünkü her saz çalan, saz eşliğinde şiirler okuyan kişiler âşık sayılmazlar.

Âşıklık geleneğinde yazılı kuralların varlığı söz konusu değildir. Gelenek nesilden nesile, usta-çırak işbirliği ile günümüze kadar ulaşmıştır. O yüzden gelenek içerisinde yerleşmiş kurallara kesin ve kati surette uyulması gerekir diye bir anlayış söz konusu değildir. Geçmişte söz konusu kurallar büyük önem taşıırken, günümüzde bu kurallara çok fazla riayet edildiği söylenemez. Bu kurallar âşıklarda aranan belli başlı özellikleri de nitelenmektedir. Artun gelenek içerisinde âşıklarda aranan kuralları şöyle sıralamaktadır: 1. Yeni kafiye ve ayak disiplini: Âşıklar, kafiye ve ayak verme geleneğine uyulmasına çok dikkat etmiştir. Yeni kafiye ve ayaklar bulan âşıklar başarılı sayılmışlardır. 2. Hikâye tasnif etme ve anlatma: Geleneğe usta âşıktan hikâye tasnif etmesi ve anlatması beklenir. 3. Divan şiirinin dil ve türlerine yaklaşma: Âşıklar, aydın kesimin edebiyatına özenerek onların dil ve türlerine yakın türlerde yazmaya çalışmışlardır. 4. Muamma tekellüm etme: Âşıkların muamma tekellüm etmesi, ustalık olarak kabul edilir. 5. Yeni şiir türleri geliştirme: Âşıklar, yeni şiir türleri geliştirmeye çalışarak geleneği zenginleştirmek için çaba harcamışlardır (Artun, 2001: 69).

Kaya ise, yaptığı çalışmada kişilerin âşıklığa başlamalarındaki birtakım sebepleri maddeler halinde şöyle sıralamıştır: 1. Çıraklık, 2. Usta malı şiir söyleme ve çevredeki âşıklardan etkilenme, 3. Türküleri hikâye dinleyerek veya okuyarak yetişme, 4. Sazlı-sözlü ortamda yetişme, 5. Rüya sonrası âşık olma, 6. Manevi etki sonucu âşık olma, 7. Dert sebebiyle âşık olma, 8. Sevda sebebiyle âşık olma, 9. Ruhi depresyon sonucu âşık olma, 10. Milli duyguların galebe çalmasıyla âşık olma, 11. İrsiyet, 12. Çevre, 13. Diğer Sebepler (Kaya, 2007: 76).

2.6. Âşıklarda Halk Hikâyesi Anlatma Geleneği

Ozandan aşığa geçiş aşamasında, ozanların üstlendiği birçok görevi âşıklar devralmıştır. O yüzden halk hikâyesi anlatma geleneği âşıklar aracılığıyla devam etmiştir. Birçok âşık saz çalma, şiir yazma ve söyleme dışında bir de hikâye anlatıcılığı yapmıştır. Âşıklık geleneği içerisinde temsilcileri oldukça fazladır. Günümüzde bu geleneği hala yaşatan halk şairleri mevcuttur. Halk hikâyeleri günümüzde de geçmişteki gibi nazım nesir karışık biçimde icra edilmektedir. İcracılar hikâyelerinin konusuna uygun şiir ve ezgi seçerler. Söz ve ezgide uygunluk ilk aranan özellikler arasındadır.

Türk edebiyatı içinde yer alan eski destan geleneğinin yerini 16. yüzyıldan itibaren halk hikâyelerinin aldığı görülmektedir. Halk hikâyeleri genellikle âşıklar tarafından nazım-nesir karışık bir biçimde söylenmiş ve karşısındaki dinleyicilere anlatılarak nesilden nesile geçmiş, masal ve destan özellikleri gösteren aşk ve kahramanlık hikâyeleridir. Bunlar, saz söz eşliğinde manzum, mensur parçaların yinelenmesinin yanı sıra anlatıcının mimik ve ses taklitleriyle canlandırılarak anlatılan hikâyelerdir (Yardımcı, 2013: 289). Eski ozanların yerlerini âşıklara bırakmalarından sonra kahramanlık konularının yanı sıra aşk konuları da anlatılmaya başlanmıştır. Destanlardaki dışa dönük mücadele halk hikâyelerinde topluma yönelmiş, zengin-fakir, padişahlık-kulluk gibi sosyal farklılaşma ve problemler bu hikâyelerde yer almaya başlamıştır. Zamanla “alp tipi” yerini “âşık tipi”ne bırakmıştır. Ayrıca destanlardaki manzum yapı giderek mensur hale gelmiş, bunun sonucu olarak destan ve masal unsurlarının yerini yavaş yavaş gerçeğe daha yakın yeni konular almıştır (Artun, 2001: 81).

2.7. Âşıkların İcra Ortamları

Âşıklık geleneğinde en önemli meselelerden biri de âşıkların icra ortamlarıdır. Âşıklar yüzyıllar boyunca çeşitli mecralarda geleneği sürdürmeyi başarmışlardır. İcra ortamları genel olarak sözlü, yazılı ve günümüzde elektronik ortam şeklinde üç kısımda ele alınmaktadır. Sözlü icraya ilk önceleri köy odalarında başlanmıştır. Daha sonra geleneğin oturmasıyla ve büyüüp genişlemesiyle birlikte köy odasının yerini köy meydanları almaya başlamıştır. Daha sonraları meydanın yerini de çok kapasiteli kapalı ya da açık alanlar almıştır. Âşıkların kültürel anlamda kabul gören ve en etkili ortamların başında kahvehaneler gelmektedir. Çünkü âşıklar sıklıkla bu mekânlara uğramış, sazını ve sözünü insanlarla bu ortamda buluşturmuştur. Âşıkların uğrak yeri haline gelen bu mekân zamanla âşık kahvehanesine dönüşmüştür. Hatta birçok âşık bu kahvehanelerde sanatlarını icra eder olmuştur. 16. yüzyıl itibari ile de bu kahvehaneler tamamıyla âşık kahvehaneleri olarak anılmaya başlamıştır. Âşıkların icra ortamları son yüzyıllarda kahvehanelerle sınırlı kalmayıp, büyük ve kapsamlı gösteri merkezleri, konser alanları, festivaller, müzikli eğlence salonları ve ulusal kanallara kadar yayılmıştır.

İkinci ve diğer icra ortamı ise yazılı ortam olarak ifade edilen, âşıkların eserlerini yazılı bir biçimde icra etmeleridir. Cönk ve mecmualarla ilk icra örneklerine rastladığımız

âşık edebiyatının daha sonraları divanlarda da yer aldığını görmekteyiz. 20.yüzyıl itibaren de birçok âşığın eserleri araştırmacılar tarafından incelenmiş, kitap haline getirilmiştir. Hatta akademisyenler tarafından makalelere ve bitirme tezlerine konu olmuşlardır.

Âşıkların bir diğer icra ortamı da elektronik ortam dediğimiz radyo ve televizyonlardır. Her ne kadar âşıklar bu ortamdaki yerini geç almış olsalar da 20. yüzyıl itibari ile birçok elektronik platformda yer almışlardır. Artık günümüzde âşık kahvehanelerinin önemini yitirmesindeki en etkili mecralar olmuşlardır. Çünkü âşıklık Türkiye’de TV ve radyo programlarının yaygınlaşması; plak, kaset ve son yıllarda cd çalışmalarının hızlanması ile birlikte artık elektronik mecralarda kendine daha fazla yer bulur hale gelmiştir. Hatta günümüzde birçok âşığın eserlerine internet ortamında ulaşmak çok kolay hale gelmiştir.

2.7.1. Âşık Kahvehaneleri

Sözlü icra ortamının en önemli kaynağı ve çıkış noktası âşık kahvehaneleridir. 16.yüzyılın ikinci yarısından itibaren kahvehaneler, tekkenin karşısında bir nevi alternatif Müslüman sosyal kurumu olarak belirmiştir. O dönem tekkelerinin üstlenmiş olduğu topluca eğlenmek ve çeşitli sosyo-kültürel faaliyetlerde bulunma tekeli kırılmaya başlamıştır. Dahası tekke ekseninde uhrevi bir neşve içinde yer alan topluca eğlenmeler, kahvehane ekseninde nerdeyse tamamen dünyevi veya din dışı bir karakter kazanmıştır. Bu bakımdan kahvehaneler ozan-baksı ve tekke tarzı edebiyat geleneği üzerine bağımsız bir edebiyat tarzı olarak teşekkül eden âşık tarzı edebiyat geleneğinin veya bir yaşama biçimine dönüşen âşık tarzı kültür geleneğinin ortaya çıkmasında en önemli etken olarak gösterilebilmektedir (Çobanoğlu, 2000: 129).

2.7.2. Âşık Karşılaşmaları

Âşıklık geleneğinin bir önemli parçası da âşıklık karşılaşmalarıdır. Âşık karşılaşmaları gelenek içerisinde yıllardır gerçekleştirilen bir uygulamadır. Günümüzde önemini yitirmiş olsa da hala çeşitli bölgelerde yaşatılmaktadır. Karşılaşmalar, Âşık kahvelerinde, âşıklık şölenlerinde ve 20. yüzyılın ikinci yarısında TV programlarına kadar yayılmıştır. Âşıklar dinleyenleri sazı ve sözü ile etkilemeye çalışırken, içerisinde bir takım

kuralları da barındırır. Âşıklar bu karşılaşmalarda hünerlerini sergilerken adaba uygun davranır ve başlangıçta karşısındaki ustaya saygısını gösterir. Karşılaşmalar Aslan'ın aktardığına göre kısaca şöyle gerçekleştirilir:

Âşık karşılaşmaları, iki veya daha çok âşığın bir arada, bir bilirkişi kurulu veya halk topluluğu karşısında sazlı sözlü imtihan olması, karşılıklı atışması veya birbirlerinin sözlerine karşılık nazire söylemeleri şeklinde olur. Âşık geleneğinde bu karşılaşmalarda kural şöyledir: Söze yaşlı veya üstat kabul edilen veyahut da misafir olan âşık başlar. Ya meclisin veya yarıştırmacıların verdiği ayak ve konu üzerinde söyler yahut da kendisi herhangi bir konuda istediği ayakta şiirine başlar. Daha sonra bu ayakta öteki âşık veya âşıklarda söyledikten sonra, ilk ayak bitmiş olur. Bu defa öteki âşık yeni bir ayakla başlar veya başlatılır, diğerleri ayakla onu izlerler. Böylece ilk deyişe başlayan âşık ayak açmış olur (Aslan, 1975: 71).

2.8. Âşık Fasılları

Âşık fasılları; âşıkların, saz meclislerinde, toplantılarda belirli bir sıra ve düzende sanatlarını içre etmesidir. Uygulamadaki asıl amaç ustalık hünerlerini göstermek ve karşı tarafı yenmek ve dinleyenleri etkilemektir. Bu uygulama da yıllarca köy meydanlarında, âşık kahvelerinde, âşık şölenlerinde gerçekleştirilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle radyo ve TV platformlarına da taşınmıştır. Günümüzde âşık fasılları eskiye oranla azalmıştır. Ancak geçmişteki popüler usta âşıkların katılımlarıyla gerçekleştirilmiş âşık fasıllarına internet ortamında ulaşip izlemek mümkündür. Geleneğin önemli bir parçası olan fasıllar kısaca şu şekilde gerçekleşmektedir: 1. Haşlama-merhabalaşma: Âşıkların seyircileri selamladığı ve onlara “hoş geldiniz”, “merhaba”, “safa geldiniz” gibi rediflere bağlı ayaklarla deyişler söylediği fasıldır. 2. Hatırlatma-canlandırma: Âşıkların kendilerinin yahut üstat âşıkların şiirlerini okuduğu bölümdür. 3. Tekellüm: Âşıkların hünerlerini sergilediği, üstünlüklerini ortaya koyma gayreti içinde olduğu bölümdür. a. Serbest konulu tekellüm: 8, 11 heceli veya divani tarzda herhangi bir konuda yapılan deyişmeleri ihtiva eden bölümdür. b. Öğütleme: İki âşığın dinleyenlere öğütler vermesi. Bu bölümde âşıklar hayat tecrübelerinden söz eder. c. Bağlama-muamma: Bu bölümde soru cevaba dayalı karşılaşmalar yapılır. Âşıkların güçlerini gösterdikleri, üstünlüklerini ortaya koydukları bölümdür. Âşık, daha çok dini-tasavvufi konularda karşısındakini imtihan eder. d.

Sicilleme: Bir aşğın mat ettiği aşđı bir Őirle hicvetmesidir. e. Yalanlama: AŐıkların gũlũnç derecesinde inanılmaz yalanları sıralamasıdır. ÂŞık fasıllarında pek rastlanmaz. Meclistekiler bunları dinlerken hoŐŐa vakit geçirir, âşıkların gũcũnũ tayine çalıŐır. f. Taşlama-takılma: Bir yerin, bir ferdin veya toplumun kusurlarının sayılıp dŕkũldũđũ bŕlũmdũr. Şiirler mizahi tarzdadır. g. Tũketmece-daraltma: Gerek dŕrtlũđũn ilk ũç dizesinde gerekse Şiirin ayaklarında çok kafiye kullanılarak rakibin mat edilmeye çalıŐıldıđı bŕlũmdũr. h. Uğurlama-methiye: AŐıkların birbirini ŕvdũđũ, iÇi tatlıya bağladıkları ve meclistekilere “gũle gũle” dedikleri bŕlũmdũr. Genellikle; “Size gũle gũle bize elveda”, “HoŐŐa kalın gũle gũle” gibi ayaklar kullanılır (Kaya, 2007: 82-91).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Çalışmamızın bu bölümünde tez yazım süreci hakkında bilgi verilmiştir. Tez konusunun belirlenmesi ve daha sonraki süreçleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bu bölüm toplamda iki alt başlıktan oluşmaktadır. Bölümler 1. Veri Toplama Teknikleri ve 2. İnceleme Yöntemi başlıkları adı altında açıklanmıştır.

3.1. Veri Toplama Teknikleri

Âşık Gülabi'nin hayatı, sanatı ve şiirleri üzerine yapmış olduğumuz bu çalışmaya ilk olarak şairin kısaca özgeçmişini araştırarak başladık. Elde ettiğimiz bilgiler sonucunda şairin Anadolu âşıklık geleneğinin bir temsilcisi olduğu sonucuna vardık. Daha sonra Türkiye sahasında Anadolu âşıklık geleneği üzerine yapılmış çeşitli kaynaklar hakkında literatür çalışması yaptık. Ancak elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda akademik kaynaklarda Âşık Gülabi ismine pek fazla rastlayamadık. Kaynak araştırmasında aşığa dair detaylı bilgilere rastlayamadığımız için kendisiyle bire bir görüşme ve çalışma yollarını aradık. Daha sonra yapmış olduğumuz araştırmalar sonucunda İstanbul Unkapanı Plakçılar Çarşısı'nda âşığı tanıyan kişilere ulaştık ve ilk görüşmeleri onlarla gerçekleştirdik. Çalışmamızın ilk zamanlarında aşığın sağlık sorunlarından dolayı kendisiyle birebir görüşme imkânı bulamadık. Ancak âşığı tanıyanlar vasıtasıyla kendisine hayatı ve şiirleri üzerine bir çalışma yapacağımızı ilettik. Çalışmamız için ön izni bu vesile ile almış bulduk. Unkapanı'nda elde ettiğimiz bilgiler çalışmamıza başlangıç için yeterli olmamıştı. Çünkü burada şairin şiirlerinin yazılı bir kopyasının olmadığını öğrenmiştik. Aşığın şiirlerinin sadece kaset ve CD'lerde türkü formatında olduğunu öğrendik. Bu yüzden ilk iş olarak kaset ve CD'lerde yer alan sözlü ürünleri yazıya aktarmaya başladık.

Çalışmamızın ilerleyen sürecinde âşıkla birebir görüşmemiz gerekiyordu. Bu durumu aracı kişilere ileterek birebir görüşme talebinde bulduk. Nitekim bu çalışmamız olumlu sonuç verdi ve kendisiyle internet üzerinden çevrimiçi olarak birebir görüşme imkânı sağladık. Bu görüşmede kendisinin hayatı, sanatı ve şiirleri üzerine akademik bir çalışma yapacağımızı ilettik. Konuyla ilgili kendisini bilgilendirdik. Önceden hazırlamış olduğumuz soruları kendisine ileterek bir mülakat gerçekleştirdik. Ayrıca kendisi

hakkındaki bilgilere ona ulaşamadığımız takdirde aracı ve kaynak kişi olan Ümit Çorluk ile görüşebileceğimizin iznini aldık. Kısacası çalışmamızda veri toplama tekniği olarak öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra âşıkla birebir görüşme ve mülakat gerçekleştirilmiştir. Ayrıca âşığı tanıyan kişilerle de çeşitli görüşme ve mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu görüşme ve mülakatlar kayıt altına alınmıştır.

3.2. İnceleme Yöntemi

Âşık Gülabi'nin hayatı, sanatı ve şiirlerini incelediğimiz bu çalışma toplam beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın ilk bölümü olan giriş kısmında âşıklık geleneği ve âşıklık kavramını tanıtmak adına kısa bir giriş yapılmıştır. Daha sonra âşıklık geleneği içerisinde Âşık Gülabi'nin öneminden bahsedilmiştir. Ayrıca çalışmamızın konusu, amaç, kapsam ve sınırlılıkları belirtilmiştir. Çalışmamızın ikinci bölümde ise geçmişten günümüze âşıklık geleneği ve âşıklık kavramı ana hatlarıyla tanıtılmaya çalışılmıştır. Geleneğin ortaya çıkış süreçleri, gelişim süreçleri ve günümüzdeki durumu hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmamızın üçüncü bölümü olan araştırma metodolojisi kısmında ise çalışmamızın genel hatlarını anlatmaya çalıştık. Çalışmamızda dördüncü bölüm araştırma bulguları adını verdiğimiz kısımdır. Bu kısım çalışmamızın asıl bölümüdür. Çünkü bu bölümde âşığın hayatı, sanatı, edebi kişiliği, dil ve üslubunun yanı sıra şiirlerini şekil ve içerik yönünden inceledik. Bu bölümde şairin hayatına dair bilgileri kendisiyle ve kaynak kişilerle yapmış olduğumuz mülakatlardan derledik. Yapmış olduğumuz mülakatlar, ses ve görüntü kaydı biçiminde olup, kaynak kişilerin onayı alınarak şahsi arşivimizde saklanmaktadır.

Yaklaşık 55 albümü bulunan sanatçının hemen hemen tüm kaset ve CD çalışmalarını elektronik ortamda inceleyerek kendisine ait olduğunu belirlediğimiz 133 şiirini sözlü elektronik ortamdan yazıya aktardık. Bu şiirleri öncelikle şekil özelliklerine göre daha sonra ise konusu bakımından detaylı bir biçimde inceleyip aktardık. Şiirlerini maalesef karışık bir biçimde inceledik. Çünkü şiirlerin yazıldığı tarihlere ait herhangi net ve kesin bir bilgiye ulaşamadık. Bu yüzden belli bir düzen halinde incelememiz oldukça güçtür. O yüzden şairin şiirlerini gençlik, olgunluk, ustalık şiirleri adı altında bir tasnif yapmamız doğru olmayacaktır. Ancak yine bu çalışmada tespit edebildiğimiz bazı

Œiirlerinin tam tarihlerini bilmesek de Œiirin ieriğinden yazıldığı dönem hakkında fikir yürütmek mümkündür.

Œiirlerinin Œekil zellikleri kısmında l, durak, kafiye, redif ve ayak bakımından inceledik. Ayrıca nazım Œekilleri bakımından da eŒitli incelemelerde bulunduk. Yapılan bu incelememize dair bir de Œekil zellikleri tablosu oluŒturduk. Ayrıca bu bölümde Œaire ait Œiirleri konusu bakımından inceledik. Œiirleri aŒk, zlem, ayrılık ve vd. temalar yönünden örnekleri ile birlikte aıklayarak inceledik. Ayrıca yazıya geirilen Œiirler bu bölümde listelenmiŒtir. Son olarak alıŒmamız sürecinde yararlandığımız kaynakları ve ekleri alıŒmamızın en alt kısmında belirttik. Devamında ise alıŒmamıza bilgileriyle katkı sunan kaynak kiŒilerimize ait birtakım bilgiler ile ÂŒık Gülabi'nin gemiŒ dönemlerdeki alıŒmalarına ait kiŒisel fotoğrafları yer almaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışmamızın bu bölümünde, Âşık Gülabi'nin hayatı, âşıklığı, sanatçı yönü, edebi kişiliği ve şiirleri üzerinde durulmuştur. Bu bölümde şiirler, şekil ve konusu bakımından ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Ayrıca âşığın hikâyecilik yönü belirtilmiş ve ona ait bir hikâye de bu bölümde sunulmuştur.

4.1. Âşığın Hayatı ve Yetiştği Çevre

Gülabi Gültekin, diğer bir deyişle Âşık Gülabi 1 Ocak 1950 yılında Çorum ilinin Sungurlu ilçesine bağlı Çayan köyünde doğmuştur. Babası çiftçilikle uğraşan Ali Bey, annesi ise ev kadını Göher Hanım'dır. Köylü bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Âşık Gülabi, memleketindeki ilkokuldan mezundur. Her ne kadar babası tarafından eğitim hayatına devam etmesi istense de içindeki ozanlık aşkı onu şiir yazmaya ve saz çalmaya teşvik etmiştir. İlkokuldan sonra babası "Sen sazı bırak, ben seni okutacağım," demişse de Gülabi'nin gönlündeki halk sevgisi ve halk ozanlığı isteği ağır basmıştır ve âşık olmayı yolunu tercih etmiştir.

Âşık Gülabi saz çalmaya, türkü söylemeye dokuz-on yaşlarında babasının yaptığı saz ile başlar. Pek de iyi olmayan bu saz, perdesiz ve derme çatma bir haldedir. Buna rağmen Gülabi, enstrümanı kullanılacak hale getirir; siyah ipe perde yaparak belki de âşıklık yolundaki ilk ve önemli adımı atar. Çünkü ilk türkülerini söylemeye eşlik eden saz, bu sazdır. "İyi kötü saz çaldığını" söylediği babası, Gülabi'nin tek hocasıdır. Onun dışında saz ve müzik konusunda hiç kimseden eğitim almaz. Babasından aldığı derslerine kendi gayretini de ekleyen âşık, ilk olarak kendi köyündeki saz odalarında, toplantı ve düğünlerde saz çalarak, türkü söyleyerek mesleğini icra eder. Zamanla çevre köyleri de dolaşarak bir yandan kendini eğitir diğer yandan isminin duyulmasına da olanak sağlar.

Âşık Gülabi, vatani görevini 1970 yılında Ankara Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nda yapmıştır.

Gülabi'nin asıl mesleği âşıklıktır. Ancak onun dışında çeşitli işler de yapmıştır. Bunların ilki inşaat işçiliğidir. 1965 yılında henüz 15 yaşında gurbete çıkan Âşık Gülabi ilk olarak Ankara'ya gitmiştir. Ankara'da bir süre amcasının yanında kalan Gülabi, bu süre zarfında 12 gün boyunca bir inşaatta çalışmış ve buradan kazandığı para ile bir saz almıştır.

Âşıklık, hayatının en önemli mesleğidir. Küçük yaşlarda köy odalarında başlayan türkü söyleme tutkusu henüz 17 yaşında ilk plağını yapması ile farklı bir boyuta geçmiştir. Müzik hayatına profesyonel olarak 1967 yılında Ankara Şah Plak'ta başlayan Gülabi, bu mesleği günümüzde dahi devam ettirmektedir. Daha sonraki dönemlerde çeşitli şirketlerle çalışmalar yapan âşık uzun yıllardır Öz Müzik Şirketi ile çalışmalarını sürdürmektedir.

Müzik, türküler onun hayatının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Müzik kariyeri boyunca birçok plak, albüm ve cd çalışmaları yapmıştır. Onun dışında yurt içi yurt dışı birçok konser vermiştir. 1990'lı yıllarda yine kendisi gibi halk ozanı olan Muhlis Akarsu ile birlikte Pınar Müzik adlı plak şirketini işletmişlerdir. Bu işletme 3-4 yıl gibi kısa bir süre faaliyet göstermiştir.

Âşık Gülabi medya yönü güçlü bir ozandır. Birçok radyo programına ve TV programlarına konuk olmuştur. Hatta kendisi de çeşitli yerel ve ulusal kanallarda müzik programları yapmıştır. Cem TV, Ekin Türk TV, Yıldız TV, Barış TV çalıştığı bazı kanallardır. Yine Ekin Türk TV'de Kader Çizgisi, Yıldız TV ve Barış TV'de Gönül Bahçesi, Gülabi'nin hazırlayıp sunduğu başlıca TV programlarıdır. Bu programların hemen hepsi halk müziği üzerinedir. Her bölümde farklı halk sanatçılarının da katılımlarıyla gerçekleşen müzik programlarıdır. Genellikle canlı yayın olarak faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Âşık Gülabi'nin son yıllardaki müzik çalışmalarını bu programlar vasıtasıyla izleyip takip etmek mümkündür.

Gülabi, 1987 Yılında *Sefil Baykuş* adlı bir filmde başrol oynamıştır. Filmde bir aşk hikâyesi anlatılmaktadır. Gülabi ile Turna'nın aşk hikâyesi. Film dönemin köylü yaşamını, fakirlik ve gurbet gibi meseleleri anlatması açısından örnek teşkil etmektedir. Filmde sosyal adaletsizlik, ağalık-beylik düzeni, değinilen bir başka konu olmuştur. Filmin oyuncu kadrosu ve çekimleri oldukça amatördür. Bundan dolayıdır ki çekildiği dönemde ve sonrasında medyada yüksek yankı uyandıramamıştır. Her ne kadar amatör bir kadro ile

çekilmiş olsa da Yeşilçam'ın tanınan simalarından Kazım Kartal bu filmde başrolü paylaşan bir diğer isimdir. Ayrıca filme konu olan Sefil Baykuş adlı şiirin sözleri Kağızmanlı Hıfzı'ya, bestesi ise Gülabi'ye aittir. Film büyük orada bu şiirden etkilenecek çekilmiştir.

Çorum, Sungurlu, Çayan köyünde dünyaya gelen Gülabi henüz 15 yaşında önceden de bahsettiğimiz gibi çalışmak için Ankara'ya gitmiştir. İlk gurbetlik burada başlamıştır. Âşıklık mesleği itibari ile Anadolu'nun birçok yerini özellikle de Çorum ve çevresini dolaşmıştır. Ankara, Sivas, Tokat dolaylarında çok fazla tanınmaktadır. Sadece Türkiye'de değil Avrupa'da da çeşitli ülke ve şehirlere giderek konserler vermiştir. Özellikle Almanya ve Avusturya'da birçok etkinliğe katılmıştır. 1965 yılında Ankara'da başlayan bu gurbetlik 1975 yılında İstanbul'a yapılan ikinci bir göç ile devam etmiştir. İstanbul o yıllarda müzik piyasasının en canlı olduğu ildir. Âşık Gülabi de müzik kariyerini daha iyi yerlere çıkarmak amacıyla İstanbul'a gelmiştir. Daha sonraki müzik çalışmalarının birçoğu İstanbul'daki müzik şirketleri ile yürütülmüştür. 1975'ten günümüze yaşamını İstanbul'da sürdürmektedir. Âşık Gülabi, son olarak müzik kariyeri dışında tekstil işleri ile meşgul olmuştur. Günümüzde hala tekstil işleri ile uğraşmaktadır.

4.2. Âşıklığı ve Sanatçı Yönü

Gülabi'nin âşıklığa başlamasında babasının saz çalması, Pir Sultan Abdal'a ve şiirlerine olan hayranlığın yanı sıra bir halk ozanı olan Feyzullah Çınar'ın da etkisi büyüktür. Kendisinin aktardığı bilgilere göre yeni yeni saz çalmaya başladığı dönemlerde Feyzullah Çınar, Çorum Sungurlu'da bir konser vermiştir. Âşık Gülabi bu konsere babasının isteği ile gitmiştir. Orada Feyzullah Çınar'ı dinlemiştir. Çınar'ın bağlama çalışı, söylediği türküler, onun duygu dünyasında derin izler bırakmıştır. Bu olayın vesile ile bu sanata gönül vermeye başlamıştır. Zaten içinde olan bu arzu, Çınar sayesinde iyice ortaya çıkmış, halk ozanı olma isteği neredeyse kesinleşmiştir.

9-10 yaşlarında saz çaldığını bildiğimiz Âşık Gülabi'nin aktardığı bilgilere göre, bu yaşlarındayken bir gece rüyasında aksakallı bir dededen ilham aldığını, dedenin kendisine saz çaldırıldığını ve türkü söylediğini ifade etmektedir. Aksakallı dedenin ona rüyasında "Engin ol gönül engin ol" dediği ve bir de Âşık Daimi'ye ait olan "Menzil Almak İsterisen,

Sabreyle Gönül Sabreyle” adlı türküyü öğrettiğini ve bunu “çalacaksın” dediğini söylemektedir. Gülabi, uyandığında yatakta olduğunu ve ardından bu bahsi geçen türküyü söylediğini ifade etmektedir.

Âşık Gülabi mahlas olarak sadece kendi ismini kullanmıştır. Tüm şiirlerini Gülabi mahlası ile yazmıştır. Gülabi’nin mahlas kullanımında herhangi bir ritüele rastlanılmaz. Kendisi bu mahlası kullanmak istemiştir.

Gülabi’nin en çok etkilendiği şair Pir Sultan Abdal’dır. Gülabi’nin sanatının, sazının ve sözünün bugünlere gelmesindeki etkisi oldukça büyüktür. Daha sonra Kul Himmet ve Kul Nesimi şairin en çok etkilendiği bir diğer isimlerdir.

İlk defa, dinlediği konserde sanatını icra edişinden etkilendiği Feyzullah Çınar yine onun âşıklığa başlamasında önemlidir. Daha sonraki yıllarda birlikte birçok kez aynı sahneyi paylaştığı, albümler yaptığı ve hatta birlikte plak şirketi açtığı Muhlis Akarsu da etkilendiği halk ozanları arasındadır. Şairin yakın dostu, sevdiği halk ozanlarından biri olan Ali Kızıltuğ’un da Âşık Gülabi üzerindeki etkisi dikkate değerdir. Ölümüne kadar çeşitli şölen, konser, etkinliklerin yanı sıra özel hayatında da sürekli görüştüğü Kızıltuğ, Gülabi’nin sanat yolculuğunda ona eşlik eden bir diğer isimdir.

Muhlis Akarsu, Âşık Gülabi’nin değer verdiği, dost olarak gördüğü en önemli halk sanatçılarından biridir. Muhlis Akarsu sazı ve sözü ile önemli eserler bırakmış bir halk ozanıdır. Yaşadığı yıllarda yazdığı ve derlediği türkülerle Türk halk müziğine önemli katkılar sağlamıştır. Sanatçı eserlerinde Alevi-Bektaşî deyişlerine ve toplumsal meselelere ağırlık vermiştir. Hala türküleri, çeşitli halk müziği sanatçıları tarafından söylenmektedir. Âşık Gülabi de onun halk müziğine olan bu katkılarını beğeni ile takip etmiştir. Dostlukları, Muhlis Akarsu’nun 2 Temmuz 1993 yılında Sivas Madımak Oteli’nde katledilmesine dek sürmüştür.

Ozanlık geleneğinin en büyük temsilcilerinden biri olan Mahzuni Şerif; şiirleri, ezgileri ve duruşu ile âşıklık geleneğinde önemli bir yere sahiptir. Âşık Mahzuni eserlerinde sıklıkla toplumsal sorunlara dikkat çekmiştir. İşçi, köylü sınıfının dertlerini anlatmıştır. Usta malı ya da kendi kaleme aldığı deyişlerle oldukça beğeni toplamıştır. Bu

bakımdan Ozan, hem çağdaşı hem de kendinden sonraki kuşakların örnek aldığı bir kişi haline gelmiştir. Âşık Mahzuni Şerif, Gülabi'nin de etkilendiği, değer verdiği bir diğer önemli halk ozanıdır. Gülabi, Mahzuni ile birlikte yurt içi yurt dışı çeşitli konserlerde yer almıştır. Mahzuni Şerif yaşça büyük ve âşıklık yolunda Gülabi'nin önündedir. Buna istinaden Âşık Gülabi'nin de Mahzuni'ye olan sevgisi ve saygısı oldukça fazladır. Bu sevgi ve saygıyı kendi görüşmemizde dile getirmesinin yanı sıra bazı şiirlerinde onu anarak ifade etmiştir. Ayrıca şair “Yağmur Altında” adlı şiirinde Mahzuni'ye olan özlemini de dile getirmiştir.

Gözlerim derine daldı
Arayıp hep seni buldu
Gülabi Mahzuni'yi sordu
Yağmur altında yağmur altında.

Âşık Gülabi'nin hiç ustası olmamıştır. Sadece babasından saz çalmayı öğrenmiştir. Ancak babası âşık ya da ozan değildir. O yüzden klasik usta-çırak ilişkisine Âşık Gülabi'de rastlanmaz.

Âşık Gülabi barışın olduğu, insanların ölmediği, mutlu ve huzurlu bir dünya istemektedir. Şiirlerinde her ne kadar felekten ya da kaderden şikâyet etse de insanlığa olan inancını kaybetmemiştir. Sömürücü, emperyalist düzenin hep karşısında olduğunu ve Türkiye'de işçi, emekçi ve köylünün her zaman yanında yer aldığını ifade etmektedir. Sanatını icra ettiği dönemlerde Türkiye gündemini yakından takip etmiştir. Toplumsal meselelere olan duyarlılığı dikkat çekmektedir (KK1, KK2).

Âşık Gülabi siyasi görüşünü hiçbir zaman saklamamıştır. Kendisi Atatürkçü, çağdaş bir devrimcidir. Her zaman aklın ve bilimin üstünlüğünü savunduğunu ileten âşık, hak, hukuk ve adalete olan inancını hep taze tutmaktadır. Eserlerinde de anlaşılacağı üzere aydın bir halk ozanıdır. Gericiliğe, din sahtekârlığına, yobazlığa ve softalığa karşıdır. İrkçılığa karşı, insana ve insani tüm değerlere saygılı bir kişiliktir (KK1, KK2).

Âşık Gülabi yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli şölen ve etkinliklerde verilmiş katılım ve teşekkür belgesine sahiptir. Gülabi, Alevi-Bektaşî dernek ya da vakıfları tarafından

düzenlenen şölen ve etkinliklere katılım göstermiş ve bunun sonucunda da çeşitli ödüllere layık görülmüştür. Bunun yanı sıra çeşitli illerin yardımlaşma ve dayanışma dernekleri tarafından düzenlenen etkinliklere de katılımı oldukça fazladır. Bu etkinliklerde de kendisine katılım belgesi, ödülleri ya da hediyeler takdim edilmiştir. Bu ödüllerin özelliği, etkinliklere sanatı ile sağlamış olduğu katkılardan dolayı katılım ve teşekkür belgeleri şeklinde olmasıdır. Âşık Gülabi Alevi-Bektaşî inancına mensup topluluklar arasında sevilen ve sayılan bir sanatçısıdır. Bu yüzden Alevi-Bektaşî dernek, vakıf ya da federasyonların gerçekleştirmiş olduğu birçok etkinlikte yer almıştır. Bu etkinliklerinden bazıları ve en önemlileri şunlardır: Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu etkinlikleri, Cem Vakfı etkinlikleri, Şahkulu Sultan Vakfı etkinlikleri, Antalya Abdal Musa Vakfı etkinlikleri, Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı etkinlikleri (KK1).

Âşık Gülabi'nin, âşıklık sanatına adım atması dokuz-on yaşlarında saz çalmayı öğrenmesinden sonra başlamıştır. Onun sanatını sözlü-yazılı kültür dönemi ve elektronik kültür dönemi olarak ikiye ayırmak mümkündür.¹ Gülabi, âşıklığa başladığında ilk olarak usta malı eserleri yorumlamıştır. Bu eserleri kahvelerde, köy odalarında ve çeşitli toplantılarda saz eşliğinde söyleyerek icra etmiştir. Sonrasında kendi şiirlerini de besteleyerek bu geleneği sürdürmüştür. Yıllar geçtikçe, elektronik imkânların artmasıyla plak, kaset ve CD albümleri ile âşıklık mesleğini devam ettirmiştir. Hatta onun ününün yayılmasında elektronik kültür ortamının payı büyüktür. İstanbul'a yerleşen âşık burada kaset çalışmalarını hızla sürdürmüştür. Kasetler, radyo programları, gazete ve dergi röportajlara Gülabi'nin tanınmasını arttıran önemli yayın organları olmuştur. Bu süreçte ayrıca sesi ve yorumuyla döneminde büyük beğeniler toplamıştır. Bu nedenle kasetleri İstanbul'dan Anadolu ve Avrupa'nın çeşitli bölgelerine yayılmıştır. Sanatçının usta malı eserleri ya da kendisine ait eserleri icra ettiği "sözlü-yazılı kültür dönemi" ve plak, kaset ve CD çalışmalarını sürdürdüğü dönemi de "elektronik kültür dönemi" olarak iki ayrı şekilde ifade etmek doğru olacaktır.

Âşık Gülabi, 1967 yılında başlayan müzik hayatına elliden fazla albüm sığdırmıştır. İlk olarak 1967 yılında sözleri Sefil Ahmet'e ait olan "Bir Sahnede Seyran Edip Gezerken" adlı türküye 45'lik denilen plak şeklinde yapmıştır. Hemen ardında da "Sefil Baykuş" adlı

¹ Âşıklık geleneği ve medya ile ilgili önemli bir yayın için bk. (Fidan, 2017).

albümünü yapmıştır. Yıllar içinde bu albümlerin sayısı 55 olmuştur. Onun ardından sırasıyla kaset çalışmaları ve CD albümleri gelmektedir. Bütün albümlerinde kendi şiirlerinden bestelediği türkülerinin yanı sıra yine kendinden önceki âşıkların, ustaların şiirlerine, türkülerine yer vermiştir.

Gülabi'nin sanatının temelinde küçük yaşta ekonomik sebeplerden gurbete gitmesi yatmaktadır. 15 yaşında çalışmak için Ankara'ya giden âşık, evinden, yurdundan ayrı olmasını eserlerine de yansıtmıştır. Bu sebeple şiirlerinde aşk, gurbet, ayrılık, özlem, acı, dert, keder gibi temalar ağır basmaktadır. 1960'lardan sonra Anadolu'dan büyük şehirlere ve yurt dışına başlayan işçi göçü ve bu ayrılıkla gelen işçi ve işçi sorunlarını sanatına taşımış işçi sınıfının da sesi olmuştur. Şiirlerinde ve şiirlerine işlediği ezgilerde gurbet ve memleket sevgisi vatanından ayrı insanları ona bağlayan, ortak kader birliğinde buluşturan ana temalar olmuştur. Âşık, memleket ve toprak sevgisini de içten bir söyleyişle söze ve ezgilere dökmüştür.

Âşık Gülabi'nin sanatının temelinde insan vardır. İnsan ve insana dair her türlü maddi ve manevi konuyu şiirlerinde işlemiştir. Kendini insana ve insanlığa adanmıştır. Özellikle Anadolu insanına, ezilen ve sömürülen topluma adanmıştır. İnsanlar temiz ve güzeldir. Ancak insanlığı, toplumu yöneten düzen kötüdür. Düzen insanların emeğini, gücünü ve duygularını sömürmektedir. Dünyanın her yerini esiri altına alan kapitalizm, şairin yakındığı sıkıntıların başında gelmektedir. Bu kapitalist sömürü düzeninde Türk emekçisi de nasibini almıştır. Şair bu yüzden şiirlerinde düzeni değiştirmeyi arzulamıştır.

Gülabi, Anadolu âşıklık geleneğinde 20. yüzyılın ikinci yarısında önemli bir yere sahiptir. Şiirleri incelediğinde çok üretken bir şair olduğu açıkça görülmektedir. Şairin özellikle Türkiye'deki toplumsal olaylara duyarlılığı ilk göze çarpan unsurlardır. Türkiye'deki siyasi ve dini çatışmalar, katliamlar şiirlerinde yer bulmuştur.

Şair Alevi-Bektaşî inancına mensuptur. Aleviliği yücelten ve Alevilikten beslendiği birçok şiiri mevcuttur. Kendinden önce yazılmış Alevi-Bektaşî nefeslerini içeren kaset çalışmaları yapmıştır. Ayrıca bu konuda kendi kaleme aldığı şiirlerini de oldukça fazladır. Bu şiirlerinde Alevi inancına bağlılığını göstermesinin yanı sıra Alevi yurttaşların çektiği sıkıntıları da dile getirmiştir. Memleketteki Alevi-Sünni ikiliğini kınamış, birlik ve

beraberlik mesajları vermiştir. Çünkü Türk siyasi tarihinde belli dönemlerde Alevi-Sünni olayları adı altında ciddi kayıplar yaşanmış ve derin yaraların açılmasına sebep olmuştur. Şair bu durumu şiirlerinde ciddiyetle işlemiştir.

Bakıldığında bunca sosyal ve toplumsal olayların yanı sıra kendi duygu dünyasına ait durumları da şiirlerinde anlatmaktan geri durmamıştır. Bunlar başta yokluk, yoksulluk, daha sonra gurbet, özlem yer almaktadır. Çektiği aşk acıları, hasretlikleri de burada ifade etmek doğru olacaktır. Sonraki yıllarda yine şairin çocuğunun olmaması ve bunu bir şiirinde ifade etmesi de oldukça duygusal bir durumdur. Şair her ne kadar özel hayatını şiirlerine yansıtmasa da birkaç istisnai durumla da karşılaşmak mümkündür.

Gülabi, şiirlerindeki bu yoğun duyguları sazı ile birlikte harmanlayarak halka hitap etme yolunu seçmiştir. Sözü kadar sazı da Anadolu ve Avrupa’da sevilmiş ve sayılmıştır. Anadolu’da özellikle Çorum ve çevresinde günümüzde dahi seveni ve dinleyeni oldukça fazladır. Çeşitli türküleri onunla özdeşleşmiştir. Hatta türküleri başka sanatçılar tarafından da söylenmiştir. Örneğin sözü ve müziği Âşık Gülabi’ye ait olan “Dön Gel Birtanem” adlı eser, dünyanın 81 efsane kadın şarkıcılarından biri seçilen Türk sanatçımız Selda Bağcan tarafından da söylenmiştir. Albüm çalışmaları (Plak, Kaset ve CD’ler) şunlardır:

1. Sefil Baykuş
2. Anam Toprak
3. Ali İle Neslihan
4. Alevilikte Cem 1 – Hizmete Doğru
5. Alevilikte Cem 2 – On İki İmam Birlik Cemi
6. Enek Dağı, Ah Çeker Ağlarım
7. Kaldırsam Perdeyi Döksem Suçunu
8. Dedemoğlu
9. Ölen Bizim Kalan Bizim
10. Ölümsüz Ozanlar Serisi 3
11. Ölümsüz Ozanlar Serisi 4
12. İnsanlık Mektebi
13. Kalem Seni Kırarım
14. Kalem Seni Kırarım - 2

15. Dergâh 1
16. Dergâh 2
17. Kızılbaş Ne Demek? - Dergâh 3
18. Ali'yi Severiz Aleviyiz Biz - Dergâh 4
19. Durdum Ali Darına - Dergâh 5
20. Dergâh 6
21. Yol Muhammed Alinindir - Dergâh 7
22. Gelin Canlar Bir Olalım - Dergâh 8
23. 12 İmam Aşkına - Dergâh 9
24. Medet
25. Dön Gel Birtanem
26. Turnalar
27. Eline Beline
28. Az Mı Geldi
29. Kızıldere
30. Gençliğimi Çaldı Yıllar
31. Sivas - Madımak
32. Uyan Kardeş
33. Yılmaz Güney'e Selam
34. Yeter Felek
35. Sazımın Teli
36. Zalim Gurbet Sana Arkadaş Mı Oldu
37. Yıkılsın Gurbet
38. Yıllar Ağlar Mahzuni'ye

4.3. Edebi Kişiliği

Âşık Gülabi'nin edebi kişiliğinin oluşmasında geleneğin payı büyüktür. O da diğer birçok şair gibi gelenekten beslenmiştir. Âşıklar, yaşadıkları her dönem toplumun her türlü acı ve sıkıntılarının yanı sıra neşe ve mutluluğunu da saza ve söze döken kültür aktarıcıları olmuştur. Pir Sultan Abdal, Kul Himmet ve Kul Nesimi, yaşadıkları yüzyılda eserleriyle ses getirmiş, günümüzde dahi isimleri unutulmamış ve bugün dahi geleneğin en büyük temsilcileri arasındadır. Âşık Gülabi, başta Pir Sultan, Kul Himmet, Kul Nesimi gibi şairler

başta olmak üzere çeşitli halk şairinin şiirlerini okumuş ve etkisinde kalmıştır. Özellikle Pir Sultan Abdal şiirleri, onun saz çalmaya ve türkü söylemeye başlamasındaki en önemli etkidir. Onlar gibi geleneği temsil etme inancıyla sanat yaşamı boyunca hemen her konuda şiirler yazarak, âşık edebiyatı içerisinde varlığını sürdürme gayretinde olmuştur.

Pîr Sultan Abdal, Gülâbi'nin hayatında derin izler bırakmış bir şairdir. 16. yüzyılın başlarında Sivas'ın Yıldızeli ilçesinin Banaz köyünde doğduğu düşünülen Pir Sultan Abdal; şiirlerinde genellikle Hz. Peygamber, Ali, Hasan ve Hüseyin, on iki imam muhabbetini işlemiştir. Ölüm, aşk, dostluk, ayrılık, özlem ve haksızlıklara karşı koyma gibi konuları içeren şiirleri de mevcuttur fakat bunlar edebî yönden güçlü değildir. Pîr Sultan, halk şiiri geleneğini iyi bilmektedir. Bu bakımdan şiirlerinde koşma nazım biçimi önemli yer tutmaktadır. Şiirlerinde coşkulu bir dil kullanmış ve halkı ilgilendiren konulara yer vermiştir. İnançlarını tavizsiz bir biçimde savunmuştur. Şiirlerinde konu bütünlüğünün bulunması ise Pir Sultan'ın en önemli özelliklerinden birisidir. Ayrıca Pir Sultan Abdal, Anadolu Alevilerinin yedi büyük şairi arasında yer almış, bunların içinde Hatâî ve Kul Himmet'le birlikte en büyük üç şairden biri kabul edilmiştir (Albayrak, 2021). Pir Sultan bu özellikleri itibarıyla birçok halk ozanını etkisi altında bırakmıştır. Anadolu'da asırlardır süren bu geleneğin en büyük şairlerinden birisi olan Pir Sultan, nice halk ozanı gibi Gülâbi'nin de en çok etkilendiği şairdir. Sanatının temellerinde Pir Sultan'ın etkisi oldukça büyüktür.

Gülâbi'nin en çok etkilendiği ikinci isim de Kul Himmet'tir. Kul Himmet, Alevî-Bektaşî çevrelerinde büyük şöhret kazanmış ve şiirleri halk tarafından çok sevilmiştir. Bu sevginin en önemli sebeplerinden birisi Alevî inancını, halkın anlayabileceği bir Türkçeye şiirlerinde etkili bir biçimde ifade etmiş olmasıdır. Kul Himmet, nefesler, destanlar, Kerbelâ şehitleri için ağıtlar ve taşlamalar söylemiştir. Şiirlerinde İslâm tarihini, evliya menkıbelerini, Hz. Ali ve on iki imam sevgisini ve bilhassa Alevî-Bektaşî inancı doğrultusunda dinî-tasavvufî duyarlılığını sıkça işlemiştir. Onun yanında zamandan şikâyet, gurbet, sıla özlemi ve beşerî aşk şiirlerinde işlediği diğer konular (Albayrak, 2021). Âşık Gülâbi'nin de şiirlerini incelediğimizde Kul Himmet ile benzer konuları işlendiği görülmektedir. Bu bakımdan edebî kişiliğinin oluşumunda Kul Himmet'in de payı olduğunu söylemek mümkündür.

Âşık Gülabi'nin sanatını etkileyen bir diğer şair de Kul Nesimî'dir. Kul Nesimî şairlerinden de anlaşılacağı üzere iyi bir eğitim almış, kuvvetli bir şairdir. Şiirlerinde Hz. Ali sevgisi, on iki imama bağlılıkla Caferi-Alevî inancı önemli bir yer tutmaktadır. İnsanı aşk şiirlerinde yer verdiği diğer bir konudur. Ayrıca didaktik mahiyette ve nasihat türünde şiirleri de mevcuttur. Kul Nesimî, çoğunlukla aruz vezni kullanmıştır ancak asıl şairlik gücünü hece vezniyle yazdığı şiirlerde göstermiştir. Şiirlerinin halk tarafından ilgi görmesindeki en önemli etkenler dilinin sade, üslûbunun doğal oluşu ve duygularındaki samimiyettir (Albayrak, 2021). Gülabi'nin şiir dilinin sade, üslubunun doğal ve duygularının samimi olması bakımından Kul Nesimi'ye benzerlik gösterdiği görülmektedir. Ayrıca şiirlerinin konusu da incelendiğinde Gülabi'nin de Nesimi ile benzer konulara işlediği gözden kaçmayacaktır. Ancak vezin konusuna bakacak olursak, Âşık Gülabi'nin şiirlerinin hemen hepsi hece ölçüsü ile yazılmış olup aruz vezni hiç kullanmadığı görülmüştür.

Âşık Gülabi, halk için yazmış ve her zaman halktan yana olmuştur. Gücün ve güçlünün karşısında olmuş, ezilen ve sömürülenin yanında durmuştur. O yaşadığı toplumun sazi ve sözü olmaya çalışmıştır. Onu Anadolu insanına yaklaştıran önemli etkenler içten ve yalın halk dilini müziğinde kullanmasıdır. Halk âşığı olan Gülabi, kendisini bu toprağın insanlarına adanmış, onların duygularını, düşüncelerini, dertlerini, sorunlarını, sıkıntılarını iyi anlamış ve bunları yalın bir ifade ile şiirlere sözlere dönüştürmüştür. Ekonomik zorluklar içinde ezilen, sıkıntılar çeken Anadolu insanının yanındadır, yıllardır aynı safta ve onların sesi olmaya devam etmiştir.

Toplumcu bir halk ozanı olan Gülabi, sık sık işçi, köylü ve emekçiye yönelik desteklerini dile getirmiştir. Şiirlerinin büyük bir kısmında ağalık, beylik düzenine, sömürü ve emperyalizme karşıdır. Sistemi ve düzeni sürekli olarak eleştirmiştir. Topluma hiç sırt çevirmemiş ve sürekli olarak onların acılarından, dertlerinden ve hüznlerinden beslenmiştir. Hemen türlü meseleye hâkim ve içindeymişçesine şiirlerinde ifade etmiştir.

Okuyan, araştıran ve sorgulayan bir şair olan Gülabi, dünyadaki teknolojik gelişmeleri de yakından takip etmiştir. Dünyadaki gelişmelere karşılık ülkesindeki çatışmalar, yozlaşmalar ve çarpıklıklar kendisine adeta dert olmuştur. Sık sık aydınlığa,

ilerleyen bilime ve teknolojiye gönderme yapmıştır. Aklı ve bilimi savunan Gülabi, her türlü gericiliği, yobazlığı ve din istismarını eleştirmiştir.

Âşık Gülabi diğer Anadolu âşıklarından özellikle de Doğu Anadolu âşıklarından oldukça farklıdır. Genel itibarıyla bakıldığında âşıklık sanatında uygulanan bir takım ritüeller Gülabi de görülmez. Bunlar atışma-karşılaşma, lebdeğmez vs. gibi birtakım ritüellerdir. Yine bakıldığında Doğu Anadolu saz şairlerinin şiirlerinde vatan, millet ve bayrak temaları, dönemin yöneticilerine methiyeler yer alırken Âşık Gülabi bu tarz ve tema da neredeyse hiç şiir yazmamıştır. Âşık Gülabi iyi bir vatanseverdir. Ancak yine de o bu düşüncelerini şiirlerinde çok fazla dile getirmemiştir. Onun vatan sevgisini ülkedeki yozlaşmaya, sömürüye, haksızlıklara karşı gösterdiği tepkiden anlamaktayız. Şiirlerinde her daim milletin öz değerlerini ve vatanının tam bağımsızlığını savunmuştur. Ötekileştirilmeye, sınıfsal farklılıklara isyan etmiştir. Her türlü emperyalizme ve sömürüye karşı net bir ifade takınmıştır.

Şairin edebi kişiliğini şekillendiren bir diğer unsur da dini inancıdır. Âşık Gülabi Alevi-Bektaşî inancına mensuptur. İnsana, topluma olan sevgisinin temelinde Alevi-Bektaşî inancının esasları yer almaktadır. Şiirlerinde doğaya ve tabiata olan aşk, insana olan sevgi ve saygının altında Alevi inancının getirdiği değerler bütünü yatmaktadır. Ayrıca bu inanç onun duygu, düşünce dünyasının ve edebi kişiliğinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu saydığımız değerler onun sanatına ve edebi kişiliğe doğrudan etki etmektedir.

4.4. Şiirlerinin Özellikleri

4.4.1. Şekil Özellikleri

Bu bölümde Âşık Gülabi'nin 133 şiiri incelenmiştir. Bu şiirler hece ölçüsü bakımından büyük çoğunluğu 11'li ve 8'li hece ölçüsü kullanılarak yazılmıştır. Şairin sadece bir şiirde 7'li hece ölçüsünü kullandığı görülmektedir.

Âşık şiirinde en çok kullanılan ölçü parmak hesabı olarak da adlandırılan hece ölçüsüdür. Her ölçü (vezin) bağlı bulunduğu dilin yapısından doğar. Bu nedenle Türk

dilinin doğal ölçüsü hece ölçüsüdür. Hece ölçüsü, halk şairlerince yüzyıllarca kullanılmış ve bugün de kullanılmaktadır. Hece ölçüsünde 2 heceliden 20 heceliye kadar birçok kalıp (vezin) vardır. İki heceli, üç heceli, dört heceli ve beş heceli kalıplara genellikle atasözleri, deyimler, tekerlemeler, bilmece ve türkü kavuştaklarında rastlanır. Hece kalıpları içinde en çok kullanılmış olanlar yedililer, sekizliler, on birliler ve on dörtlülüdür (Dilçin, 2009: 39, 40, 41, 42). Şiir, biçim kurma sanatıdır. Âşık şiirinin biçimini âşık şiiri geleneği belirler. Biçimi kırıp yeni biçimlere varmak, özü değiştirmekten zordur. Her milletin dil yapısına uygun ölçü oluşmuştur. Hece ölçüsü Türk diline en uygun ölçüdür. Âşıklar çağlar boyu hece ölçüsünü en güzel şekliyle kullanarak ahenk ve anlatım yönünden gelişmesini sağlamışlardır (Artun, 2001: 89).

Âşık Gülabi'nin 133 şiirini incelediğimizde bu şiirlerin büyük bir çoğunluğu 11'li ve 8'li hece ölçüsü kullanılarak yazıldığı görülmektedir. 7'li hece ölçüsü ile yazılmış sadece bir adet şiiri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra şiirlerinin sadece nakarat dizelerinde 6'lı ve 5'li hece ölçüsüne başvurduğu görülmüştür. Şair şiirlerinde hece ölçüsüne uymak adına bazı kelimelerin yöresel söyleniş biçimlerini kullanmıştır. Bu yönüyle şiirde hem hece kalıbı hem de ahenk açısından uyum sağlanmaya çalışılmıştır. Şairin şiirlerinde ölçü konusundaki hassasiyeti oldukça önemlidir. Çünkü bu şiirler genellikle saz eşliğinde ezgili bir biçimde icra edilmiştir.

Şairin 11'li hece ölçüsü ile yazdığı şiirlere örnekler oldukça fazladır. Bu nedenle örnek teşkil etmesi açısından "Ekmek Kavgası" ve "Postacı" adlı şiirleri gösterebiliriz:

Örnek 1

Ben tozlu yolların garip yolcusu (11)

Kaderim gayeme uymaz arkadaş (11)

Yaşamak uğruna ekmek kavgası (11)

Dizlerimde derman koymaz arkadaş (11)

Örnek 2

Bir arzuhal yazam götür postacı (11)

Ayrılık ağrını örmesin yârim (11)

Kendinden yadigâr kaldı bu acı (11)

Benim vebalime girmesin yârim (11)

Âşık Gülabi'nin 8'li hece ölçüsünü de başarılı bir şekilde kullandığı görülmektedir. Sayısal açıdan bu ölçüde yazdığı şiirler de oldukça fazladır. 8'li hece ölçüsüne örnek olarak "Hastayım Yaram Derin" ve "Ömrüm" şiirlerini örnek verebiliriz:

Örnek 1

Hastayım bak yaram derin (8)

Günden güne soluyorum (8)

Belki bugün belki yarın (8)

Öleceğim can isterim (8)

Örnek 2

Çoğu gitti azı kaldı (8)

Benim cefakâr ömrümün (8)

Dertler ile özü yandı (8)

Benim cefakâr ömrümün (8)

Âşık Gülabi'nin 7'li hece ölçüsünü sadece "Dön Gel Birtanem" adlı şiirde kullandığı görülmüştür:

Güneşe yıldızlara (7)

Sorar seni ararım (7)

Yağmura bulutlara (7)

Sorar seni ararım (7)

Yorgunum aramaktan (7)

Gördüğüme sormaktan (7)

Dön gel bir tanem dön gel (7)

Şairin sadece nakarat dizelerinde 6'lı ve 5'li hece ölçüsünü kullandığı şiirlerine "Utan Sülo", "Yüreğim Tutuştu Yanar" ve "Adalete Bak" adlı şiirlerini örnek

gösterebiliriz. Özellikle “Adaletle Bak” adlı şiirinin düzensiz hece ölçüsü ile yazıldığını söylemek mümkündür:

Örnek 1

Bu milletin hakkın yeme (8)

Utan Sülo Sülo (6)

Başımıza daha gelme (8)

Utan Sülo Sülo (6)

Örnek 2

Yüreğim tutuştu yanar (8)

Seni gören melek sanar (8)

Abu cihan işte diyar (8)

Al senin olsun (5)

Örnek 3

Memleket düzeni hiç düzen değil (11)

İçindeki zalım insanlara bak (11)

Adaletle bak bak (6)

Adaletle bak (5)

Âşıklar, belli bir düzen ve ahenk içerisinde şiirlerini söylemişlerdir. Hece ölçüsüne ritim sağlayan önemli unsurlardan biri de durgu-duraklardır. Duraklarla, dizelerin tekdüzeliği önlenmiş, belirli bir ahenk sağlanmıştır. Saz şairlerinin ölçüm dedikleri durakların belli bir düzeni vardır: Çift heceli dizelerde durak, dizeyi eşit iki parçaya ayırır. 8’li = 4+4, 14’lü = 7+7 şeklinde olduğu gibi. Tek hecelilerde ise, genellikle çok heceli kısım dizenin ilk yarısındadır. 6+5= 11’li, 4+ 3=7 şekillerinde olduğu gibi (Karadağ, 1996: 32, 33).

Âşık Gülabi, 11’li hece ölçüsü ile yazdığı şiirlerinde çoğunlukla 6+5, kısmen 4+4+3 durak biçimini kullanmıştır. 8’li hece ölçüsü ile yazdığı şiirlerde ise 4+4 duraklar kullanmıştır. Bazı şiirlerinde hece ölçüsü, durak ve uyak kusurlarının olduğu görülmüştür.

Âşık Gülabi'nin 11'li hece ölçüsü ile yazdığı “Yar Diye Diye” ve “Merhamet Eyle” adlı 6+5 duraklı şiirleri şöyledir:

Örnek 1

Gezerim gözümde / kanlı yaşınan (6+5)
Şu ıssız çöllerde / yar diye diye (6+5)
Nereye sığınam / dertli başınan (6+5)
Bu gurbet ellerde / yar diye diye (6+5)

Örnek 2

Yıllardır çekerim / aşk ateşini (6+5)
Hastayım inlerim / merhamet eyle (6+5)
Daha bundan başka / derde mi düşem (6+5)
Hastayım inlerim / merhamet eyle (6+5)

Şairin yine 11'li hece ölçüsü ile yazılmış şiirlerinde 4+4+3 duraklı şekliyle de karşılaşmaktayız. “Bu Kader” ve “Hal de Kalmadı” adlı şiirleri buna örnektir:

Örnek 1

A'dan z'ye / dışa bağlı / Türkiye (4+4+3)
Bu milletin / çilesi mi / bu kader (4+4+3)
Balık baştan / kokmuş kime / ne deyim (4+4+3)
Bu milletin / çilesi mi / bu kader (4+4+3)

Örnek 2

Sana âşık / olmak mıydı / kaderim (4+4+3)
Günbegün artıyor derdim kederim
Başım alıp / diyar diyar / giderim (4+4+3)
Senden uzak / olan el de / kalmadı (4+4+3)

Âşık Gülabi'nin 8'li hece ölçüsü ile oluşturduğu “Anam Toprak” ve “Gelsene” adlı şiirleri 4+4 şeklinde duraklanmış şiirlerdir:

Örnek 1

Günler aylar / yıllarımız (4+4)
Geldi geçti / bir gün gibi (4+4)
Zehirliyor / beni hayat (4+4)
Kudurmuş bir / yılan gibi (4+4)

Örnek 2

Çalış çalış / boşa emek (4+4)
Hani para / pul kalmadı (4+4)
Sırtımızda / kazma kürek (4+4)
Çalışacak / hal kalmadı (4+4)

Âşık Gülabi'nin şiirlerinde durak konusunda bazı düzensizlikler söz konusudur. Dilçin bu durumu şöyle açıklamaktadır: “Durakları her dizede değişen şiirlerin dizelerindeki hece sayısı eşittir, fakat duraksız sayılırlar. Aynı kalıp içinde değişik duraklı dizeleri, belli bir düzenle şiire yerleştirmek, ölçünün tekdüzeliğini yok ettiği gibi, kulağa hoş gelen güzel bir uyum da yaratabilir” (Dilçin, 2009: 40). Bu açıklamaya “Ela Gözlü Benli Güzel” şiirini örnek göstermek mümkündür:

Salınır gelir / karşıdan (5+3)
Ela gözlü / benli güzel (4+4)
Aklımı aldı / başımdan (5+3)
Ela gözlü / benli güzel (4+4)

Şairin 7'li hece ölçüsü ile yazılmış tek şiiri olan “Dön Gel Birtanem” adlı şiirinde durakların düzensiz olduğu görülmektedir:

Yağmura / bulutlara (3+4)
Sorar seni / ararım (5+2)
Güneşe / yıldızlara (3+4)
Sorar seni / ararım (5+2)

Yorgunum / aramaktan (3+4)

Gördüğüme / sormaktan (4+3)

Dön gel birtanem / dön gel (5+2)

Türk halk şiirinin şekil yönünden bakıldığında en önemli unsurlarından biri kafiyedir. Onay'ın yaptığı tanıma göre: “mısraların sonlarında bulunan hecelerin seslerinin birbirine benzemesine kafiye denir” (Onay, 1996: 21). Kaya, “şiirde ahengi ve anlam zenginliğini sağlamak için, dizelerin başında, ortasında veya sonunda, esas alınan belli seslerle tesis edilen ses benzerliği” şeklinde tanımlamıştır (Kaya, 2007: 394).

Âşıklar, şiirlerini doğmaca saz eşliğinde söyledikleri için yarım kafiyeyle yetinirler. Ses benzerliği kimi zaman yeterli sayılır. Dizelerde redif dışında bir sessiz harfin benzeşmesiyle “yarım kafiye”, bir sesli bir sessiz harfin benzeşmesiyle “tam kafiye”, en az üç ses ve fazlasının benzeşmesiyle oluşturulan kafiye “zengin kafiye” adı verilir (Artun, 2008: 217).

Âşık şiirinde, dörtlükte bulunduğu yerlere göre, iki şekilde kafiye vardır: 1. İlk üç dizede oluşturulan kafiye: Buna yaygın anlamıyla “kafiye” yahut “uyak” denilir. 2. Dörtlük sonlarında oluşturulan kafiye: Bu kafiyenin adı “ayak”tır. Kimileri ayak terimini “ana ayak” veya “ana kafiye” diye isimlendirmiştir. Ancak âşıklar buna “ayak” demektedirler (Kaya, 2007: 394).

Âşık Gülabi, şiirlerinde genellikle yarım ve tam kafiye kullanmıştır. Şiirlerde kısmen de olsa zengin, tunç ve cinaslı kafiyelerle ahenk sağlandığı görülmektedir. Şiirleri tek tek incelediğimizde dörtlükler arasında bir kafiye bütünlüğü olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte aynı şiir içerisinde farklı türden kafiyelerin olduğu da tespit edilmiştir. Âşık Gülabi çoğu halk şairi gibi şiir konusunda belli bir eğitim görmemiştir. Dolayısıyla şiirlerinde yer yer uyak konusunda düzensiz ve önemsiz davrandığı görülmektedir.

Tek sese dayanan ses benzerliğine “yarım kafiye” denir (Bars, 2018: 73). Âşık Gülabi'nin sıklıkla kullandığı kafiye türünden biridir. “Az mı Geldi” şiirinin ikinci dörtlüğünde dizelerin sonundaki “bomboş, yaş ve sarhoş” sözcüklerindeki “ş” sesleriyle yarım kafiye yapılmıştır:

Gülabi'yem dünya bomboş
Gözlerimden akan kan yaş
Sevgiliyle her gün sarhoş
Dolaştığım az mı geldi

Gülabi'nin “Beter Ol” şiiri de yine yarım kafiye ile yazılmış şiirlerine örnektir. Bu şiirde “eller, güller ve dallar” sözcüklerinde “l” sesleri ile yarım kafiye yapılmıştır. “l” sesinden sonraki ekler ve sözcükler rediftir:

Yüzün hiç gülmesin eller içinde
Bülbülsüz kalasın güller içinde
Baharın çiçeksiz dallar içinde
Kuruyup çürüyen daldan beter ol

İki sese dayanan ses benzerliğine “tam kafiye” denir (Bars, 2018: 73). Gülabi'nin şiirlerinde sıkça kullandığı bir diğer kafiye çeşididir. “Dedemoğlu” şiiri şairin tam kafiyeli şiirlerine bir örnektir. Şair bu şiirin üçüncü dördlüğünde “Ali'ye, Veli'ye ve deliye” sözcüklerindeki “li” sesleriyle tam kafiye yapmıştır:

Çağırırım Şah-ı Merdan Ali'ye
Niyazım var Hacı Bektaş Veli'ye
Gülabi'yi döndürdüler deliye
Deliler içinden al Dedemoğlu

Şairin “Biraz Sana Biraz Bana” adlı şiiri de tam kafiye ile yazılmış şiirlerine örneklerden biridir. Bu şiirde “sökük, dökük ve yük” sözcüklerindeki “ük” sesleriyle ile tam kafiye yapılmıştır:

Gülabi'yem bağrım sökük
Yaralarım dökük dökük
Götüremem çok ağır yük
Biraz sana biraz bana

Aynı şiirin nakarat dörtlüğünde de “kolumuzdan, yolumuzdan ve dolumuzdan” sözcüklerinde “ol” sesleriyle tam kafiye yapılmıştır:

Tut Muhammet kolumuzdan
şahı Merdan yolumuzdan
Ab-ı Kevser dolumuzdan
Biraz sana biraz bana

Üç veya daha fazla ses benzerliğine dayanan kafiye zengin kafiye denir (Bars, 2018: 73). Âşık Gülabi'nin baştan sona zengin kafiyeli bir şiiri bulunmamaktadır. Ancak şiirlerin farklı dörtlüklerinde zengin kafiyeye başvurduğu görülmektedir. “Yılmaz Güney'e Ağıt” adlı şiirinde “ezber, beraber ve haber” sözcüklerinde “ber” sesi ile zengin kafiye yapılmıştır:

Yılmazın adını eyledim ezber
Onunla bir zaman oldum beraber
Ankara Mamak'ta bana bir haber
Verdiler Deniz diye ağladım

Bir dize sonunda geçen ek veya kelimenin aynı dörtlükte başka bir dize sonundaki kelimenin iinde kullanılmasına “tun kafiye” denir (Bars, 2018: 73). Âşık Gülabi'nin şiirlerinden en az rastladığımız kafiye türüdür. şairin şiirlerinin tüm dörtlüklerinde ahengin tun kafiye ile sağlandığı pek şiiri yoktur. Bir kısım şiirlerinin drtlklerini ayrı ayrı incelediğimizde bazı dörtlüklerde tun kafiye kullanıldığını görmekteyiz. “Bıktım Artık Bu Dünyadan” adlı şiirinde “sana, bana, ana” sözcüklerinde “ana” sesleriyle tun kafiye yapılmıştır:

İnanmaz hi kimse sana
Layık mıdır kullar bana
Seni de doğuran ana
Sana ne faydası var ki

Yazılışları aynı, anlamları farklı olan kelimelerle yapılan kafiyeye “cinaslı kafiye” denir. Doğu bölgesi âşıklarının cinas kullandıkları şiirler “tecnis” olarak adlandırılmıştır (Bars, 2018: 74). Âşık Gülabi’nin incelemiş olduğumuz 133 şiiri içerisinde cinaslı kafiye ile yazılmış herhangi bir şiirine rastlanılmamıştır.

Halk şiirinde “uyak” ya da “ayak” şeklinde kullanılan bu terimin, Divan şiirinde olduğu gibi kuralcı bir tutumu yoktur. Halk şairleri en eski dönemlerden beri, uyak konusunda hafif bir ses benzerliğini dahi kesin kurallara bağlamadan şiirlerinde kullanmışlardır. Halk şiirleri genellikle saz eşliğinde söylendiğinden, başka bir deyimle halk edebiyatı ürünleri sözlü olduğundan, halk şiirlerinde göz uyağı söz konusu değildir. Kulakta hoş bir uyum bırakan her ses benzerliği halk şairi için bir uyaktır (Dilçin, 2009: 73). Bu bakımdan Âşık Gülabi’nin şiirlerinde de ses dayalı kafiye esastır. Çünkü şair şiirlerini genellikle saz eşliğinde icra etmektedir. Dolayısıyla şiirlerini göz uyağı açısından incelediğimizde kafiye kusurlarının fazla olduğu görülmektedir.

Bu başlıkta şairin toplam 133 şiiri üzerine yapmış olduğumuz incelemeler üzerine şairin yarım ve tam kafiyeli şiirlerinin örneklerine bolca rastlanırken zengin ve tunç kafiyeli şiirlerine ise oldukça az örnek verilebilmiştir. Şiirler arasında cinaslı kafiyenin ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Şairin şiirlerinde, kafiyeden ziyade redife ve ayaklara özen gösterdiği görülmüştür.

Halk şiirinde şekil bakımından bir diğer önemli mesele de rediflerdir. Redif, kafiyeden sonra gelen birbirinin aynı kelime veya hecelerdir (Onay, 1996: 21). Redif için esas olan bir husus vardır ki o da kafiyeden sonra gelecek olmasıdır (Kaya, 2007: 618). Redif, halk şiirlerinin en eski ve en önemli öğelerinden biridir. Halk şairleri redife uyaktan daha çok önem vermişlerdir. Bütün duygu, düşünce ve benzetmeleri rediften doğar. Halk edebiyatı ürünlerinin çoğu rediflidir. Halk şairleri bu rediflerde dilin çeşitli özelliklerinden yararlanmışlar, çeşitli söz oyunlarını ve deyimleri çok çekici biçimde kullanmışlardır (Dilçin, 2009: 80, 81).

Âşık Gülabi birçok şiirinde ahengi rediflerle sağlamıştır. Hemen her şiirinde rediflere rastlanmaktadır. Şairin şiirlerde kafiyeden çok redife önem verdiğini söyleyebiliriz. Çünkü hemen her şiirini sazi ile icra etmeye; redif yoluyla şiirlerine ahenk

açısından renk katmaya çalışmıştır. “Beter Ol” adlı şiirden alınmış örnekte şiirin tamamında “-dAn beter ol” sözcükleriyle redif yapılmıştır:

Bana gam kasavet veren cananım
Yaprağını döken daldan beter ol
Derdi bana reva gören cananım
Sazımda inleyen telden beter ol

“Bir Gül Gibiyim” adlı şiirde de “gibiyim” sözcüğünün tekrarıyla redif yapılmıştır:

Nesine gelmişim ben de dünyaya
Anadan doğmadan ölmüş gibiyim
Benim kahrım her an ulu Mevla’ya
Dostların kaybetmiş mecnun gibiyim

Şairin dörtlükler arasında kafiye birliğinin olmadığı şiirlerinde ahengin bazen sadece rediflerle sağlandığı görülmüştür. “Kerbela Yastadır” adlı şiiriyle bu duruma şöyle örnek gösterebiliriz:

Ümmü Gülsüm bak Zeynep’e
Can dayanmaz bu zulüme
Su vermezler Hüseyin’e
Kerbela gamda yastadır
...
Har melek atıyor oku
Kesildi Fırat’ın suyu
Yasta ehli beyit soyu
Kerbela gamda yastadır

Yukarıda anlatılan duruma “Turnalar” adlı şiiri de örnek gösterebiliriz. Bu şiirde de ahenk redifle sağlanmaya çalışılmıştır:

Nasıl aştın yüce dağın karından
Durup su içseydin Sultan suyundan
Kırşehir'den ehli beyt soyundan
Hünkârın darına durun turnalar

Turnalar karıştı seher yeline
Çok yüksek uçmayın inin engine
Çorum elinin de çayan köyüne
Gülâbi'm orda mı sorun turnalar

Âşık şiirinde ahenk açısından bir diğer önemli mesele “ayak”tır. Kaya, ayak terimini; “âşık şiirinde genellikle ilk dördlüğün ikinci dizisinde başlatılan bütün dörtlüklerin son dizelerinde yarım, tam, zengin hatta cinaslı kafiyelerle vücuda getirilen yahut dizenin tamamında aynen tekrarlanan sözlerle oluşturulan ve dörtlüklerin mihengi durumunda olan kafiyeyle denir” (Kaya, 2000: 36) şeklinde tanımlamıştır. Günay ise “ayak”ın sadece ahenk değil anlam bütünlüğünün kurulmasında da etkili olduğunu söyler ve şunları da ekler: “âşıklar kendi şiirlerini ve usta malı şiirleri ezberlerken şiirin aslı ve tamamı yerine ayağı, şiirin konusunu ve nazım türünü ezberlemekte, gerektiği zaman şiirleri bu bilgilerle yeniden inşa edebilmektedirler. Sözlü gelenekte sahibi belli şiirlerde varyantlaşma bu yolla meydana gelmektedir. Bu bilgilerin ışığında birbirlerinden habersiz iki âşık, aynı ayak ve aynı konuda birbirine fevkalade yakın şiirler söyleyebilirler” (Günay, 2008: 226-227).

Doğan Kaya, ayakları kafiyelerin özelliklerine göre “tek ayak” ve “döner ayak” olarak ikiye; kafiye derecelerinin zorluğuna göre ise “geniş ayak”, “dar ayak” ve “kapanık ayak” olmak üzere üçe ayırmıştır (Kaya, 2007: 118). Çalışmamızın bu kısmında, Âşık Gülâbi'nin tek ayak ve döner ayaklı şiirlerini inceleyeceğiz.

Tek ayak, her dördlüğün sonunda aynen tekrarlanan sözlerden oluşur (Kaya, 2000: 151). Âşık Gülâbi'nin şiirlerinde en fazla kullandığı ayak türüdür. Şairin tek ayak kullandığı bazı şiirlerinden örnekler şöyledir:

“Ne Çare Kısmet” adlı şiirinin tüm dörtlüklerinde ilk dörtlükte ayak aynen kullanılmıştır:

Kader kayıp nasip kayıp bilinmez
Ne çare kısmet var gurbet ellerde
Yazılmış yazılar derman bulunmaz
Ne çare kısmet var gurbet ellerde

“Bul Ahu Gözlüm” adlı şiirinde yukarıdaki durum aynen geçerlidir:

Geçmiyor günlerim ahı zardayım
Gel buna bir çare bul ahü gözlüm
Dert bela başımda sorma dardayım
Gel buna bir çare bul ahü gözlüm

Diğer bir örneğimiz “Merhamet Eyle” adlı şiirden:

Yıllardır çekerim aşk ateşini
Hastayım inlerim merhamet eyle
Daha bundan başka derde mi düşem
Hastayım inlerim merhamet eyle

Döner ayak, aynı sesi veya sesleri esas olan kelimelerle oluşturulan ayaktır (Kaya, 2000: 151). Âşık Gülâbi'nin sıkça kullandığı bir diğer ayak türüdür.

“Muhannet” adlı şiirinde şair dörtlüklerin son mısralarında “l” sesleriyle ayak döndürülmüştür.

Çok iyilik ettim gözüne dursun
Bana bakıp gülmez oldun Muhannet
Sürünesin iki gözün kör olsun
Sen halımdan bilmez oldun Muhannet

...

Gizli selam salmaz oldun Muhannet

...

Kıymetimi bilmez oldun Muhannet

...

Bizim köye gelmez oldun Muhannet

“Yorma Beni” adlı şiirde dizelerin başında “r” sesleriyle ayak döndürülmüştür:

Senden bir şey istemiyom

Yorma beni dünya dünya

El âleme rezil edip

Kırma beni dünya dünya

...

Yorma beni dünya dünya

...

Sarma beni dünya dünya

...

Görme beni dünya dünya

Âşık tarzı şiir geleneğinde en çok kullanılan nazım şekilleri koşma, semai, destan ve manidir. Âşık Gülabi'nin şiirlerinde en çok kullandığı nazım şekli koşmadır. İkinci olarak ise semai nazım şeklini sıklıkla kullanmıştır. Bu bölümde Âşık Gülabi'nin şiirlerinde kullanmış olduğu koşma ve semai nazım şekilleri üzerinde durulmuştur.

“Saz şairleri arasında koşma sözcüğü, on bir heceli dizelerden kurulu, özel bir uyak düzenine sahip, yine özel bir ezgiyle okunan bir türdür” (Karadağ, 1996: 50). Dizdaroğlu'na göre koşma, “halk şiiri türlerinin en sevilen, en çok işlenmiş, en yaygın dalıdır. Saz şairlerinin en güzel ve en güçlü eserleri bu türdedir. Saz şairleri, ünlerini koşma tipinde şiirlerine borçludurlar. Âşık Edebiyatı denince akla ilk gelen şey, koşmadır. Destan ya da semai söylememiş saz şairi bulunabilir ama sazının tellerini koşmanın dizelerine bağlamayan âşık yoktur” (Dizdaroğlu, 1969: 68, 69). Fuad Köprülü ise koşmayı

“koşmak, güfteye beste zam ve terdif etmek manasındadır. Âşık tarzında koşma, müstakil ve çok kullanılan bir nazım şeklidir, ayrı bir bestesi, hususi bir terennüm tarzı vardır” (Köprülü, 1976: 247) şeklinde tanımlamıştır. Oğuz’a göre de koşma, halk şiirimizin en yaygın nazım şeklidir. Çünkü kafiye örgüsü, nazım birimi ve hacim bakımından belirli kurallara bağlıdır. Öcal bu kurallar arasına vezni katmaz. Koşmaların kafiye örgüsü belirlenmiştir ve istisnaları yoktur, nazım birimi dördlüktür ve hacimleri bellidir. Bu özellikleri ile koşmayı bir nazım şekli olarak görmemiz gerekmektedir (Oğuz, 2001: 16). “Koşmalar hece ölçüsünün 6+5=11’li ya da 4+4+3=11’li kalıbı ile yazılır. 4 dizeli bentlerden oluşur. Dörtlük sayısı en az üçtür. Genellikle 3 ile 5 arasında değişir. Dörtlük sayısı beşten artık koşmalara da rastlanılır” (Dilçin, 2009: 306).

Konuları bakımından koşmanın kişi ve doğa güzelliğini övenine “güzelleme”, yiğitlik temini işleyenine “koçaklama”, bir kişi ya da toplumun kötü yönlerini eleştirenine “taşlama” ve yasla ilgili olanına da “ağıt” denir. Dört tip koşma uyak örgüsü vardır. Bunlar: 1. abab - cccb - dddb - eeeb – fftb 2. abcb - dddb - eeeb - fftb – gggb 3. aaab - cccb - dddb - eeeb – fftb 4. aaaa - bbba - ccca - ddda - eeea biçiminde kümelenirler (Yardımcı, 2013: 264).

Âşık Gülabi şiirlerinin büyük bir kısmı koşma nazım şekliyle yazılmıştır. Bu şiirler içerisinde koçaklama, güzelleme, taşlama ve ağıt gibi türleri barındırmaktadır. Şairin özellikle koşma nazım şekliyle birçok taşlama ve güzelleme örneği mevcuttur. Koşma nazım şekliyle yazılmış şiirlerinde hece ölçüsü, durak ve uyak örgüsü bakımından başarılı şiirler olduğunu söylemek mümkündür. 11’li hece ölçüsüne özen gösterilmiş ve genellikle 6+5 durak biçimiyle yazılmıştır. Şiirlerin uyak biçiminde ise çoğunlukla yukarıda bahsetmiş olduğumuz 1. ve 2. tip uyak örgüsü biçimi kullanılmıştır. Şairin koşma şeklindeki şiirlerine örnekler şöyledir:

Şairin “Söyle Canım” adlı şiiri 11’li hece ölçüsü, 6+5 duraklı ve üç dördlükten meydana gelmektedir. Şirin kafiye örgüsü abab-cccb-dddb şeklindedir. Şiir şöyledir:

Yine bir ayrılık çöktü serime	a
Aşıp gitsem yüce dağlar dumanlı	b
Sevip doyamadan nazlı yârime	a

Söyle canım ayrılacak zaman mı? b

Karlı dağ başında duman eksilmez c

Virane bahçede bülbüller ötmez c

Seviyorsa insan bırakıp gitmez c

Söyle canım ayrılacak zaman mı? b

Acı tatlı her şeyi paylaştım senle d

Yatırıp severdin beni dizinde d

İkimizde talih yokmuş meğerse d

Söyle canım ayrılacak zaman mı? b

Gülâbi'nin "Gül Yüzlü Cananım" adlı şiiri 11'li hece ölçüsü, 6+5 duraklı ve dört dörtlükten meydana gelmektedir. Şiir abcb - dddb - eeeb – fffb kafiyе örgüsü ile yazmıştır:

Gül yüzlü cananım etme eyleme a

Bu hasretlik canım dağladı gel gel b

Tecelli deryası bahtın elinden c

Dalgalandı coştı çağladı gel gel b

Bu garip başımda koptu kıyamet d

Halim sana ayan olsun hidayet d

Yok mudur lütfunda insaf merhamet d

Felek yollarımı bağladı gel gel b

Ben de bir Leyla'nın oldum delisi e

Ömrüm gelip geçti kaldı gerisi e

Umut deryasında bahtın gemisi e

Tufandan tufana uğradı gel gel b

Kıyamet gününde gerçek dünyada f

Mevla'yı seversen koyma arada f

Hakkın huzurunda eli semada f

Semai, âşık tarzı şiir geleneğinde koşma nazım şeklinden sonra şairler tarafından sıkça kullanılmış bir şekildir. Halk şiirinde hecenin sekizli ölçüsü ile koşma biçiminde tertip edilip özel bir ezgi ile söylenen şiirlere denir. Genellikle en az üç, en fazla beş dörtlükten oluşur. Koşmada işlenen konuların hemen hepsi de kullanılmakla beraber çoğunlukla sevgi, doğa, güzellik ve ayrılık temalarını işler (Yardımcı, 2013: 298). Semai sözcüğü Arapçadır, bir kurala bağlı kalmadan, işitilerek öğrenilen anlamındadır. Semailer ya hece ölçüsüyle ya da aruzun özel bir kalıbı ile yazılır. Saz şairlerinin eserleri arasında her iki türüsüne de rastlanır. Ancak, asıl başarı gösterdikleri semailer, hece ölçüsüyle olanlardır (Dizdaroğlu, 1969: 89).

Âşık Gülabi şiirleri arasında semai nazım şekli ile yazmış şiirleri oldukça fazladır. Bu şiirler semai nazım şeklinin özelliklerini göstermesi açısından oldukça başarılıdır. 8’li hece ölçüsü ve koşmada belirttiğimiz dört tip kafiye örgüsü ile yazılmıştır. Semailerde yine uyak ve ayak meselesine özen gösterilmiştir. Semailer içerik bakımında koşmada olduğu gibi güzelleme, koçaklama, taşlama ve ağıt şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Şair hemen her konuda semai nazım şekliyle şiirler kaleme almıştır. Semainin ezgisel yönünün kuvvetli olmasından dolayı bu şekildeki şiirleri hareketli türkü formatında bestelenmiştir. Şairin semai nazım şekli ile kaleme aldığı şiirlerine örnekler şu şekildedir: “Balta Kürek” adlı şiir 8’li hece ölçüsü, 4+4 duraklı bir şiirdir. Şiir dört dörtlükten oluşmaktadır. Kafiye örgüsü ise abab – cccb – dddb – eeeb şeklindedir:

İşçi köylü hep uyandık	a
Geliyoruz geliyoruz	b
Yıllarca kavrulduk yandık	a
Biliyoruz biliyoruz	b
Balta kürek bak omuzda	c
Bir batman kir var boyunda	c
Hakkımız çok haksızlarda	c
Alacağız alacağız	b

Hasır döşek çul yorgan	d
Sıradan bir vatandaşım	d
Sarayda salınma kardaşım	d
O saraydan süreceğiz	b
Gülabi sizle kardaşlar	e
El ele vererek yoldaşlar	e
Özgürlük marşına başlar	e
Çalacağız çalacağız	b

Bir başka örnek olarak “Aleviyiz Caferi’yiz” şiirini göstermek mümkündür. Şiir 8’li hece ölçüsü ve abcb – dddb – eebb – fffb kafiye örgüsü şeklinde dört dörtlükten oluşmaktadır. Şiir şu şekildedir:

Ne sorarsın behey Yezid	a
Aleviyiz Caferi’yiz	b
Bu yolu kuran Muhammet	c
Aleviyiz Caferi’yiz	b
Amcasının oğlu Ali	d
Cibril yoğurdu Âdem’i	d
Dört kitaptan da evveli	d
Aleviyiz Caferi’yiz	b
Aslımızdır şah-ı merdan	e
Yardımcımız on iki imam	e
Yerde gökte melek yokken	e
Aleviyiz Caferi’yiz	b
Gülabi’yem hakkın kulu	f
Gösteririm doğru yolu	f
Dünya kurulandan beri	f
Aleviyiz Caferi’yiz	f

Tablo 1

Şekil Özellikleri Tablosu

Şiir No	Şiirin Adı	Nazım Şekli	Nazım Birimi	Dörtlük / Bent Sayısı	Durak ve Ölçü	Kafiye Düzeni 1.2.Dörtlük	Ayak
1	Ezilir Emekçi	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Tek
2	Hastayım Y. D.	Koşma	Dörtlük	4	4+4=8	abab/cccb	Döner
3	Kara Günler	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
4	Soydular Bizi	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
5	Yalan Dünya	Semai	Dörtlük	3	4+4=8	xaxa/bbba	Döner
6	Ne Halde	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/baba	Döner
7	Yorma Beni	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	xaxa/bbba	Döner
8	Gel De Gör Baba	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
9	Yar Diye Diye	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
10	Ne Çare Kısmet	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Tek
11	Bul Ahu Gözlüm	Koşma	Beşlik	4	6+5=11	abab/cccb	Tek
12	Hal De Kalmadı	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Tek
13	Merhamet Eyle	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Tek
14	Muhannet	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
15	Nice Uzun Y. G.	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	xaxa/bbba	Tek
16	Aman Dostlar	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	abab/cccb	Döner
17	Anam Toprak	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	xaxa/bbba	Döner
18	Ne Edecek	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
19	Tez Gel	Koşma	Dörtlük	2	6+5=11	abab/cccb	Tek
20	Az Mı Geldi	Semai	Dörtlük	2	4+4=11	xaxa/bbba	Döner
21	Beter Ol	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
22	Candan Sevdiğim	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
23	Kalleş Dünya	Semai	Dörtlük	6	4+4=8 5+3=8	xaxa/aaaa bbba/aaaa	Tek
24	Ne Çıkar	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
25	Adalete Bak	Koşma	Dörtlük	6	-	-	-

Tablo 1 devamı

26	Boşu Boşuna	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
27	Daha Bende N. K.	Koşma	Dörtlük	5	6+5=11	abab/cccb	Tek
28	Dedemoğlu	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
29	Çorum Elleri	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
30	Ey Mühür Gözlüm	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Tek
31	Nedir Felek S. Ç.	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Tek
32	Neredesin Sen	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	abab/cccb	Tek
33	Sende Yanasın	Semai	Dörtlük	6	4+4=8	aaab/cccb	Tek
34	Yetmez Mi?	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
35	Yeter Be Ağalar	Semai	Dörtlük	5	4+4=8	xaxa/bbba	Tek
36	Aleviyiz Caferiyiz	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	xaxa/bbba	Tek
37	Bize Demişler K.	Koşma	Bent/D.	10	6+5=11	axaxx/	D./T.
38	Nergis İle Gül	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
39	Dön Gel Bir tanem	Koşma	D./B.	11	7	abab/ccd/ffd	Tek
40	Yağmur Altında	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	abab/cccb	Tek
41	Alıştım	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
42	Yandım Vallahi	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
43	Nasıl Dünya Böyle	Semai	D. / B/	3/3	4+4=8	xaxa/xb	Döner
44	Zalim Gurbet Sana	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Tek
45	Beyler Nicoldu	Koşma	Bent	3	6+5=11	aaabb/cccb	Tek
46	Ağlarım	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
47	Ergülü Baba	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
48	Gamlı Kasavetli	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
49	Neden Dünya Böyle	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
50	Softa	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
51	Küstüm Gönül	Semai	Dörtlük	3	4+4=8	abab/cccb	Döner
52	Virane Yerlerde	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
53	Akıl Danışma	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
54	Çile İle Ömrüm B.	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	aaab/cccb	Tek
55	Kaç Yıl Oldu G.	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner

Tablo 1 devamı

56	Kullar Perişan	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
57	Biraz Sana Biraz B.	Semai	Dörtlük	8	4+4=8	abab/cccb	Tek
58	Merhaba Dostlarım	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Tek
59	Seher Yeli	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
60	Yar Beni	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
61	Ekmek Kavgası	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
62	Kerbela Yastadır	Semai	Dörtlük	6	4+4=8	abab/cccb	Tek
63	Kırklar Meydanında	Semai	Bent	5	4+4=8	ababb/cccb	Tek
64	Ali'den Vazgeçmem	Koşma	Dörtlük	5	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
65	Dinim Muhammet	Koşma	Dörtlük	5	6+5=11	abab/cccb	Tek
66	Mal İle	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	aaab/cccb	Tek
67	Susuz Duranlar	Semai	Dörtlük	2	4+4=8	abab/cccb	Tek
68	Dönem	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
69	Ela Gözli Benli G.	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	abab/cccb	Tek
70	Garip Garip	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
71	Nurhak Dağı	Semai	Dörtlük	6	4+4=8	abab/cccb	Tek
72	Ölen Bizim	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Tek
73	Balta Kürek	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	abab/cccb	Döner
74	Bu Kader	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Tek
75	El Değmemiş İller	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
76	Gel Gel	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
77	İnledim	Semai	Dörtlük	5	4+4=8	xaxa/bbba	Döner
78	Postacı	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
79	Mecnun Gibi	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
80	Bir Zalime	Koşma	Dörtlük	5	6+5=11	abab/cccb	Döner
81	El Aman Sevdiğim	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
82	Aşk Pınarı	Semai	Dörtlük	3	4+4=8	xaxa/bbba	Döner
83	Bana Avcı Dedin	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
84	Bir Gül Gibiyim	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
85	Fakirlik	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	aaab/cccb	Döner

Tablo 1 devamı

86	Deleli	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
87	Eller İçinde	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	aaab/cccb	Tek
88	Nere Gidem	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	aaab/cccb	Tek
89	Ömrüm	Semai	Dörtlük	5	4+4=8	abab/cccb	Tek
90	Senin İçin	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	abab/cccb	Döner
91	Sivas Madımak	Semai	Bent	6	4+4=8	aaxbb/cccb	Tek
92	Söyle Canım	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Tek
93	Turnalar	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	aaab/cccb	Döner
94	Vefasız Yar	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	abab/cccb	Tek
95	Bir Canım Var	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Tek
96	Çadır Kurayım	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
97	Derdim Açarım	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Tek
98	Dinle Dostum	Koşma	Dörtlük	5	6+5=11	abab/cccb	Döner
99	Şu Gamlı Gasavetli	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
100	Deli Deli	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
101	Duydunuz Mu?	Semai	Dörtlük	7	4+4=8	abab/cccb	Tek
102	Derdim Döktüm	Semai	Dörtlük	6	4+4=8	aaab/cccb	Döner
103	Kötü Kader	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
104	Muhtar Emmi	Semai	Dörtlük	6	4+4=8	abab/cccb	Döner
105	Ne Edeceksin	Semai	Dörtlük	5	4+4=8	xaxa/bbba	Döner
106	Yazı Bize	Semai	Dörtlük	8	4+4=8	xaxa/bbba	Tek
107	Can Dane Dane	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
108	Ela Gözlüm	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
109	Elveda	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
110	Hangi Dağın A.	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
111	Yıkılsın Gurbet	Koşma	Bent	4	6+5=11	xaxaa/bbbaa	Tek
112	Şimdi Anlıyorum	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
113	Felek Yollarımı B.	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
114	Gurbet Yolu	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
115	Neyine Merhaba	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Tek

Tablo 1 devamı

116	Yılmaz Güney'e	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
117	Gelsene	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	abab/cccb	Döner
118	Bıktım Artık	Semai	Dörtlük	5	4+4=8	xaxa/bbba	Tek
119	Canım Bilemedim	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
120	Çarıklı Diyerek	Koşma	Dörtlük	5	6+5=11	abab/cccb	Döner
121	Dostlara Derdimi	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
122	Ufuktan Bir Güneş	Semai	Dörtlük	3	4+4=8	xaxa/bbba	Döner
123	Yüreğim Tutuştu	Semai	Dörtlük	5	4+4=8	aaab/cccb	Tek
124	Yeter Artık Doldu Ç.	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	aaab/cccb	Tek
125	Maraş	Koşma	Bent	4	6+5=11	aaabb/cccb	Tek
126	Eyvah	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	abac/cccd/eed	Tek
127	Yardan Ayrılalı	Koşma	Dörtlük	3	6+5=11	abab/cccb	Döner
128	Sana Derim Felek	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	abab/cccb	Döner
129	Utan Sülo	Semai	Dörtlük	4	-	abab/cccb	Tek
130	Yurdun Mu Oldu	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	aaab/cccb	Tek
131	Bundan Sonra	Koşma	Dörtlük	4	6+5=11	xaxa/bbba	Döner
132	Hem Muhammed	Semai	Dörtlük	4	4+4=8	aaab/cccb	Tek
133	Can Veren Hak	Semai	Dörtlük	5	4+4=8	xaxa/bbba	Döner

4.4.2. Dil ve Üslup

Âşık edebiyatı geleneğinde şairlerin şiir konusundaki başarısını, ustalığını ve özgünlüğünü en iyi biçimde yansıtan özellikler arasında dil ve üslup yer almaktadır. Artun'a göre üslubu dilden ayrı düşünmemeliyiz (Artun, 2001: 116). Gelenek içerisinde önemli bir yere sahip birçok şairi birbirinden ayırdan dil ve üslup biçimidir. Şöyle ki Anadolu sahasında şiirler icra eden şairlerin ortak bir dili vardır. Ancak bu dili kullanma becerisi şairden şaire değişmektedir. Gözle görülür farklılıklar ya da benzerlikler elbette ki mümkündür. Buradaki farklılıkların en temel özelliği şairlerin eğitim ve kültür seviyesi, geçmişin izi ve gelenekteki yeridir. İyi bir eğitim almış şairin şiirlerinde; kelime yapısı, söz ustalığı ve sözü kullanım biçimi, şekil ve içerikteki ahenk kendisini açıkça belli etmektedir.

Şiirleri icra edişteki ustalık, kullanılan söz sanatları, ikilemeler, atasözleri ve deyimler bunlar birtakım birikimlerin sonucu elde edilmektedir. Burada eğitim almamış şairlerin şiirlerinin kötü olduğu anlamı çıkabilir. Fakat öyle bir iddiada bulunmamız söz konusu değildir. Çünkü iyi bir eğitim alma imkânı olmamış ancak gelenek içerisinde kendisini yetiştirmiş ve de eski tabirle “Allah vergisi” yeteneğe sahip olan şairlerimiz de mevcuttur. Bu şairlerimizin şiirlerinde de bu mükemmelliğe rastlamak elbette ki mümkündür. Nitekim âşıklık geleneği içerisindeki şairlerimizin çok iyi eğitimler aldığını net bir biçimde ifade etmek mümkün değildir. Hemen hepsi gelenek içerisinde usta-çırak ilişkisi ya da geleneğin içerisinde yer alarak kendilerini bu yolda geliştirmiş, yetiştirmiş şairlerdir.

Âşık Gülabi, âşıklık geleneği içerisinde ustası olamayan şairlerden birisidir. Âşıklık konusunda herhangi bir eğitim almamıştır. Yazdığı şiirlerin temelinde kendi çabalarıyla ortaya koyduğu bir birikim ve kendinden önceki şairlere olan hayranlık yatmaktadır. Öncelikli olarak asırlardır dillerden düşmeyen halk ozanları Pir Sultan, Nesimi, Kul Himmet gibi ustaları okumuş, ardından da kendi yöresi ve yakın çevresinde çağının popüler şairlerinin izinden gitmiştir. Şiirlerinde bu şairlerin izlerine rastlamak mümkündür. Şiirlerini incelediğimizde dil ve üslup açısından bu geleneği temsil ettiğini söylemek mümkündür.

Şairin şiirlerinin genelinde İstanbul Türkçesi'nin hâkim olduğunu ancak gerek anlatımı güçlendirmek gerekse hece ölçüsünü tutturmak amacıyla yettiği yörenin ağzını şiirlerinde kullandığı görülmektedir. Zaman zaman yettiği yörenin dilini şiirlerine Genel olarak şair yalın bir halk dili kullanmıştır. Şair her kesim tarafından anlaşılacak istemiştir. Anlatımındaki sadeliğin, yalınlığın ve açıklığın başlıca gayesi budur. Şiirleri okunduğunda ya da bestelenmiş şiirleri dinlendiğinde neredeyse anlaşılması güç hiçbir kelimeye rastlanılmamaktadır. Sadece bazı şiirlerinde Çorum ağzının kullanılmasından veya yöresel bazı kelimelerin mevcut olmasından dolayı birtakım anlaşılma durumları olabilmektedir. Ancak bu da sadece yöre halkına yabancı olan çevrelerce sorun teşkil etmektedir. Kullanılan kelimelerin hemen hepsinin sözlükte anlamlarına erişmek mümkündür. “Beyler Nicoldu” adlı şiirden örneğimiz şöyledir:

Enek² dağı yeni geldim gurbetten
Başım **elas**³ bulmaz beladan dertten
Kemlik⁴ mi delir mert oğlu mertten
Çukurun kilidi beyler nicoldu
Emmim dayım da diyenler nicoldu

Şairin en büyük gayesi halktır. Sade, halk dili ile yazmasının en büyük sebebi de budur. Şair sesini, sanatını bu şekilde diyardan diyara ulaştırmayı başarmıştır. Hatta Anadolu'dan Avrupa'ya kadar, geniş bir kitleye sesini duyurmasındaki en etkili araçlarından biridir. Çünkü onun şiirlerini, türkülerini benimseyenler işçi, köylü ve emekçi sınıfıdır. Dilden dile nesilden nesile bu sayede ulaşmıştır. Sanatını icra ettiği dönemlerde Anadolu ve Avrupa'da bu sınıfın temsilcilerinin sayısı oldukça fazladır. Şair hemen her şiirinde bu saydığımız sosyal sınıfa hitap etmektedir. Bu yüzden genellikle doğrudan ve duru bir anlatım yoluna başvurmuştur. Söylemek istediklerini açıkça ifade etmiştir. Böylece herkesin şiirlerini kolayca anlayabilmesi ve kendinden bir parça hissetmesini sağlamıştır. Genel olarak şiirlerini incelediğimizde söz sanatlarından kısmen yararlandığını, dolaylı anlatıma ya da üstü kapalı anlamlar içeren cümlelere pek başvurmadığı görmekteyiz. Klasik şiirdeki ya da modern Türk şiirindeki anlam kapalılığına da pek rastlamamaktayız.

Şairin halk diliyle yazdığını sık sık dile getirdik. Hatta şöyle ki şiirlerinde halk ağzında sıkça kullanılan birtakım argo sözcükler de karşımıza çıkmaktadır. Gülabi eleştirdiği kişilere argolu hitap etmekten çekinmemiştir. “Soydular/Haksızlık Kanunu” adlı şiirde “çakal ve puşt” sözcüklerini kullanır. “Çakal” sözcüğü burada halk ağzındaki “uyanık, açık göz” anlamıyla karşımıza çıkmaktadır. “Puşt” sözcüğü “güvenilmez, kalleş” anlamlarında ya da kaba, argo biçimiyle kullanılan bir kelimedir.

Çakallar üşüştü şahinler uçtu
Herkes sürüsünü ayırıp seçti

² Enek: Anapara, sermaye

³ Eles: Bela, dert

⁴ Kemlik: Kötülük yapmak

İpin ucu **puştun** eline geçti
Sıradan bir insan saydılar bizi

Gülabi, toplumsal ve dini konulu şiirlerinde öğretici, öğüt verici bir dil tercih etmiştir. Toplumunu uyaran, onlara iyiyi ve güzeli öneren bir üslup kullanmıştır. Bunun yanında üstünde önemle durduğu konularda da yine okuyucu ya da dinleyici tarafından dikkat kesilmesi açısından sık sık yinelemeler yapmıştır.

Aman uyma kör şeytana
Yakar cehennem narına
Dünyada olan malına

Güvenme kardaş güvenme

Deyim ve atasözleri gibi birtakım söz kalıplarını da şiirlerinde kullandığı görülmektedir. Özellikle deyimler sıklıkla kullanılmıştır. Bunun yanında alkış ve kargışlar da Gülabi'nin şiirlerinde sıkça kullandığı söz kalıplarındır. Özellikle sevgiliye ve kadere yönelik birçok kargış örneği bulunmaktadır.

Kusur mu bulayım ata anaya
Kader ocağına baykuş tüneye
Bunca yıldır hasret kaldım haneye
Birisi fakirlik birisi gurbet
Viran olasın yıkılasın gurbet

4.4.3. Şiirlerinin Konusu

Âşık tarzı şiir geleneği, konusu bakımından çok fazla çeşitlilik gösteren bir tarzdır. Bu gelenek içerisinde yer almış şairler geçmişten güncele türlü türlü konulara değinmişlerdir. Âşık tarzı şiir dendiğinde akla ilk “aşk” temalı şiirler gelmektedir. Daha sonra bunu özlem, gurbet, gibi başlıca konular takip etmiştir. Doğa, tabiat ve coğrafya âşıklarının diğer önemli şiir konuları arasında yerini almıştır. Bunun yanı sıra topluma mal olan sosyal, siyasal ve ekonomik sıkıntılar ve dini konular sıkça şiirlere yansımıştır.

Âşık Gülabi, geçmişin izinde yola çıkmış, günceli takip ederek ve de sürekli güncel kalmayı arzularak elli yıldan fazla bir süredir sanatını icra etmiştir. Şiirlerini konusu bakımından incelediğimizde oldukça geniş bir yelpaze ile karşılaşmaktayız. Şiirlerinde özellikle bir konuya ağırlık verdiği söylenemez ancak insan ve toplum onun şiirlerinin yazılmasında temel taşı sayılabilecek niteliktedir. Yoğunlukla Türk toplumunun sosyal, siyasal ve ekonomik sıkıntılarını ele almıştır. Buna istinaden mevcut yönetimi de yoğunlukla eleştirmiştir. Yine Alevi-Bektaşî inancına ait unsurlar şiirlerinde önemli yer tutar. Döneminin başlıca güncel sorunlarını ele almaktan geri durmamakla birlikte aşk, özlem, gurbet, coğrafya ve daha birçok konuya da değinmiş ve oldukça da çok örnek vermiştir.

Âşık Gülabi'nin şiirlerinde aşk, hemen her şairde olduğu gibi önemli bir yere sahiptir. Gülabi, dünya görüşü itibarıyla şiirlerinde genellikle beşeri aşkı ele almıştır. İlahi aşk konusunu neredeyse hiç işlememiştir. Hem klasik Türk şiirinde hem de halk şiirinde kullanılan aşk mazmunlarını şiirlerinde sıkça kullanmıştır. Gülabi'nin şiirlerinde işlediği aşk kavramı beşeridir; maddi bir aşk söz konusudur. Sevgilinin fiziksel ya da duygusal yönlerini ele alır. Şiirlerinde yoğunlukla sevgilinin aşkından yanan, üzülen, yıpranan, yataklara düşen, ah çekip inleyen ve aşk acısından yollara düşen bir âşık tipi çizmiştir. Gülabi'nin sözünü ettiğimiz âşık tipini en iyi şekilde yansıtan “Merhamet Eyle” adlı şiiri bu duruma örnektir:

Düşmüşüm giderim sevda çölüne
Bülbül gibi ah ederim gülüme
Ölsem ne olacak senin yoluna
Hastayım inlerim merhamet eyle.

Âşık Gülabi'nin şiirlerinde sözünü ettiği sevgili, güzeldir. Yoğunlukla ela gözlüdür, vefasızdır ve nazlıdır. Âşık, sevgilinin aşkında türlü dertler çekmiştir. Ancak yine de ondan vazgeçmemiştir. Her ne kadar sevgilinin ona cefa ettiğinden söz etse de yine de sevgilinin güzelliğinden, tatlı dilinden söz etmeyi ihmal etmemiştir. Şairin bu ve buna benzer birçok şiiri bulunmaktadır. “Garip Gönlüm Şad Olmuyor” adlı şiiri bu durumu açıklamak adına örnektir:

Şu dünya bir yana sen bir yanasın
Bu garip başıma tatlı tatlı belasın
Sen gonca gülümsün hiç solmayasın
Karakaşlı ela gözlü nazlı yar.

Şair şiirlerinde her ne kadar sevgiliyi övse de bazen bu durumun tersi durumlar da görülmektedir. Sevgilinin cevri cefası karşısında umduğunu bulamayan şair, “Beter Ol”, “Sen de Yanasın Sen de Yan” adlı şiirinde sevgiliye açıkça kötü temennilerde bulunmaktadır:

Örnek 1

Yüzün hiç gülmesin eller içinde
Bülbülsüz kalasın güller içinde
Baharın çiçeksiz dallar içinde
Kuruyup çürüyen daldan beter ol.

Örnek 2

Senin de yüreğin yansın
Mezarına baykuş konsun
Bütün dertler seni bulsun
Sende yanasın sen de yan.

Âşık şiirinde özlem, sıkça işlenen bir konudur; Âşık Gülabi'nin şiirlerinde de özlem konusu önemli bir yere sahiptir. Ana, baba, eş ve çocuk özleminin yanı sıra doğup büyüdüğü topraklara duyulan özlem şiirlerine açıkça yansımaktadır. Özellikle sevgiliye olan özlem şiirlerde sıkça dile getirilmektedir. Âşık Gülabi, anne ve babasına özlemini dolaylı yoldan çok fazla dile getirmemektedir. Sanat yaşamı boyunca ailesini bu konulardan uzak tutmaya çalışmıştır. Şiirlerini inceliğimizde anne ve babasına olan özlemini “Yeter Artık Doldu Çilem” adlı şiirinde dile getirmektedir. Bu şiirde çektiği türlü sıkıntıları da ayrıca ifade etmektedir:

Herkes güler güle güle
Herkes oynar güle güle

Yeter artık doldu çilem
Anam babam benim sılam.

Anne baba özlemini dile getirdiği bir başka şiiri “Gel de Gör Baba” adlı şiirdir. Şair bu şiirinde gurbette çektiği acıları, sıkıntıları anlatmıştır. Anne babasına seslenerek onlardan yardım dilemiştir. Perişan ve ölmekten beter halde olduğunu ifade etmektedir:

Ağla anam ağla yavruna ağla
Çok acı dertteyim bir şeyler söyle
Ölsün diye bana bedduanı eyle
Yaşayan ölüyüm gel de sor beni.

Gülabi'nin özlem duygusunu ifade ettiği şiirlerini incelediğimizde sevgiliye duyulan özlemin ağır bastığı görüşür. Âşığın “Yetmez mi?” ve “Felek Yollarımı Bağladı” adlı eserleri de bu konuda göstereceğimiz örneklerdir.

Örnek 1

Gönlümün sultanı canımın canı
Gurbet elde eğlendiğin yetmez mi?
Ne kadar özledim bir bilsen seni
Yollarını beklediğim yetmez mi?

Örnek 2

Gül yüzlü cananım etme eyleme
Bu hasretlik canım dağladı gel gel
Tecelli deryası bahtın elinden
Dalgalandı coştı çağladı gel gel

Sıla hasreti çekmeyen şair neredeyse yoktur, Âşık Gülabi de sila hasreti çeken âşıklardan biridir. Şiirlerinde memleket özlemini dile getirirken bir yandan da gurbette yaşanan sıkıntılardan ve çekilen türlü dertlerden şikâyet etmektedir. Şair memleket hasretini dile getirirken çeşitli betimlemeler yapmaktan da geri durmaz. Yaşanılan anlar, duygular şiirlere mısra mısra işlenmiştir. “Çorum Ellerinin Tatlı Bülbülü” ve “Ne Halde”

adlı şiirleri memleketi ve doğup büyüdüğü yer olan Çorum'a ve bu şehrin doğasına, dokusuna olan özlemi dile getirmektedir.

Eylen gardaş bizim elden ne haber
Dert ortağım sazım şimdi ne halde
Sarardı mı o yemyeşil ovası
Boyun bükmüş menekşesi ne halde.

Ayrılık konusu, âşık şiirlerinde en çok işlenen konulardan bir diğeridir. Aşk anlatmada vuslat ne kadar önemliyse ayrılık da bir o kadar önemlidir. Hemen her şairin şiirlerinde sevgiliden ayrıldığı, bu yüzden çektiği üzüntü ve kederi dile getirdiği görülmüştür. Âşık Gülabi de ayrılık konusunun hakkını veren şairlerden biridir. Onun bu konudaki en önemli hatta en popüler şiirleri arasında gösterebileceğimiz “Dön Gel Birtanem” şairin ayrılık sonrası duygularını dile getirdiği önemli şiirlerinden biridir. Şair şiirde ayrıldığı sevgiliyi güneşe, yıldızlara sorar, cadde ve sokaklarda arar. Yine de dönmeyen sevgiliye şöyle seslenir:

Yorgunum aramaktan
Gördüğüme sormaktan
Dön gel bir tanem dön gel

Ağaçlar çiçek açtı
Ayrılanlar kavuştu
Dön gel bir tanem dön gel

Sevgiliden ayrılan ve ayrılık karşısında duyduğu üzüntüleri satırlara döken şair, sevgiliden artık ayrılık mektubunun gelmesini bekler. Yıllardır içinde sevgisini barındıran âşık, yine umut içinde sevgilinin ona dönmesini ister. O gelmese de bari kokusunu göndermesini diler. Şair, “Yardan Ayrıralı” şiirinde kara gözlü sevdiğine şöyle seslenir:

Yardan ayrıralı kaç sene oldu
Ayrılık mektubun sal kara gözlüm
Yine bizim dağlar karını aldı

Aş karlı dağları gel kara gözlüm.

Doğa ve tabiat unsurları halk şairlerinin, âşıkların şiirlerine çokça konu olmuştur. Örneğin baharın gelişiyile doğanın canlanması, çiçeklerin açıp kuşların ötmeye başlaması şairlere ilham kaynağıdır. Yine sonbaharda yaprakların sararması, yağmurun yağıp rüzgârın esmesi de farklı bir duygu dünyasına götürmüş ve dolayısıyla da şiirlerde hüznün ya da buna benzer duyguların hâkimiyetine sebep olmuştur. Anadolu’da karın yağması ile kış ayları başlar. Ve bu aylar genellikle çetin geçer. Bu durumda da yine âşıklar dönemin zorlukları ya da varsa güzel taraflarına şiirlerinde değinirler. Dağlar, denizler hasreti, sılayı vurgular, sevgiliyle olan mesafeyi, engeli temsil eder. Çekilen zorlukların niteliğini belirtmek amacıyla da sıkça dağ benzetmesi sıkça kullanılır.

Âşık Gülabi, aşk şiirlerinde, sevgiliye ya da memlekete olan özlemini vurguladığı şiirlerde doğa-tabiat unsurlarına yer vermiştir. Aşk şiirlerinde sevgiliye sevgisini anlatırken bahar ve baharın habercisi çiçeklerden övgüyle bahsederken, sevgiliyle kavuşmasına engel olan dağlara da sıkça sitem etmektedir. Ayrıca dağlar şairin sahip olduğu dertlerin büyüklüğüne gönderme yapmak amacıyla hep bir ölçüttür. Çünkü Gülabi’nin şiirlerinde dağlar “dumanlı”, “engin”, “yüce” ve “başı karlı”dır. Bu dağlar yüksek ve aşılması zordur.

Örnek 1

Elmadağ’ın bizim ele aşınca
Bahar gelip Kızılırmak coşunca
Güzel Sungurlu’ya yolun düşünce
Oradan Çayan’a bir selam söyle.

Örnek 2

Bahar gelip lale sümbül çıkınca
Dağda taştan gonca gülün kokunca
Bizim elde sular taşkın akınca
Geçerken yar diye akıyorsun ki.

Örnek 3

Geçti ki seneler oldu yaş elli
Her sevdadan ayrı ayrı yaram var
Bizleri ayıran yüce dağları
Ferhat gibi deleceğim ahım var.

Gurbet, âşıklık geleneğinde bir diğer önemli konulardan biridir. Çoğu zaman âşıklar sanatını icra etmek, geçimini sağlamak amacıyla doğup büyüdüğü toprakları terk etmek zorunda kalmıştır. Bu nedenledir ki doğduğu topraklara hep bir özlem içindedir. Her ne kadar gittikleri yeri kendilerine yurt edinseler de yine de kendilerini hep gurbette hissetmişlerdir. Âşık Gülabi de gurbetin yolunu çok genç yaşlarda tutmuş halk ozanlarından biridir.

Âşık Gülabi'nin şiirlerinde gurbet konusu önemli bir yerdedir. Geçim sıkıntısı ve ekmek kaygısı içerisinde olan halkın gurbette çektiği zorlukları şiirlerinde işlemiştir. Gurbetteki sıla özlemine de sıkça değinmiştir. Hatta Almanya'ya işçi olarak giden gurbetçi halktan da bahsetmiştir. Kendisi de sık sık yurt dışında, gurbete sanatını icra etmeye gitmiş, onların hayatına yakından da şahit olmuştur.

Gülabi, "Ergülü Baba" adlı türküsünde gurbete gitmek için Ergülü Baba türbesine gidildiğinden ve burada dua edilip izin istendiğinden bahsetmektedir. Bu türbe Çorum'un Sungurlu ilçesinin Yörüklü köyünde bulunmaktadır. Ergülü Baba türbesi yöre halkı tarafından bilinen ve ziyaret edilen bir yerdir (Tozlu, 2018: 134).

Ergülü Baba'dan izin olursa
Gidiyom gurbetin yolu güzeldir
Gönül **Almanya'da** dostu bulursam
O zaman aşığın halı güzeldir.

Âşık tarzı şiirlerde din, tasavvuf ve Allah inancı sıkça işlenen konulardandır. Âşıklar beşeri aşkın yanında ilahi aşkı da şiirlerine yansıtmıştır. Ancak Âşık Gülabi'nin şiirlerinde ilahi aşkın derinlemesine ele aldığı görülmemiştir. O genelde ilahi aşktan ziyade inandığı değerlere şiirlerinde yer vermiştir. Âşık Gülabi Alevi-Bektaşî inancına mensuptur.

Şiirlerinde Alevi-Bektaşî inancının esasları ve bu inancın motiflerine yer vermiştir. Caferî mezhebi ve onun yanında “Alevilik, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hacı Bektaşî Veli, Kerbela, cem, 12 İmam, Kızılbaşlık” gibi Aleviliğin temel kavramları şiirlerinde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Şiirlerinde “Allah”, “Mevla” şeklinde yaratıcının ismini de anmıştır. Bunun yanı sıra İslam peygamberi Hz. Muhammet’e olan sevgisini ve inancını sıkça dile getirmiştir. “Kırklar Meydanı” adlı şiirden örnek şöyledir:

Muhammet Ali yolunda
İmam Rıza Zeynel baba
Hasan Hüseyin aşkına
Hü erenler cemine
Hü gerçekler demine.

Gülabi, tarihte yaşanmış ve günümüzde dahi sıkça bahsedilen çeşitli tarihi olayları şiirlerinde işlemiştir. Şiirini sanatsal açıdan derinleştirmek adına Hz. Âdem’in yaratılışı, Hz. Yunus’un balık karnında yaşaması, Hz. Yusuf’un zindana atılması, Hz. Halil’in Kâbe’yi yaptırması, Hz. Eyüb’ün hastalığı, Hızır, Kerbela olayı ve Nesimi ile Hallac-ı Mansur’un ölümü gibi diğer şairler tarafından da sıkça telmihte bulunulan bazı önemli olayları şiirine yansıtmıştır. Dini şiirlerinde sadece dini şahsiyetlere ve olaylara değil yer ve mekânlara da yer vermiştir. Bunun yanı sıra birçok dini terim de şiirlerde yer almaktadır. “Kâbe, cennet, cehennem, melekler, felek” şiirlerde sıkça geçen terimlerdir. Dini içerikli şiirlerinden biri olan “Dinim Muhammet” adlı şiiri bu konu ile ilgili örneklerden biridir. Bunun dışında yine toplamda dokuz ayrı şiiri daha bulunmaktadır.

Zehir içirdiler İmam Hasan’a
Yunus kırk gün kaldı balık karnında
Kerbela çölünde kandilde nurda
Dinim Muhammet’tir imanım Ali.

Gülabi, Dergâh ismini verdiği ve altı seriden oluşan albümünde Alevi-Bektaşî nefeslerine ve diğer dini içerikli şiirlere yer vermiştir. Bu albümlerde Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Hacı Bektaşî Veli gibi isimlerin nefeslerini okumuştur. Yine kendine ait şiirleri de bu albümde bestelemiştir.

Âşıklar, geçmişten günümüze sanatlarını icra ederken içinde yaşadıkları çağın ve toplumun her türlü meselesine duyarlı kalmaya çalışmışlardır. Toplumdaki sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik meseleler âşıklar tarafından sürekli takip edilmiştir. Değişen ve gelişen dünyada insan davranışları da değişmiştir. Bu değişimler âşıkların gözünden kaçmamıştır. Halkın sesi olma görevini üstlenen âşıklar, toplumlardaki hemen her alandaki yozlaşmaları, çarpıklıkları ve türlü değişimleri şiirlerinde anlatmışlardır.

Âşık Gülabi, sosyal bir halk ozanıdır. Yaşadığı toplumun aynası olmaya çalışmıştır. Sürekli olarak dünya barışını ve birliğini savunmuştur. Şiirlerinde topluma ve insanlığa çeşitli mesajlar vermiş ve onları iyilik, doğruluk yoluna çağırmıştır. İnsanlığı birlik ve beraberlik duygusunu aşlamaya ve her türlü ikiliğe son vermeye davet etmiştir. Toplumda meydana gelen aksaklıkları, yozlaşmayı ve daha nice yanlış eylemleri doğrudan ya da dolaylı yolla anlatmaya çalışmış ve bunun yanında bir de çıkış yolu sunmuştur. Bazı şiirleri bir nevi nasihatname örneği niteliğindedir. “Softa” adlı şiiri bu duruma örnek sayılabilecek şiirleri arasındadır:

Alevi'dir diye ikilik etme
Âdemi kınamak ayıptır **softa**
Bildiğin mazatı mal diye satma
Hak sana âşıkâr değil mi softa.

Ölüm, insanlık için kaçınılmaz bir sondur. Şiirlerinde sık sık ölümü hatırlatan Gülabi, dünyadaki kötülüklerin, kalp kırmanın, fenalık etmenin kimseye bir faydası olmayacağını savunur. İnsan doğar, yaşar ve ölür. Bu dünyanın gelip geçici olduğu ve mutlak gerçeğin ölüm olduğu düşüncesindedir. “Boşu Boşuna” adlı şiirinde “Sultan Süleyman’a kalmadı dünya” dizesiyle Hz. Süleyman kıssasına da telmihte bulunarak bu düşüncesini güçlendirmiştir. Ayrıca “Mal ile” adlı şiirinde de kimseyi kırmamak gerektiğini ve “Kim göçtü ki şu dünyadan mal ile” dizeleriyle mutlak ölümü hatırlatır ve bu dünyadaki malın, servetin öldükten sonra insana fayda sağlamayacağını vurgular:

Nefsine uyup ta hiç etme zulüm
Az yaşa çok yaşa sonumuz ölüm
Hakikat ilmimi okur Gülabi'm

Kim göçtü ki şu dünyadan mal ile.

Gülabi, “Nasıl Dünyaymış Böyle” adlı şiirinde dünyadaki adaletsiz düzenden duyduğu rahatsızlığı ifade etmiştir. İnsanların haksızlık, hırsızlık ve kötülük yoluyla mal ve mülk sahibi olduğundan yakınmıştır. Ancak yine de insanlığa ölümü hatırlatmış; eline, beline ve diline sahip olması yönünde nasihatlerde bulunmuştur.

Nasıl dünyaymış böyle
Herkes bir yol tutmuş gider
Haksızlıktan kötülükten
Herkes bir pay kapmış gider

Sen sen ol da sen sahip ol
Eline, diline, beline gülüm

Âşık Gülabi, “Dinle Dostum” adlı şiirinde dünyadaki türlü hallerden söz etmiştir. Birinin açken diğerinin tok oluşundan, kiminin güldüğü kiminin ağladığından dem vermiştir. İnsanların bir kısmının asfalt yolda yürüdüğü ancak kiminin de hâlâ yolu, izi olmayan yerlerde yaşadığı gerçeğine dikkat çekmiştir.

Dinle hey dost dinle benim sözümü
Şu dünyada garip garip hallar var
Çekemezsin yollarının tozunu
Kimi asfalt kimi çamur yollar var

Âşık Gülabi, akıl, mantık ve bileme inanan aydın bir ozandır. Çağdışı inanışlara, hurafeye ve softalığa karşıdır. İnsan ve insana olan inanç, tüm değerlerin üstündedir. Gülabi’ye göre ilerlemenin, gelişmenin ön önemli kaynağı ilimdir. Okumak, üretmek ve gelişmek gerektiğini sıkça ifade etmektedir. “Canım Bilemedim” adlı şiiri akla ve ilime verdiği önemi anlatırken bir yandan da ülkedeki gelişmeleri eleştirmiştir.

İlim akıl fikir insanda imiş
Öte dünya değil cihanda imiş

Mantığın temeli insan var ımış
O da bizden uzak kalmış bilmedim

Hakikat aşkıyla çalışan insan
Füze yapıp aya ulaşan insan
Koca okuyan ulusu dolaşan insan
Her fikirde yol var ımış bilmedim.

Âşıklar tarafında sıkça konu edinmiş bir diğer mesele de şikâyetdir. Şikâyet konusu genellikle felekten, dünyadan ve kaderden hoşnutsuzluk şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Başlarına gelen olumsuz durumların sebebi olarak bu üç varlık sorumlu tutulmuştur. Tabii bu üç varlığın yanı sıra zaman konusu da âşıkların siteminden nasibini alan diğer önemli varlıktır. Zamandan yakınma, geçmiş zaman, yaşanılan an ve gelecek zaman olmak üzere hemen her dilimi ile şiirlere yansımıştır.

Çıblak'a göre 20. yüzyılın başından itibaren siyasi, ekonomik ve sosyal sorunlar, halkı derinden etkilemiş ve yaşanan sıkıntılar, âşıkların şiirlerinde konu edilmiştir. Bu yüzyılın, âşık tarzı Türk halk şiirinin geliştiği ve yeni boyutlara ulaştığı bir dönem olduğunu ifade etmektedir. Özellikle matbaanın ve kitle iletişim araçlarının yaygınlık kazanması; âşık edebiyatı ürünlerinin daha geniş bir çevreye yayılmasını sağladığı gibi, âşıkların da yurdun her köşesindeki gelişmelerden haberdar olmalarında, dolayısıyla 20. yüzyıl insanının duygu ve düşüncelerini, özlemlerini, yaşadığı sorunları daha yakından takip ederek bunları şiirlerinde derinlemesine işleyebilmelerinde yardımcı olduğunu söylemektedir. Ülkemizin temel sorunları arasında karşımıza çıkan gelir dağılımındaki dengesizlik, enflasyon, siyasi sorunlar, eğitimde kalite yerine sayısal çoğunluğun hedeflenmesinin getirdiği aksaklıklar, işsizlik vb. konular birçok âşık tarafından gerçekçi ve çarpıcı bir şekilde dile getirilmiştir. Bu yönüyle 20 yüzyıl, Çıblak'a göre taşlama türünün gelişip olgunlaştığı, âşıkların birbirinden güzel örnekler bıraktığı en gösterişli çağı olmuştur. Çıblak, yüzyılın taşlama türündeki şiirlerini konularına göre on başlıkta sınıflandırmıştır: 1. Sosyal hayatla ilgili taşlamalar 2. Siyasi hayatla ilgili taşlamalar 3. Ekonomik hayatla ilgili taşlamalar 4. Bürokrasi ile ilgili taşlamalar 5. Dini ve ahlaki hayatla ilgili taşlamalar 6. Felekle ilgili taşlamalar 7. Sevgiliyle ilgili taşlamalar 8. Bireysel

taşlamalar 9. Hayvanlarla ilgili taşlamalar 10. Doğa olaylarıyla ilgili taşlamalar. (Çıblak, 2008: 98).

Yukarıdaki bilgiler ışığında Âşık Gülabi'nin şiirlerini incelediğimizde şairin, feleği, kaderi, dünya ve zamanı, yönetimi ve yöneticileri, kişi ve kurumları şiirlerinde bolca eleştirdiğini, taşıdığını görmekteyiz. Hatta eserlerinin büyük bir kısmını şikâyet konulu şiirleri oluşturmaktadır. Felek, âşıkların sığınağıdır; üstesinden gelemedikleri çoğu durumun sebebi felektir. Ayrılıkların, ölümlerin, açlığın, çaresizliğin, tükenmişliğin ve daha nice olumsuzlukların sebebi felektir. Âşıklar feleğe sitem ederek aslında bir arınma ve rahatlama yolunu seçmiştir.

Kaya, feleği şöyle tanımlamıştır: “Gökyüzü, feza, sema. İnanca göre gökyüzünde 9 kat felek vardır. Her felekte bir yıldızın olduğu tasavvur edilir ve bu yıldızların hareketi, birbirine yakınlaşmasına göre insanların durumları, özellikleri, uğur, uğursuzluk tayin edilmeye çalışılır. Halk edebiyatında mecazen talih, kader, şans, baht anlamında kullanılmıştır. Ancak bunu kullanırken kelimeye olumsuz anlam yüklenilmiştir. Yani felek insanların mutluluğunu engelleyen acıların kaynağıdır. Felek insanlarla hesaplaşan, onları hep olumsuzluklarla baş başa bırakan yazı, kader olarak düşünülmüştür” (Kaya, 2007: 318, 319). Bu tanıma ek olarak Esmâ Şimşek ise halk edebiyatındaki felek tasavvurunu “dünya, kader, zaman, gökyüzü, Azrail, Allah ve kaderi belirleyen İlah'tır” (Şimşek, 2009: 35) şeklinde ifade etmektedir.

Âşık Gülabi'nin şiirlerinin bir kısmında felekten, kaderden ve dünyadan şikâyet ettiği görülmektedir. Feleğin, âşıkla sürekli bir derdi vardır. Ona türlü sıkıntılar çektirmiştir. Halindeki kötü değişimlerin, başına gelen hemen her olumsuz durumun sebebidir. Bir şiirinde feleğin kendisiyle ne derdi olduğu merak eder ve feleğe şu şekilde seslenir:

Nedir felek nedir senden çektiğim

Benim ile derdin nedir bilmiyom

Yetmedi mi bunca yıldır ettiğin

Benim ile derdin nedir bilmiyom

Felek, şaire göre yalancı ve aldaticıdır. Âdeta yıllardır yaptıkları ile âşığı usandırmaktır. Yıllarca âşığın peşini bırakmamış ve ona türlü oyunlar oynamıştır:

Bir zaman gezdirdin susuz çöllerde
Bir zaman yürüttün yaya yollarda
Şimdi süründürür ara yerlerde
Neyine merhaba neyine selam

Gülabi, başına gelen çoğu olayda genellikle feleği ve kaderi suçlamıştır. Allah'a doğrudan olarak sitem etmemiştir. “Dönem” adlı şiiri âşığın hayatı ile ilgilidir. Âşık Gülabi'nin hiç çocuğu olmamıştır. Ancak her ne kadar bu dertten gönlü yaralı olsa da yine Mevla'ya sitem etmemiştir. Onun yerine bu durumu feleğin onların gönlünde açtığı bir yara olarak ifade etmiştir.

Gülabi dertten bu gönül naçar
Felek yara açtı sargımı tutar
Yavru da yok ocağımız kim yakar
Dönem ıssız evi bekle dur

Şair “Ne Edecek” adlı şiirinde âdeta feleğe başkaldırmıştır. Ondandır ve sebep olacağı ölümden korkmadığını ifade etmiştir. Aslında bir umursamazlık da söz konusudur. Çünkü yaşadığı sıkıntılar onu karamsar bir ruh haline bürümüştür:

Haydi felek haydi senden korkum yok
Başımda **Azrail** dursa neydecek
Alacağı bir can o da var bende
Etim kemiğimi sorsa neydecek

Yukarıdaki şiirinde feleğe meydan okuyan Gülabi, “Elveda” şiiriyle de feleğe teslimiyetini açıklamaktadır. Şair zamanla artık yorulmuş ve tükenmiştir. Siyah saçlarına aklar düşmüştür. Sonunda feleğe teslim olmuştur:

Kıyma felek kıyma daha genç yaşıım
Talihim bu imiş belalı başım
Sakın ağlamasın bacım kardaşıım
Dostlarıım elveda canlar elveda

Kötü ve sıkıntılı günlerin bir diğeri sebebi de kaderdir. Sıkça adaletsiz dünya düzeninden söz edilmektedir. Gülabi'nin şiirlerinde kaderin, talihin hep zenginden, güçlüden taraf olduğu anlatılmaktadır. Fakir, yoksul ve zayıf insanlar kaderin kötü yüzü ile karşılaşmıştır:

Bunca zenginler yüzüne
Gül bakalım yalan dünya
Sen pervane yel Allah'tan
Dön bakalım yalan dünya

Yine hayatındaki zorlukların, fakirliğin, yokluğun sebebi kötü kaderdir. Adaletsizliğin, huzursuzluğun sebebi de kötü kaderdir. Âşık ömrünün ah ile ve sürünmekle geçtiğini ifade eder. Bir kere dahi yüzünün gülmediğini mübalağa eder. Bütün bu durumdan kötü kaderi sorumlun tutar. “Kara Günler” adlı şiirinde durumunu şöyle ifade eder:

Ne bahçem yeşerdi ne gülüm açtı
Boran kar yokken yollarım şaştı
Yokluk fakirlikten ciğerim pişti
Kötü kader bana düştü mü düştü

Âşık Gülabi'ye göre dünya zalimlerin, kötülerin ve kalleşlerin dünyasıdır. Ona göre dünyaya adaletsiz bir düzen hâkimdir. Ve bu düzende güçlüler haklı, mutlu ve huzurludur. Kısacası güçlünün güçsüzü alt ettiği bir düzen söz konusudur. “Kalleş Dünya” adlı şiirinde bu görüşlerini kaleme almıştır:

Haksızlara haklı dersin
Haksıza ceza verirsin

Ozana zincir vurursun
Senin dostun puşt mu dünya

Dünya dünya kalles dünya
Köpeklere kalan dünya
Dünya dünya seni dünya
Kötülerin malı dünya
İyilere talan dünya

Gülabi'nin bir diğer dert yakındığı mesele de zamandır. Zaman değişkendir. Âşıklar zamana, çağa daima ayak uydurma gayreti içerisinde. Hatta çağın gerisine düşmemeye özen göstermişlerdir. Gülabi'nin zamandan yakınmasının sebebi acıların, dertlerin ve sıkıntıların çoğalmasındır. Zaman öyle bir zamandır ki fakirlik, yoksulluk ve adaletsizlik almış başını gitmiştir. Bu durum karşısında halk mağdurdur. Halkın içinden olan ve daima halkın sıkıntısına bir ses olmaya çalışan şair bu durumu şiirinde şöyle ifade etmektedir:

Bu yıl bizim elden geçmez ki kervan
Bıçıklar düzelmiş yollar perişan
Neyleyim mezalim dönüyor devran
Kanunlar elinden kullar perişan

Âşık Gülabi, çevresindeki insanların sesi soluğu olmuştur. Nerede bir sıkıntı, bir sorun varsa oraya koşmuş ve elinden geleni yapmaya çalışmıştır. Şairin çevresinde bulunan ve özellikle ondan yakındığı pek kimse yoktur. Ancak devlet adamı ve bürokratları eleştirmekten geri durmamıştır.

Şair için insanlar, dostluklar, arkadaşlıklar oldukça önemlidir. Onlar için sürekli iyiliği ve güzelliği dilemiştir. Dostlarına ve arkadaşlarına daima güvenmiş ve onlara değer vermiştir. Yalancı, ikiyüzlü ve namert insanlardan hiç haz etmemiştir. Sürekli bu tarz kişileri isim vermeden eleştirmiş ve kendinden uzak tutmuştur.

Gülabi her ne kadar dostluğa, arkadaşlığa önem verse de sevdiklerine ve dostlarına verdiği değer karşılığını alamayınca bu duruma bozulmuştur. Bu konularda hassas olan

şair bu duruma olukça üzölmüş ve şiirlerine de bunu yansıtmıştır. “Candan Sevdığım” adlı şiiri bu durumu anlatması açısından bir örnektir:

Çok candan sevdiğim aziz dostlarım
Şimdi bana yüz çevirmiş el gibi
Ben kendi halimce sazım çalarım
Neden bana gülüyorlar el gibi

Âşıklar yaşadıkları çevreyi ve toplumu geniş bir çerçevede izleyen ve içinde buldukları toplumun iyi ya da kötü yönlerini, âdetlerini, geleneklerini, görenekleri, kısacası kültürel tüm değerlerini şiirlerinde yansıtmaya çalışmışlardır. Bunun yanı sıra toplumun aksayan yönlerini, toplumdaki yozlaşmış kişileri yermekten geri kalmamıştır. Sadece kişileri yermekle kalmamış, yönetim ve bürokrasiye yönelik, onları eleştiren şiirler kaleme almışlardır. Yönetim ve bürokrasi kurumlarında meydana gelen rüşvet, adam kayırma, haksızlık, adaletsizlik, yalancılık, hırsızlık ve daha nice türlü durumlar şiirlerinde sıkça dile getirilmiştir.

Âşık Gülabi politik bir ozandır. Toplumdan hiçbir zaman kopmayan, toplumun sorunlarına ışık tutmuş, topluma asla yabancılaşmamış bir âşıktır. Halkın içinde ve halktan biri olarak yaşamını sürdürmüştür. Şiirlerinde sıkça toplumun dertlerini, sorunlarını ve sıkıntılarını dile getirmiştir. Çağının siyasal ve toplumsal hemen her olayını şiirlerinde işlemiştir. Düşüncelerini ifade etmekten hiç geri durmamıştır. Devlet yöneticilerini, devletin kişi ve kurumlarını gerek isim vererek gerekse dolaylı yoldan sürekli olarak eleştirmiştir. Kısacası işini doğru yapmayan hemen her kişi ve kurum onun sürekli olarak hedefi olmuştur. Bürokrasinin en alt kademesinden en üst kademesine kadar her kesimi eleştirmiş ve duyduğu rahatsızlıkları şiirlerine yansıtmıştır.

Şiirlerinde ezilen emekçinin, işçinin, köylünün sesi olmuştur. Düzendeki adaletsizliklerden, yoksulluk ve fakirlikten, haksız kazançtan, sömürüden, emperyalist sistemden şikâyet etmiştir. Dünya ve Türkiye’deki eşitsizlikten, toplumsal çöküntüden ve yöneticilerin duyarsızlığından dem vurmıştır.

Âşık Gülabi’nin sıkça işlediği konulardan biri yönetim ve bürokrasiye yönelik eleştiri niteliğindeki şiirleridir. Bu konu hakkında kaleme aldığı şiirleri oldukça yoğundur.

Haktan, hukuktan ve adaletten yana bir tavır takınan ve bu kavramları kendine temel ilke edinen şair, korkmadan, çekinmeden doğru bildiği meseleleri ifade etmekten kaçınmamıştır.

Şairin yönetimi hedef aldığı şiirlerinin başında “Utan Sülo” adlı, dönemin başbakanı olan Süleyman Demirel’e yönelik eleştirisini ifade ettiği şiiri gelmektedir. Süleyman Demirel başbakanlığındaki hükümetin, halka verdiği vaatleri yerine getirmediği ve devleti iyi yönetemediği yönünde sert eleştirilerde bulunmuş ve Demirel’i sürüsünü güdemeyen çobana benzetmiştir. Ayrıca yine bu dönemdeki Almanya’ya olan işçi göçüne dikkat çekmiştir. Gülabi’nin Demirel’i hedef alan şiiri şu şekildedir:

Güdemez sürüyü çoban
Sokar bir gün karayılan
Fakir Almanya’ya yollan
Utan sülo sülo

Seçimde neydi vaadiniz
Oy almakmış muradınız
Çoban iken bey oldunuz
Utan sülo sülo

Buradan da anlaşılıyor ki Gülabi, başbakan ve cumhurbaşkanlığı gibi devletin en üst kademelerinde görev almış Süleyman Demirel’i kendi üslubunca eleştiri yağmuruna tutmaktan çekinmemiştir.

Gülabi, sıkça siyasileri hedef almış, seçim zamanı verilen vaatlerin yerine getirilmemesinden söz etmiştir. Bozulan toplumsal düzenden, pahalılıktan, artan zamlardan, satılan köprü ve barajlardan söz etmiştir. Diğer büyük devletler bilim ve teknoloji alanında ilerlerken Türkiye’de kardeşin kardeşi soyması dillendirilmiştir. Türk siyasi tarihinde sağ-sol davası olarak adlandırılan dönemi ve bu dönemdeki halkın durumunu “Duydunuz mu” şiiri ile geniş bir biçimde anlatmaya çalışmıştır:

Kardaş kardaşı soyuyor
Evlat babayı dövüyor
Sıkı durun zam geliyor
Duydunuz mu duydunuz mu?

Amerika çıktı aya
Bizlerin emeği zaya
Çağa atlamıştık güya
Duydunuz mu duydunuz mu?

Bu konudaki eleştirilerinin bir benzerine “Eyvah” adlı şiirinde devam etmektedir:

Amerika aya çıkıyor
Bu dert bizi yakıyor
Mecliste kavga çıkıyor
Burası da bilinmeli/görülmeli
Eyvah eyvah

Bürokrasinin en alt kademesinde yer alan ve yerel yönetimin küçük bir birimi olan muhtarlık makamı da Gülabi'nin eleştirilerinden nasibini alan bir başka kurumdur. Muhtarlık, devleti temsil eden ve halkın rahatlıkla derdini anlatabileceği bir kurumdur. Ancak muhtar halkın sorunlarıyla ilgilenmemiş, yalan, hile ile halkı kandırmıştır. Haliyle de görevini iyi yapmayıp verdiği sözleri yerine getirmeyip halkın ihtiyaçlarını karşılamayınca Gülabi'nin hedefi olmuştur:

Yalan dolan senin işin
Devletten gelir maaşın
Bir de yetim dulu düşün
Ölecekler muhtar emmi
...
Köyü Gülabi'yi sattın
Söyle paraları nettin
Azaları rezil ettin

Yazık sana muhtar emmi

Âşık Gülabi, ağalık, beylik düzenine ve bu düzenin meydana getirdiği sömürü anlayışına karşı bir şairdir. İşçi ve köylünün her daim yanındadır. Eğilmeye, bükülmeye ve kula kulluk anlayışına büsbütün karşı çıkmaktadır. Ancak şaire göre ortada bir sömürü düzeni vardır. Zenginin fakiri ezdiği, üzerinden geçindiği bir sistem mevcuttur. İşçi ve memur bu adaletsiz sistemde ezilen kesimi temsil etmektedir. Ağalara ve beylere şair şöyle seslenmektedir:

Güler mi garibin yüzü
Doymuyor beylerin gözü
Ölmeden öldürün bizi
Yeter be ağalar beyler

Kimi işçi kimi memur
Yol bulunmaz biz de çamur
Adalet böyle mi olur
Yeter be ağalar beyler

Gülabi, ülkedeki bir diğer önemli mesele olan cahilliğe de değinmiştir. Âşık, memleketteki dil ve eğitim sorunlarına şiirlerinde yer vermiştir. Yaşadığı dönemde Türkçe konuşmayı bilmeyen insana dikkat çekmiştir. Okulu olmayan, yolu olmayan doğudaki köylerden bahsetmiştir. Buradaki eğitimsizliğe, din istismarına değinmiştir. Halkın cahil bırakılarak kandırıldığını ifade eden şaire göre bu sorunun sebebi mevcut yöneticilerdir. Şair mevcut yönetime ve çağa olan eleştirilerinin yanı sıra bu düzeni değiştirmek adına toplumu âdeta ayağa kaldırmayı hedeflemiştir. “El Değmemiş İller” adlı şiirinde toplumu mevcut düzeni değiştirmeye davet etmiştir. Bu şiirde “Fırsattan istifa kellelerimiz var” diyerek yine Süleyman Demirel’i hedef almıştır:

Böylelikle bu memleket düzelmez
Türkçeyi bilmedik dillerimiz var
İşçi köylü fetva ile düzelmez
Daha parmak sayan ellerimiz var

...

Gülabi'yem daha neye duralım
Yurdumuzu sömürene vuralım
Hep el ele sosyal düzen kuralım
Fırsattan istifa kellerimiz var
Yetim hakkı yiyen beylerimiz var.

Âşık Gülabi, Türkiye'de sosyalizmi destekleyen bir halk şairidir. Ona göre Türkiye'de eşit ve adaletli yaşamın yolu da sosyalizmden geçmektedir. İşçi, emekçi ve köylünün bu sistemde ezilmeden, rahat ve huzurlu bir yaşam süreceği inancındadır. "Ezilir Emekçi" adlı şiirinde işçi, emekçi ve köylü sınıfının, mevcut düzen değişmedikçe içinde bulunduğu durumunun değişmeyeceği ve değişimin ancak düzene başkaldırmak ve hesap sormakla mümkün olacağı düşüncesindedir. Bu ve buna benzer görüş ve tutumunu birçok şiirinde ifade etmiştir. Şu şiirde halka açık bir davet vardır. Bu davet aslında bir ayaklanma çağrısıdır. Birlik ve beraberlik içinde halkı bu düzenden hesap sormaya çağırılmaktadır:

Uyanıp da gerçek görülmedikçe
Birlikte koşup yorulmadıkça
Kötülerden hesap sorulmadıkça
Ezilir emekçi halkım (köylüm/işçim) ezilir

Gülabi, şiirlerinin büyük bir kısmında fakirlikten yakınmaktadır. Ülke ekonomisinin kötü durumundan, üretimin az olmasından ve bununla birlikte dışa bağılıktan dert yanmaktadır. Halk ona göre şüphesiz ki en masum varlıktır. Tüm bu dertlerin sebebi sorumsuz yöneticiler, yani devletin başındaki kişilerdir. Şair "Bu Kader" adlı şiirinde şöyle yakınmaktadır:

A'dan z'ye dışa bağlı Türkiye
Bu milletin çilesi mi bu kader
Balık baştan kokmuş kime ne deyim
Bu milletin çilesi mi bu kader

Âşık Gülabi, sosyal, siyasi ve toplumsal gelişmeleri her zaman yakından takip etmiş ve bu konudaki duyarlılığını şiirleriyle anlatmaya çalışmıştır. Yaşadığı dönemde Türk siyasi ve toplumsal hayatında meydana gelen hemen her olayı kaleme almıştır.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde belirli dönemlerde toplumun büyük bir kısmına mal olan olaylar yaşanmıştır. Bunlar karşımıza sağ-sol ve Alevi-Sünni çatışmaları olarak çıkmaktadır. Bu olaylar Cumhuriyet tarihimizde derin yaraların açılmasına sebep olmuştur. Olaylara kronolojik olarak baktığımızda, karşımıza ilk olarak “Nurhak Dağı” ve “İnledim” adlı şiirleri çıkmaktadır. Şairin bu şiirleri 68 kuşağı olarak adlandırılan devrimci gençlerin ölümü üzerine yazdığı görülmektedir. 12 Mart 1971 yılında meydana gelen askeri darbenin hemen ardından Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu üyeleri, Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan çeşitli bölgelerde yakalanarak cezaevine atılmıştır. Bu üç isim çıkarıldıkları mahkemece ölüm cezasına çaptırılmıştır. Bu durumu protesto etmek amacıyla Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu’na bağlı bir grup 16 Mart 1971’de Malatya Kürecik’teki Amerikan radar üssüne saldırı düzenlemişlerdir. 31 Mayıs 1971’de Adıyaman’ın Gölbaşı ilçesine bağlı İnekli köyü civarında jandarma birlikleri tarafından kuşatılmış ve orada asker ile çatışmaya girmişlerdir. Bu çatışma sonucu bu üç ismin dava arkadaşları olan Sinan Cemgil, Alparslan Özdoğan ve Kadir Manga olay yerinde ölmüştür. Âşık Gülabi, devrim yigitleri olarak adlandırdığı bu gençlerin ölümüne derin üzüntü duymuştur. “Nurhak Dağı” adlı şiirini onların anısını yaşatmak adına yazmıştır.

Faşizmin cellâtları

Sardılar bak **Azaplı’yı**

Nice devrim yigitleri

Canlar yedin Nurhak Dağı

“İnledim” adlı şiiri de Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan’ın 6 Mayıs 1972 yılında Ankara Mamak Cezaevinde idam edilmeleri üzerine yazılmıştır. Bu şiirde bir başka devrimci İbrahim Kaypakkaya’yı da anarak ölümüne duyduğu üzüntüyü ifade etmektedir. Ayrıca yine “İnledim” şiiri Deniz, Yusuf ve Hüseyin’in idamını engellemek adına 27 Mart 1972 yılında Ünye’deki NATO üssüne girerek oradaki yabancı personeli kaçıran ve bunun sonucunda 30 Mart 1972 yılında Kızıldere’de asker ile girdiği çatışmada

öldürülen Türkiye Halk Kurtuluş Partisi - Cephesi kurucularından Mahir Çayan ve öldürülen diğer devrimci gençlerin ardından yas niteliğinde yazılmış bir şiiirdir.

Dün gece beni ateşe verdiler
Deniz diye inledim inledim
Ana baba bacı kardaş kalkınca
Gördüler İbo diye inledim
...
Gülabi'yem yanam geçem günüme
Bundan sonra yaşam benim neyime
Dünyanın malını benim önüme
Serdiler Çayan diye inledim.

Âşık Gülabi Alevi-Bektaşî inancına mensup bir halk ozanıdır. Aleviliği hemen her fırsatta savunmuş, Alevilere yönelik yapılan her türlü saldırıyı da şiddetle kınamıştır. Cumhuriyet tarihimizde, ülkemizin çeşitli bölgelerinde mezhep farklılığından dolayı azınlık olarak görülen Alevi halka yönelik sonu ölümlerle biten çeşitli saldırılar düzenlenmiştir. Bu saldırılardan biri 19 Aralık ile 26 Aralık 1978 yılında Kahramanmaraş'ta gerçekleşmiştir. Resmi olarak yedi gün süren bu saldırılar sonucunda birçok Alevi yurttaş, siyasi ve dini inançlarından dolayı öldürülmüş ya da yaralanmıştır. Bu olaydan iki yıl kadar sonra 1980 yılının Mayıs ve Temmuz ayları arasında Çorum'da aynı türde olaylar ve saldırılar meydana gelmiştir. Birçok Alevi yurttaş bu saldırılar sonucunda hayatını kaybetmiş, birçoğu da yaralanmıştır. Âşık Gülabi bu her iki olayı, başlangıcı, niteliği ve sonucu bakımından birbirine benzetmektedir. "Maraş" adlı şiiirinde "Bizim köyü döndürdüler Maraş'a" diyerek Maraş olaylarının aynısının Çorum'da da meydana geldiğini belirtmektedir:

Yatırmışlar yavruları yan yana
Nasıl dayanacak bilmem bu garip ana
Belenmiş kuzular da gardaş al kızıl kana
Kurşun atar mıydı bilmem gardaş gardaşa
Bizim köyü döndürdüler Maraş'a

Âşık Gülabi, Maraş ve Çorum katliamları gibi Türk siyasi tarihimize yaraları hâlâ kapanmayan Sivas katliamını da şiirlerine konu edinmiştir. Pir Sultan Abdal Şenlikleri'nin yapıldığı gün olan 2 Temmuz 1993'te, Sivas Madımak Oteli'ne gericiiler tarafından bir saldırı düzenlenmiştir. Bu dini ve siyasi amaçlı saldırı sonucunda meydana gelen katliamda, 33 şair, ozan, yazar, düşünür ve aydın canice yakılarak katledilmiştir. Öldürülen bu insanların arasında Âşık Gülabi'nin dostları da yer almaktadır. Yıllarca aynı sahneyi, aynı ortamı paylaştığı dostu Muhlis Akarsu, önemli halk ozanlarından Nesimi Çimen ve genç şair, ozan Hasret Gültekin bu vahim olayda yitirilmiştir. Yine değerli halk ozanlarımızdan Âşık Davut Sulari'nin kızı Türk Halk Müziği sanatçısı Edibe Sulari de bu katliamda yaşamını yitirenler arasındadır. Şair yüreğinin derinliklerindeki bu acı olaya duyduğu üzüntüyü "Sivas Madımak'ta Canlar" şiiri ile dile getirmiştir:

Güzelim semahlar dönen
Gültekin'i kime diyem
Akarsu, Sulari, Çimen
Ateşe verdiler sizi
Birer birer hepinizi.

Sivas Madımak katliamında yaşamını yitirenler arasında şair Metin Altıok ve eleştirmen, araştırmacı yazar Asım Bezirci de vardır. 7 Temmuz 1993 yılında yaşamını yitiren yazar Asım Bezirci ile Rıfat Ilgaz yakın dosttur. Hatta Rıfat Ilgaz'ın Sivas katliamına duyduğu üzüntü sebebiyle öldüğü çeşitli yazılar ve gazete haberlerinde yer almaktadır. Bu duruma istinaden Gülabi şiirinde şöyle söylemektedir:

Altıok Bezirci gelmez
Kahırından gitti Ilgaz
Gülabi sizi unutmaz
Ateşe verdiler sizi
Birer birer hepinizi.

Yukarıda şairin belirli bir bölümünü ele aldığı Türkiye'deki siyasal ve toplumsal olayların *Türkiye'de Siyasal ve Toplumsal Hayat* (Atılgan, 2016) adlı eserde daha etraflı ve

detaylı bir şekilde işlendiği görülmektedir. Bu bölümde bahsedilen tarihsel olaylar yukarıda ifade ettiğimiz eserden faydalanılarak yazılmıştır.

Şair her ne kadar eleştirici yönü itibari ile ön planda görünse de bazı kişileri övmüş ve onlara olan sevgisini söylemiş; yapılan işleri desteklemiş ve hayranlıklarını ifade etmiştir. Bunların ilki 68 Kuşağı olarak anılan devrimci gençlerdir. “Ölen Bizim Kalan Bizim” adlı şiir Gülabi’nin devrimci gençlerin ortaya koyduğu mücadeleye verdiği desteği anlatın şiirlerinden biridir. Yine bu şiirde devrimci hareketin önderleri arasında gösterilen Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve İbrahim Kaypakkaya bir kez daha anılmıştır. Onların nezdinde tüm devrimci gençlere seslenen Gülabi, bu şiiriyle de faşizme karşı olduğunu ve devrime olan inancını bir kez daha gözler önüne sermektedir:

Faşizme karşıyız işte özümüz
Gelen bizim giden bizim yol bizim
Bizi korkutamaz haksız haliniz
Devrim bizim gençlik bizim şan bizim

Şair, şiirinde devrimci gençlerin amaçları uğruna, canı pahasına yürüdüklerini ve bu uğurda gösterdikleri mücadeleleri övmüştür. Deniz Gezmiş’in korkusuzca darağacına yürüdüğünü ve İbrahim’in ne olursa olsun sorgularda, işkencelerde konuşmadığını ifade etmiştir. Gülabi şiirinde bahsettiği bu iki gence mücadelelerinden ötürü bir hayranlık duymaktadır. O yüzden “Gel Gel” adlı şiirinde onlardan övgü ile bahsetmektedir:

Ölüm çalıyorsa senin kapını
Azrail’e meydan koyacaksan gel
Darağacına çekip idam ipini
Deniz gibi boynuna takacaksan gel

Âşık Gülabi, mizacı gereği çevresindeki insanları ve yapmış oldukları işleri sevmiş, saymış ve onlardan övgüyle bahsetmiştir. “Deli Deli” adlı şiirinde yaşadıkları çağda hem toplum nezdinde hem de Gülabi’nin dünyasında önemli işlere imza atmış kişilerden övgüyle söz edilmiştir. Buradaki “deli”, âşığın sevgi göstergesidir. Âşık Daimî, Davut Sulari, Âşık Veysel, Hüseyin Kaçıran, Âşık Mahzuni Şerif, Hüseyin Çırakman, Muhlis

Akarsu, Gülbacı, Şah Turna ve Müslüm Sümbül Anadolu coğrafyasında yaşamış ve sanatını icra etmiş önemli halk ozanı ve şairlerdir. Âşık Gülabi'nin şiirinde bahsettiği bu isimler onun hayatında ve sanatında önemli yere sahiptir. Birçoğu ile aynı sahneyi paylaşmış ve birlikte çeşitli toplantılarda, konserlerde yer almıştır. Büyük küçük herkese saygı ve sevgi gösteren şair, duygularını şu şiirde ayrıca ifade etmiştir:

Âşık Daimiyle Davut Sulari
Kaçıran koparıp gitti yuları
Akarsu deliler deliler piri
Çırakman kendinden billah zır deli

Maraş'ta Mahzuni Sivas'ta Veysel
Çorum'da Gülabi Tokat'ta da gül
Gürün'de Şah Turna Kangal'da Sümbül
Hele bizim Gülabi de zır deli

4.5. Şiirleri

Şairin sanat hayatı boyunca icra ettiği şiirlerinin hemen hepsini elektronik ortamdan derledik. Ulaştığımız bilgiler doğrultusunda Gülabi'nin şiir defteri tarzında, şiirlerin kayıtlı olduğu herhangi bir yazılı kaynak mevcut değildir. Çünkü şair bugüne kadarki tüm şiirlerini stüdyo ortamında plak, kaset ve CD'lere türkü formatında kaydetmiştir (KK1, KK2). Şiirlerinin yazılı nüshalarına ne kendisinde ne de başka bir yerde ulaşabilmiş değiliz. Sonuç olarak yapmış olduğumuz çalışmalarda şaire ait olduğunu tespit ettiğimiz 133 adet şiirini, sözlü kaynaklardan yazılı kaynağa aktarmış bulunmaktayız.

1. Ezilir Emekçi

Sosyalist bir düzen kurulmadıkça
Ezilir emekçi halkım ezilir
Zalimin boynuna vurulmadıkça
Ezilir emekçi halkım(köylüm) ezilir

Tembih kalkmadıkça ağadan beyden
Şükür demeyelim birazcık paydan
Halkı kaldırmazsak şehirden köyden
Ezilir emekçi halkım(işçim) ezilir

Uyanıp da gerçek görülmedikçe
Birlikte koşup yorulmadıkça
Kötülerden hesap sorulmadıkça
Ezilir emekçi halkım (köylüm/işçim) ezilir

Gülabi'yem eğer birlik olmazsak
Koyun yetiştirir eti görmezsek
Bu düzenin hesabını sormazsak
Ezilir emekçi halkım (köylüm) ezilir

2. Hastayım Yaram Derin

Hastayım bak yaram derin
Günden güne soluyorum
Belki bugün belki yarın
Öleceğim can isterim

Gözüm kapanacak birden
Hiç selam gelmiyor yardan
Azrail anlamaz durdan
Son sözünü ver isterim

Kanadım ıslak kolum kırık
Geldi tuttu bir hıçkırık
Cesette kalmadı soluk
Gel halimi gör isterim

Gökte bulut yerde yağmur
Gülabi'ye ver bir sabır

Fani dünya sonu budur
Gel sağıma gir isterim

3. Kara Günler

Şu bitmeyen kara kara günlerde
Hayat ahu zarla geçti mi geçti
Ne anladım sanki yalan dünyadan
Ömrüm sürünmekle geçti mi geçti

Eller gibi felek bir kez gülmedim
Hayat bana düşman imiş bilmedim
Aktı gözyaşlarım bir dem silmedim
Ağlamak şansıma düştü mü düştü

Ne bahçem yeşerdi ne gülüm açtı
Boran kar yokken yollarım şaştı
Yokluk fakirlikten ciğerim pişti
Kötü kader bana düştü mü düştü

Gülabi'yem bıktım ben bu canımdan
İniliyor dağlar ahu zarımdan
Ana baba bir de nazlı yârimden
Bu ayrılık bana düştü mü düştü

4. Soydular Bizi / Haksızlık Kanunu

Haksızlık kanunu aldı yürüdü
Uyan kardaş uyan soydular bizi
İliklerde yağ kalmadı eridi
Kenarda köşede oyduklar bizi

Engel çalıları girdi araya
Çare bulunmuyor azgın yaraya
Dostlar hasret kaldı şeker çaya

Bir bardak su ile boğdular bizi

Çakallar üşüştü şahinler uçtu
Herkes sürüsünü ayırıp seçti
İpin ucu puştun eline geçti
Sıradan bir insan saydılar bizi

Gülabi'yem işte budur halimiz
Bu gidişle ne olacak sonumuz
Biz de bu vatanın evlatlarıyız
Nice kapılardan kovdular bizi

5. Yalan Dünya

Bunca zenginler yüzüne
Gül bakalım yalan dünya
Sen pervane yel Allah'tan
Dön bakalım yalan dünya

Yazın yağmur kışın da kar
Sana da bir emreden var
Ne saç koydun ne de sakal
Yol bakalım yalan dünya

Gücüm yetmez küserim ben
Derde düştüm kederimden
Gülabi'ye bir taş da sen
Vur bakalım yalan dünya

6. Ne Halde

Eylen gardaş bizim elden ne haber
Dert ortağım sazım şimdi ne halde
Sarardı mı o yemyeşil ovası
Boyun bükmüş menekşesi ne halde

Hayal mayal oldu gözümde sıra
Gülüp oynadığım o yayla ne halde
Şikâyet olmasın barihüdaya
Baba diyen yavrularım ne halde

Gülabi'yem benim gönlüm yaralı
Zalim hançerini vuralı ne halde
Beyler şu katlime idam karalı
Bilmem darağacı şimdi ne halde

7. Yorma Beni

Senden bir şey istemiyom
Yorma beni dünya dünya
El âleme rezil edip
Kırma beni dünya dünya

Saçımı başımı yoldum
Sabırınla umur oldum
Zaten ben perişan oldum
Yorma beni dünya dünya

El değme tabip yaraya
Sebebin kan kuruya
Çocuk gibi makaraya
Sarma beni dünya dünya

Gülabi'ye nazın ile
Hiçte dönme yüzün ile
Gözün varsa gözün ile
Görme beni dünya dünya

8. Gel de Gör Baba

Okladın sinemi yaram derindir
Gel baba halimi gel de gör benim
Dikiş tutmaz artık yaram çok imiş
Çektirme acımla gel de vur beni

Bu yaran senindir yavru da senin
Bıktırdın sözünle bu tatlı canım
Kessen bile babam akmaz ki kanım
Gül benzim solmuştur gel de sor beni

Ağla anam ağla yavruna ağla
Çok acı dertteyim bir şeyler söyle
Ölsün diye bana bedduanı eyle
Yaşayan ölüyüm gel de sor beni

Gülabi'm perişan çıkılmaz dertte
Haram oldu artık yaşamam yurтта
Açıkta kalmışım üstümü örtme
Kefenime nursun gel de sar beni

9. Yar Diye Diye

Gezerim gözümde kanlı yaşınan
Şu ıssız çöllerde yar diye diye
Nereye sığınam dertli başınan
Bu gurbet ellerde yar diye diye

O yâri göğsüme yatıramadım
Yatırıp insafa getiremedim
Yürüye yürüye bitiremedim
Şu taşlı yolları yar diye diye

Sevdiğim ellere gelin olacak
Sanma ki Gülabi murat alacak
Bu aşkın sonu acep ne olacak
Sevdiğim insafa gel diye diye

10. Ne Çare Kısmet

Kader kayıp nasip kayıp bilinmez
Ne çare kısmet var gurbet ellerde
Yazılmış yazılar derman bulunmaz
Ne çare kısmet var gurbet ellerde

Bari bir söz diyem yadigâr olsun
Eksik etme dostu selamın gelsin
İstersen arada yüceden olsun
Ne çare kısmet var gurbet ellerde

Akşam oldu gün dolanır aşmağa
Bu yaraya tabip gerek deşmeye
Aktı gözüm yaşı döndü çeşmeye
Ne çare kısmet var gurbet ellerde

Bahar mı yaz mıdır bizim ilimiz
Masum durur fidanımız gülümüz
Gülabi'yem kimse sormaz halımız
Ne çare kısmet var gurbet ellerde

11. Bul Ahu Gözlüm

Geçmiyor günlerim ahı zardayım
Gel buna bir çare bul ahu gözlüm
Dert bela başımda sorma dardayım
Gel buna bir çare bul ahu gözlüm

Hiç kimse bu kadar yanmaz dostuna
Kerem gibi ben yanarım Aslıma
Divane olmuşum döndüm şaşkına
Gel buna bir çare bul ahu gözlüm

Aklını yitirmiş sarhoşa döndüm
Aşkın ateşiyle kavrulup yandım
Vücutta dolaşan candan usandım
Gel buna bir çare bul ahu gözlüm

Gülabi'yem yaz aylarım kış oldu
Neyleyim bu gönlüm çaresiz kaldı
Gözlerimin yaşı deryaya döndü
Gel buna bir çare bul ahu gözlüm

12. Hal de Kalmadı

Ne hallere düştüm senin yüzünden
Baksana benzimde kan da kalmadı
Tat almıştım sohbetinden sözünden
Tükendi takatim can da kalmadı

Sana âşık olmak mıydı kaderim
Gün be gün artıyor derdim kederim
Başım alıp diyar diyar giderim
Senden uzak olan el de kalmadı

Belinde kuşağı acem sarısı
Geldi geçti şu ömrümün yarısı
Sen bir çiçek idin ben de arısı
Bozulmuş peteğim bal da kalmadı

Ferahlatmaz ekşi tatlı nar beni
Doldur tüfeğini nolur vur beni

Sen dedin ki Gülabi'm de sar beni
Bak seni sarmaya hal da kalmadı

13. Merhamet Eyle

Yıllardır çekerim aşk ateşini
Hastayım inlerim merhamet eyle
Daha bundan başka derde mi düşem
Hastayım inlerim merhamet eyle

Su diye su diye yanıyor bağrım
Bu dünyaya bilmem ne oldu karım
Her gün artmaktadır derdim efkârım
Hastayım inlerim merhamet eyle

Düşmüşüm giderim sevda çölüne
Bülbül gibi ah ederim gülüme
Ölsem ne olacak senin yoluna
Hastayım inlerim merhamet eyle

Gülabi'yem bu dünyada gülmedim
Aşkın ile yataklarda inledim
Ölmek dilediysen daha ölmedim
Hastayım inlerim merhamet eyle

14. Muhannet

Çok iyilik ettim gözüne dursun
Bana bakıp gülmez oldun muhannet
Sürünesin iki gözün kör olsun
Sen halımdan bilmez oldun muhannet

Kötü insan mıyım beni hor gördün
Yedi sene sonra muradın erdin
Sen git viran kalsın mekânın yurdun

Gizli selam salmaz oldun muhannet

Yüzüme gülüp de içten ağlama
Ben seni severim beni kınama
On beş yavrun olsun ekmek bulama
Kıymetimi bilmez oldun muhannet

Eskiden sayardım tatlı dilleri
Ben ektirdim sen topladın gülleri
Gülabi'm çok gezer gurbet elleri
Bizim köye gelmez oldun muhannet

15. Nice Uzun Yoldan Geldim

Nice uzun yoldan geldim
Yorulдум der bak Gülabi
Perişanım naçar kaldın
Her an ağlar bak Gülabi

Gülabi'nin sonsuz derdi
Hep ağladı hiç gülmedi
Kimse beni anlamadı
Gülmedim der hiç Gülabi

Çaresizim çırpırım
Gün geçtikçe yorulurum
Dertler bende arınırım
Gülmedim der hiç Gülabi

Gülabi'yem ne söylersin
Gülenler var mıdır dersin
İçin için inilersin
Gülmedim der bak Gülabi

16. Aman Dostlar

Ne acayip açılmıyor
Güller bu sene bu sene
Kurudu meyve vermiyor
Dallar bu sene bu sene

Ne odun var ne yakacak
Derdim vardır kucak kucak
Aman dostlar ne olacak
Hallar bu sene bu sene

Dumanlanmış yüce dağlar
Güzel olmuş güzel bağlar
Yavrum ekmek diye ağlar
Dostlar bu sene bu sene

Gülabi'ye gün kalmıyor
Halimden kimse bilmiyor
Hüseyin'e su vermiyor
Çöllere bu sene bu sene

17. Anam Toprak

Günler aylar yıllarımız
Geldi geçti bir gün gibi
Zehirliyor beni hayat
Kudurmuş bir yılan gibi

Dizim tutmaz ne de elim
Konuşmuyor susmuş dilim
Dökülüyor saç tellerim
Hazan olmuş yaprak gibi

Sarhoş oldum döner başım
Bana sebep can yoldaşım
Nere gidem garip kuşum
Anasız bir öksüz gibi

Gülabi bir gün ölecek
Kim ağlayıp kim gülecek
Götürüp kabre uyacak
Toprak bekler anam gibi

18. Ne Edecek

Haydi, felek haydi senden korkum yok
Başımda Azrail dursa neydecek
Alacağı bir can o da var bende
Etim kemiğimi sorsa neydecek

İpin dört ucunu atmışım suya
Kururum füzeyi çıkarım aya
Önümde uçurum bir büyük kaya
Günde beş yüz defa vursa neydecek

Gülabi'm yaşamın vallah zor umuş
Anladım ki bana dünya dar imiş
Sazım ıstırabı güzel yar imiş
Doksanından sonra nolsa neydecek

19. Tez Gel

Bülbül gibi koyma viran bağlarda
Muhabbet gülleri solmadan tez gel
Bülbül gibi dolaşırım dağlarda
Seller taştan taşa çalmadan tez gel

Gülabi'm feryadın çıktı semaya
Aşkına düşmüşüm ben yana yana
Cennet senin olsun cehennem bana
Seller taştan taşa çalmadan tez gel

20. Az mı Geldi

Vefasız senin elinden
Çektiklerim az mı geldi
Her bayramda karalara
Büründüğün az mı geldi

Gülabi'yem dünya bomboş
Gözlerimden akan kan yaş
Sevgiliyle her gün sarhoş
Dolaştığın az mı geldi

21. Beter Ol

Bana gam kasavet veren cananım
Yaprağını döken daldan beter ol
Derdi bana reva gören cananım
Sazımda inleyen telden beter ol

Benden kaçıp ara sıra görüne
Yüzüme bakmaya her an erine
Çile çekip diyar diyar sürüne
Akan boz bulanık selden beter ol

Yüzün hiç gülmesin eller içinde
Bülbülsüz kalasın güller içinde
Baharın çiçeksiz dallar içinde
Kuruyup çürüyen daldan beter ol

Boyun bktm geldim senin destine
Merak etme göz koymadım postuna
ehit dsen Şu gsmn üstüne
Gülabi'yi yaktın sen de beter ol

22. *Candan Sevdğim*

Çok candan sevdiğim aziz dostlarım
Şimdi bana yüz çevirmiş el gibi
Ben kendi halimce sazım çalarım
Neden bana gülüyorlar el gibi

Halime ağladın gldn boşuna
Hiç acıyan yok mu gözüm yaşına
Kazın mezarımı dağlar başına
Durmaz nidem yaŐım ağlar sel gibi

Gülabi'yem medet budur ahvalim
Derdimi dökerim böyledir halim
Kimisi el olmuş kimisi zalim
Dayım vuruyorlar garip kul gibi

23. *Kalleş Dünya*

Ele her gün düğün bayram
Bana hayat kiŐ m dünya
Nice genç fidanlar yedin
Senin dostun puşt mu dünya

Dünya dünya kalleş dünya
Köpeklere kalan dünya
Dünya dünya seni dünya
Kötülerin mal dünya

Haksızlara haklı dersin
Haksıza ceza verirsin
Ozana zincir vurursun
Senin dostun puşt mu dünya

Dünya dünya kalleş dünya
Köpeklere kalan dünya
Dünya dünya seni dünya
Kötülerin malı dünya

Senden istemem ki cennet
Senden dilemem ki minnet
Dostlarım ederse himmet
Gülabi'ye hiç bu dünya

Dünya dünya kalleş dünya
Köpeklere kalan dünya
Dünya dünya seni dünya
Kötülerin malı dünya

24. *Ne Çıkar*

Ah edip ağlasan döksen gözyaşı
Kader ayrılığa düştük ne çıkar
İşte geldi geçti korkulu düşün
Hayalimle yatıp kalksa ne çıkar

Ben Mecnun'um seni Leyla'm sanırdım
Her uçan kuşlardan seni sorardım
Her an sevgin ile yanardönerdim
Şu kuru sevdana yansam ne çıkar

Gülabi'm bağıma karaçalı dikildi
Genç yaşımda benim belim büküldü

Koca dünya başımıza yıkıldı
Sarayları beton yapsam ne çıkar

25. Adalete Bak

Memleket düzeni hiç düzen değil
İçindeki zalım insanlara bak
Adalete bak bak
Adalete bak

Kimi ağayım diyor kimisi beyim
Koltukta vuruyor babom
Milyonları bak bak
Milyonları bak

Kimi zengin milyonuyla uğraşır
Kimi kuru ekmek diye meleşir
Adalete bak bak
Adalete bak

Rusya Amerika ayda yarışır
Biz de yerimizde
Sayıyoruz bak bak
Sayıyoruz bak

Masalar kurulur kadehler vurur
Zalımın tokmağı fakiri vurur
Adalete bak bak
Adalete bak

Gülabi'm bilmem ki halimiz nolur
Bizim gibi garip/yetim
Kalanlara bak bak
Kalanlara bak

26. Boşu Boşuna

Ölüm vardır şu dünyanın sonunda
Kırma gönülleri boşu boşuna
Kargayı kondurup gülün dalında
Yoldurma gülleri boşu boşuna

Mermer taşa yazacaklar adını
Kim götürmüş servetini malını
Eğer çalamazsan gönül sazını
Koparma telleri boşu boşuna

Sultan Süleyman'a kalmadı dünya
Her gördüğün düşü hayıra yorma
Meyvasız ağacı sallayıp durma
Kırma dalları boşu boşuna

Gülabi'yem mezarımdır son durak
Ömür bağın viran döküyor yaprak
Bir gün sarar beni şu kara toprak
Dökme gözyaşını boşu boşuna
Sarar ise bir gün şu kara toprak
Bekleme yolumu boşu boşuna

27. Daha Ben de Neyin Kaldı

Terk eyledim vatanımı yurdumu
Daha ben de neyin kaldı hayın yar
Kırdın kanadımı iki kolumu
Daha ben de neyin kaldı hayın yar

Bir ah çeksem eller beni kınıyor
Kimi mecnun kimi deli sanıyor
Göz göz oldu yaralarım kanıyor
Daha ben de neyin kaldı hayın yar

Sızılıyor yaralarım derinde
Bu dert beni alır günün birinde
Ak düşürdün saçlarımın teline
Daha ben de neyin kaldı hayın yar

Çok çektim feleğin ben de kahrını
Yudum yudum sundu bana zehrini
Mekân ettin bana gurbet elini
Daha ben de neyin kaldı hayın yar

Yâd elleri şu halime güldürdün
Boynu bükük öksüzlere döndürdün
Bir sözünle Gülabi'yi öldürdün
Daha ben de neyin kaldı hayın yar

28. *Dedemoğlu*

Kaç senedir de bu yarayı çekerim
Nolur merhemimi de ver dedemoğlu
Sararmış gül gibi de boyun bükerim
Tomurcuk gülleri de kat dedemoğlu

İnanmam billahi böyleyse yazı
Eyüp misali de dinmiyor sızı
Âlem gülüp oynar ağlatma bizi
Nolur gözyaşımı da sil dedemoğlu

Çağırırım Şah-ı Merdan Ali'ye
Niyazım var Hacı Bektaş Veli'ye
Gülabi'yi döndürdüler deliye
Deliler içinden al dedemoğlu

29. Çorum Ellerinin Tatlı Bülbulü

Çorum ellerinin tatlı bülbulü
Git bizim ellere bir selam gönder
Güzel muhabbetin konuşan dili
Git bizim ellere bir selam söyle

Elmadağ'ın bizim ele aşınca
Bahar gelip Kızılırmak coşunca
Güzel Sungurlu'ya yolun düşünce
Oradan Çayan'a bir selam söyle

Ziyaretin memnun eyledi bizi
Ol yüce yaradan korusun sizi
Acep ne haldedir Çorum'un düzü
Dertli Gülabi'den bir selam söyle

30. Ey Mühür Gözlüm

Ne hazin bakarsın ey mühür gözlüm
Sinemden çıbanı deş de öyle git
Koyma beni böyle el diyarında
Ne olur halimi sor da öyle git

Vardır bir ilahi senin kaşında
Mecnun gibi dolaşırım peşinde
Ferhat gibi ayrı kaldım eşimde
Ne olur halimi sor da öyle git

Gülabi'yem mezarımın taşı yok
Hele bakın hangi kuşun eşi yok
Hangi garibin de dertsiz başı yok
Ne olur halimi sor da öyle git

31. Nedir Felek Senden Çektiğim
Nedir felek nedir senden çektiğim
Benim ile derdin nedir bilmiyom
Yetmedi mi bunca yıldır ettiğin
Benim ile derdin nedir bilmiyom

Nere gitsem yine geldin peşime
Duramadın hep karıştın işime
Ağustosta kar yağdırdın başıma
Benim ile derdin nedir bilmiyom

Gülabi'm yaralı kanıyor yürek
Kırdın kanadını kolunu felek
Eller hırka giyer ben de yok yelek
Benim ile derdin nedir bilmiyom

32. Neredesin Sen Nerede
Aylar geçti yıllar oldu
Neredesin sen nerede
Gözlerime yaşlar doldu
Neredesin sen nerede

Gurbeti mi mekân tuttun
Haber gelmez yok mektubun
Demek ki beni unuttun
Neredesin sen nerede

Neler çektim bilsen neler
Deli divane dediler
Halime güldü yâd eller
Neredesin sen nerede

Göçtü gidiyor Gülabi
Meğer bir vefasız sevdi
Bitti artık son nefesi
Neredesin sen nerede

33. Sende Yanasın Sen de Yan

Hayat sana olsun çile
İsmin anılmasın dilde
Kimsesiz kal gurbet elde
Sende yanasın sen de yan

Kış gitsin baharın yazın
Kırılınsın tutmasın dizin
Kör olsun o iki gözün
Sende yanasın sen de yan

Benim gibi yandı şirin
Boşu b sızlar derin
Dilerim ki ölme sürün
Sende yanasın sen de yan

Senin de yüreğin yansın
Mezarına baykuş konsun
Bütün dertler seni bulsun
Sende yanasın sen de yan

Gülabi'yem küstüm sana
Dokunma benim yarama
Benden başka biri varsa
Sende yanasın sen de yan

Gençliğim geçti bos yere
Yüreğim de türlü yara

Mecnun gezerim avare
Sende yanasın sen de yan

34. Yetmez mi?

Gönlümün sultanı canımın canı
Gurbet elde eğlendiğin yetmez mi?
Ne kadar özledim bir bilsen seni
Yollarını beklediğim yetmez mi?

Felek zalım ben kadere ne deyim
Yıllar oldu hasretini çekerim
Eller güler bense boyun bükerim
Şu boynumu büktürdüğün yetmez mi?

Duman aldı yüce dağlar başını
Zehir ettin ekmeğimi aşımı
Damla damla gözlerimin yaşını
Gözyaşımı döktürdüğün yetmez mi?

Kapanmıyor Gülabi'nin yarası
Öldürüyor nazlı yarın sevdası
Kolay değil senden ayrı kalması
Hasretini çektirdiğin yetmez mi?

35. Yeter Be Ağalar Beyler

Yıllar yılı soyduğunuz
Yeter be ağalar beyler
Fakir boynuna bindiniz
Yeter be ağalar beyler

Güler mi garibin yüzü
Doymuyor beylerin gözü
Ölmeden öldürün bizi

Yeter be ağalar beyler

Kimi işçi kimi memur
Yol bulunmaz biz de çamur
Adalet böyle mi olur
Yeter be ağalar beyler

Harun olsan da ne fayda
Sen de girersin toprağa
Bu ne zulüm insanlara
Yeter be ağalar beyler

Sözün ne ki Gülabi'ye
Hakkımız yok mu gülmeye
Zam fakirin ekmeğine
Yeter be ağalar beyler

36. Alevi'yiz Caferi'yiz
Ne sorarsın behey Yezid
Alevi'yiz Caferi'yiz
Bu yolu kuran Muhammet
Alevi'yiz Caferi'yiz

Amcasının oğlu Ali
Cibril yoğurdu Âdem'i
Dört kitaptan da evveli
Alevi'yiz Caferi'yiz

Aslımızdır Şah-ı Merdan
Yardımcımız on iki imam
Yerde gökte melek yokken
Alevi'yiz Caferi'yiz

Gülabi'yem hakkın kulu
Gösteririm doğru yolu
Dünya kurulandan beri
Alevi'yiz Caferi'yiz

37. Bize Demişler Kızılbaş

Kızılbaş diyormuş bize imansız
Kızılbaş ne demek bilir misin sen
Ali'den geliyor bizim soyumuz
Kızılbaş ne demek bilir misin sen
Alevi ne demek bilir misin sen

Kızılbaş'ım Alevi'yim
Hem Ali'yim hem deliyim
Horasandan bir veliyim
Varsın desinler Kızılbaş

Kızılbaş'a boş iftira edenler
Helal deyip haram lokma yiyenler
Ömür boyu çirkeflere girenler
On iki imamdandır soyumuz bizim

Alevi hak yemez gerçektir yolu
Hünkâr Hacı Bektaş pirimiz ulu
Seni gidi Yezid Mervan'ın soyu
Kızılbaş ne demek bilir misin sen
Alevi ne demek bilir misin sen

Ali'nin askeri kızıl giyerdi
Hiç korkmadan düşman üstüne giderdi
Yezidler bunlara Kızılbaş derdi
Kızılbaş'tan gelir adımız bizim

Kerbela'da şehit düşen veliler
Bunu bilmez cahil ile deliler
Horasanlar Müslimler Yeseviler
Ehlibeytten gelir soyumuz bizim

Yaratmıştır insan ile hayvanı
Kâfir kaldır şu gönlümden gümanı
Kimden ezber ettin sen bu yalanı
Kızılbaş ne demek bilir misin sen
Alevi ne demek bilir misin sen

Bir adım Kızılbaş bir adım Ali
Bütün kullarına biz deriz veli
Yetiş imdadıma Hünkâr-ı Veli
Acılarla geçer günümüz bizim
Istırapla geçer günümüz bizim

Muhammet Mustafa kıblegahımız
Mazlumlarınız yerde kalmaz ahımız
Doğruluktur gerçektir dergâhımız
Harama uzanmaz elimiz bizim
Harama çözülmaz belimiz bizim

Gülabi'yem ne diyeyim cahile
Sohbet etme sakın münkir kör ile
Alevi sahiptir ele bele dile
Kızılbaş ne demek bilir misin sen
Alevi ne demek bilir misin sen

38. *Nergis ile Gül*

İki nur doğuyor cihan âleme
Biri aydır vallah birisi de gül
Kokusu var Muhammet'in teninde

Biri nergis idi birisi de gül

Ay Ali'dir vallah gün de Muhammet
Yedi kat gök ise yer de yedi kat
Eyüp'ün teninde kalan iki kurt
Biri ipek sanar birisi de ...

Kâbe'yi yaptıran Halil peygamber
Eba Müslüm çaldı kâfire de tef
Kerbela'da yatan erlerimiz var
Biri Hüseyin'dir bir de Hasan

Gülabi'yem bir sözüm var tutana
Eksikliği kend'özünde bulana
Erilmez sırrına girdi her dona
Biri güvercindir biri de aslan

39. Dön Gel Bir Tanem

Güneşe yıldızlara
Sorar seni ararım
Yağmura bulutlara
Sorar seni ararım

Yorgunum aramaktan
Gördüğüme sormaktan
Dön gel bir tanem dön gel

Ağaçlar çiçek açtı
Ayrılanlar kavuştu
Dön gel bir tanem dön gel

Asırlık şu çınara
Su içtiğin pınara

Caddeye sokaklara
Sorar seni ararım

Ağaçlar çiçek açtı
Ayrılanlar kavuştu
Dön gel bir tanem dön gel

Şehirde varoşlara
Caddeye sokaklara
Mecnun misali sana
Sorar seni ararım

Dön gel bir tanem dön gel
Nedir ki sana engel
Sen gel bir tanem sen gel

Ağaçlar çiçek açtı
Ayrılanlar kavuştu
Dön gel bir tanem dön gel

Gülabi'yi gurbette
Ağlattın hasretinle
Şimdi nerdesin nerde
Sorar seni ararım

Dön gel bir tanem dön gel
Nedir ki sana engel
Sen gel bir tanem sen gel

Yorgunum aramaktan
Gördüğüme sormaktan
Dön gel bir tanem dön gel

40. Yağmur Altında

Seni çamurlardan sordum
Yağmur altında yağmur altında
Damlada hayalin gördüm
Yağmur altında yağmur altında

Yorulmadım gündüz gece
Topladım ipek imece
Seni konuştum günlerde
Yağmur altında yağmur altında

Rüzgârlar ninni söyledi
Damlalar hitap eyledi
Gel gör beni aşk neyledi
Yağmur altında yağmur altında

Gözlerim derine daldı
Arayıp hep seni buldu
Gülabi Mahzuni'yi sordu
Yağmur altında yağmur altında

41. Alıştım

Ben gönlümü bu sevdaya salalı
Sevda bana ben sevdaya alıştım
Felek hançerini vurdu vuralı
Dertler bana ben dertlere alıştım

Gözlerim kan ağlar oldu bir derya
Çıkardım malları bağladım kara
Seher yeli halimi söyle yâre
O yar bana ben o yâre alıştım

Gülabi'yim sırrı serden atalı
Gönül pazarına canı satalı
Ebedi kalkmadan yerde yatalı
Toprak bana ben toprağa alıştım

42. Yandım Vallahi

Yine gözüm yaşı oldu bir ırmak
Çağlayıp gidiyor seldir vallahi
Nasip olur nola cemalin görmek
Kül olup uğruna yandım vallahi

Sensin secdegâhım iki dünyada
Kiblem sensiz dönmem kuru dünyada
Şirin olan taş devirtir Ferhat'a
İlikte damarda kansın vallahi

Derdim dermanımdır sevda karımdır
Aşkındır günahım elde varımdır
Uğruna baş vermek iftiharımdır
Yeter ki dost ismin ansın vallahi

Yaralı kalbimin dermanı sende
Koyma yunus gibi balık rahminde
Hasretinle yandım aşk bitti bende
Aldın Gülabi'yi bensin vallahi

43. Nasıl Dünyaymış Böyle

Nasıl dünyaymış böyle
Herkes bir yol tutmuş gider
Haksızlıktan kötülükten
Herkes bir pay kapmış gider

Sen sen ol da sen sahip ol
Eline, diline, beline gülüm

Yaprak dalda gazel olmuş
Yeller esilmeyi bekler
Kovuk gayet makbul olmuş
Hırsız fırsatını bekler

Sen sen ol da sen sahip ol
Eline, diline, beline gülüm

Pirim böyle vermiş destur
Gülabi'm der hepsi hastır
Dünya fani ölüm haktır
Sonumuz kara topraktır

Sen sen ol da sen sahip ol
Eline, diline, beline gülüm

44. Zalim Gurbet Sana Kardaş mı Oldu

Zalim gurbet sana mı kardaş mı oldu
Gel gidelim kardaş bizim ellere
Çekmekle biter mi gurbetin kahrı
Gel gidelim kardaş bizim ellere

Zalim gurbet insanları çürütür
Vücut çelik olsa yine eritir
Yaşın kırk olunca ömür yarıdır
Gel gidelim kardaş bizim ellere

Hele kardaş gurbet ömrünü yemiş
Bilmem ki bu kadar hasretlik neymiş
Gülabi yurduna bahar mı gelmiş

Gel gidelim kardaş bizim ellere

45. Beyler Nic'oldu

Enek dağı yeni geldim gurbetten
Başım elas bulmaz beladan dertten
Kemlik mi delir mert oğlu mertten
Çukurun kilidi beyler nic'oldu
Emmim dayım da diyenler nic'oldu

Kılıç kabzasında kınalı parmak
Ne müşkül dert imiş yardan ayrılmak
Ölürüm düşmana gene yol vermem
Başı fötrle de beyler nic'oldu
Emmim dayım da diyenler nic'oldu

Kırata bindim de kulak kalemler
Saça gem tükürür solu selamlar
Karşımızda bölük bölük duranlar
Boynu kravatlı beyler nic'oldu
Emmim dayım da diyenler nic'oldu

46. Ağlarım

Mansur gibi kabul etmez dar beni
Ben kendi darımı çeker ağlarım
Yüküm ağır yolum menzile uzak
Bu ıssız yolları bağlar ağlarım

Bir parça ekmeğim yoktur yiyecek
Bir sırdaşım yoktur derdim diyecek
Tabip bulamadım yaram saracak
Ben kendi yaramı sarar ağlarım

Gülabi dünyaya eyleme minnet
Haldan bilmezlerin yüzüne lanet
İstersen cenneti sen bana tapu et
Virane yerlerde yatar ağlarım

47. Ergülü Baba

Ergülü Baba'dan izin olursa
Gidiyom gurbetin yolu güzeldir
Gönül Almanya'da dostu bulursam
O zaman aşğın halı güzeldir

Gönül düştü bir cananın peşine
Meyil verdim gül yüzüne kaşına
Çıksaydım ulu dağın başına
Görünür Çorum'un eli güzeldir

Sadık dost sevmeyen sonra yerinir
Gülabi'yem karalara bürünür
Evcinin dağından çıksam görünür
Kokar bizim elin gülü güzeldir

48. Gamlı Kasavetli Yalan Dünyada

Gamlı kasavetli yalan dünyada
Ağlasak ne olacak gülssek ne olacak
Bana düşeceği bir mezar yeri
Dünyanın tapusunu alsan ne olacak

Bütün servetimi verdim şaraba
Ondan küslü kaldı hısım akraba
Babam olsa bile ölmüş adama
Peşinden ağlayıp gülssem ne olacak

Bak halim de ne der bugünler geçer
Gün gelir Allah kapıyı açar
Bir milcan(öksüz) arkamdan atar bir hançer
Ali gibi merdan olsan ne olacak

49. Neden Dünya Böyle Terse Dönüyor

Neden dünya böyle terse dönüyor
Hangi yana gider yolumuz bizim
Kimi İngilizce kimi Arapça
Nasıl şarkı söyler dilimiz bizim

Âdem olan âdem insanca yaşar
Kimi derya olmuş kükreyip coşar
(Amerika ayda yaşama koşar)
Füzeler göklerde yaşama koşar
Karada yürümez yolumuz bizim

Softalar binmezdi gâvur malına
Eşşek ile gider idi yoluna
İnsanın verdiği bunca ilime
Softalık yapıyor kelimiz bizim

Gülabi'yem ben kendime ben derim
Gerçek yola ser vererek giderim
Cennet imiş cehennemmiş niderim
İlime çağırır dilimiz bizim

50. Softa

Alevidir diye ikilik etme
Âdemi kınamak ayıptır softa
Bildiğin mazatı mal diye satma
Hak sana aşikâr değil mi softa

Yunus neden yattı balık rahminde
Ondaki keramet var mıdır sende
Eğer kible varsa billah dört yerde
İnsan her kibleye dönüktür softa

Namaz yok diyemem var fakat şöyle
İbadet biter mi beş vakit ile
Allaha gidilmez deriyle suyla
Deri bir hayvandan kopuktur softa

O köprüyü çoktan geçti Gülabi
Aşk ile tanıdım imanı dini
Derdim çok kardeşim söyletme beni
Gönül insanlığa muhtaçtır softa

51. Küstüm Gönül Bu Dünyaya

Yüküm mücevherle dolsa
Katarıma gelen olmaz
Duttan doğma bir saz olsa
Dertli dertli çalan olmaz

Yolum düştü bir çıkmaza
Hayırsız bakmıyor bana
Küstü gönül bu dünyaya
Halin nedir diyen olmaz

Gülabi'yem zar eylesem
Viraneye mekân kursam
Üç yaşlı bir bebek olsam
Bir mamacık veren olmaz

52. Virane Yerlerde Ağlar Dururum

Bir güzele gönül verdim vereli
Sevdayla ciğerim dağlar dururum
Yârin ateşine yandım yanalı
Virane yerlerde ağlar dururum

O canımdan gel olmazsa varılmaz
Destur olmayınca bağa girilmez
Rızasız bahçenin gülü derilmez
Dertli bülbül gibi öter dururum

Gülabi'm der Mevla'm ne olur gör hali
Kurudu ciğerim kavruldu dilim
Lokmanlar lokmanı siz merhem çalın
Eyüp gibi yaram çeker dururum

53. Akıl Danışma

Gel vatandaş saçma sapan konuşma
Gerçek düzen kursak iyi olmaz mı?
Gidip softalığa akıl danışma
Mantiğa uyarsak iyi olmaz mı?

Bizim dağlarımız hazine dolu
Kömür demir petrol nerede yolu
Yüzde doksan gelip yabancı kolu
Bütün gelir bizim olsa olmaz mı?

Avrupa'ya gittik çalışmak için
Bizim gelirimiz yetmiyor niçin
Türlü toplantılar hileli seçim
Haksızlığa son verilse olmaz mı?

Gülabi'yem eder yirminci asır
Beyler halı sersin bizler de hasır
Çalış köylü baba elleri nasır
Hayat yollarını görsek olmaz mı?

54. Çile ile Ömrüm Bitirdin

Baharı görmeden güzü getirdin
Çile ile koca ömrüm bitirdin
Huzurumu alıp alıp götürdün
Daha benden ne istersin sen felek

Soğuk yaptın goncalarım döktürdün
Fidanımı çitilinden söktürdün
Gençlik elden gitti belim büktürdün
Daha benden ne istersin sen felek

Gülabi'yem bıktım billahi candan
Ne istersin katı olmuş kanımdan
Sana git diyorum gitme yanımdan
Benimle kardaş mı oldun sen felek

55. Kaç Yıl Oldu Gideli

Kara gözlüm kaç yıl oldu gideli
Selamın yok hallerini soramam
Dert sardı içimi seni seveli
Ne haldesin hallerini göremem

Yokluğun acısı sinemi deldi
Bırakıp gidişin sanki bir yıldız
Baktım ki postaya bir mektup geldi
Adresin yok cevabını yazamam

Bakarım yollara eğer dönersen
Ah ederim ele gönül verirsen
Gülabi'den başkasını seversen
Mecalim yok bu dünyada duramam

56. Kullar Perişan

Bu yıl bizim elden geçmez ki kervan
Bıçıklar düzelmiş yollar perişan
Neyleyim mezalim dönüyor devran
Kanunlar elinden kullar perişan

Hiçbir doktor bu yarayı saramaz
Değme tabip değme yaram kanamaz
Fakirler de yırtık çulu bulamaz
Bir mezar elinden ölü perişan

Gülabi çık ulu dağın başına
İçsem ayranı da döksem döşüme
Yüzüm sürsem garip tekke taşına
Baykuşlar da yuva yapmış perişan

57. Biraz Sana Biraz Bana

Gel bu derdi bölüşelim
Biraz sana biraz bana
İkimiz dara düşelim
Biraz sana biraz bana

Tut Muhammet kolumuzdan
Şahı Merdan yolumuzdan
Ab-ı Kevser dolumuzdan
Biraz sana biraz bana

Felek beni derde saldı
Külfeti üstüme kaldı
Bölüşsek bunda ne vardı
Biraz sana biraz bana

Tut Muhammet kolumuzdan
Şahı Merdan yolumuzdan
Ab-ı Kevser dolumuzdan
Biraz sana biraz bana

Siyahı ak alından
Sütü kaymağı balından
Konuşalım dert halından
Biraz sana biraz bana

Tut Muhammet kolumuzdan
Şahı Merdan yolumuzdan
Ab-ı Kevser dolumuzdan
Biraz sana biraz bana

Gülabi'yem bağrım sökük
Yaralarım dökük dökük
Götüremem çok ağır yük
Biraz sana biraz bana

Tut Muhammet kolumuzdan
Şahı Merdan yolumuzdan
Ab-ı Kevser dolumuzdan
Biraz sana biraz bana

58. Merhaba Dostlarım
Ne taraftan teşrif ettin sevdiğim
Merhaba dostlarım sefa geldiniz

Ne haldadır hatırınız hoş mudur?
Merhaba dostlarım sefa geldiniz

Ne haldadır vatanınız eliniz
Açıldı mı menekşeniz gülünüz
Bahar seli gibi coşkun akar seliniz
Merhaba dostlarım sefa geldiniz

Gülâbi'm ah çeker aşkın elinden
Haber sormak ister gonca gülünden
Bir mektup yazayım sazın telinden
Merhaba dostlarım sefa geldiniz

59. Seher Yeli

Seher yeli dost köyüne varırsan
Sana diyeceğim var seher yeli
Gözlerimden akan kanlı yaşlara
Hele şu halime bak seher yeli

Sakın deli esme zülfün teline
Benden selam söyle o zalim yâre
Yazdığım nameyi onun eline
Çağır bir tenhada ver seher yeli

Gülâbi'yem daha sabrım kalmadı
Deli gönül Leyla'sını bulmadı
Bu dünyaya öyle güzel gelmedi
Bulunmaz emsali yok seher yeli

60. Yar Beni

Ey sevdiğim vah cananım aman
Sevdasına esir etti yar beni
Deli dedin de verdin beni dillere

O dillere esir etti yar beni

Hüsrana uğradım göçer giderim
Ne bende gam biter ne de kederim
Yazılmış çekerim de kötü kaderim
Kaderime esir etti yar beni

Gülabi'yem viran oldu bağlarım
Söyle bana ne olacak hallarım
Sıkı sarmış da bırakmıyor kollarım
Kollarınan esir etti yar beni

61. Ekmek Kavgası

Ben tozlu yolların garip yolcusu
Kaderim gayeme uymaz arkadaş
Yaşamak uğruna ekmek kavgası
Dizlerimde derman koymaz arkadaş

Gönlüm yığın yığın hasret yüklüdür
İçimde tarifsiz sırlar saklıdır
Bilemezler yaralarım köklüdür
Kötü talih yüzüme gülmez arkadaş

Mahzun gözlerimde biriken yaşlar
Sılamı aktıkça akmaya başlar
Yatağım topraktır yastığım taşlar
Gözlerim uykuya doymaz arkadaş

62. Kerbela Yastadır

Mervan ettiğinden utan
Kerbela gamda yastadır
Şehit düştü Şah-ı Merdan
Kerbela gamda yastadır

Ümmü Gülsüm bak Zeynep'e
Can dayanmaz bu zulüme
Su vermezler Hüseyin'e
Kerbela gamda yastadır

Kara yazılmış yazısı
Yürekten çıkmaz acısı
Fatma ananın kuzusu
Kerbela gamda yastadır

Har melek atıyor oku
Kesildi Fırat'ın suyu
Yasta ehli beyit soyu
Kerbela gamda yastadır

Fadime'nin al kınası
Okladılar Ali Abbasi
Kan ağlıyor can Leylası
Kerbela gamda yastadır

Gülabi'm özün didarda
Melekler durdu duaya
Saçın yoldu Fatma ana
Kerbela gamda yastadır

63. Kırklar Meydanında
Kırklar meydanına vardım
Hü erenler cemine
El bağlı divana durdum
Hü erenler cemine
Hü gerçekler demine

Muhammet Ali yolunda
İmam Rıza Zeynel baba
Hasan Hüseyin aşkına
Hü erenler cemine
Hü gerçekler demine

Hacı Bektaş Veli nurda
Halil'i yaktılar narda

.....

Hü erenler cemine
Hü gerçekler demine

Ali el Mürteza Haydar
Fakih Naki Hasan Asker
Mezhebim İmam-ı Cafer
Hü erenler cemine
Hü gerçekler demine

Gülabi haktan niyazım
İmam Bakır Musa kazım
On iki imamlar özüm
Hü erenler cemine
Hü gerçekler demine

64. Ali'den Vazgeçmem

Bana derler gel sen vazgeç Ali'den
Assalar kesseler Ali'den geçmem
Sürerim yolumu ezelden ezel
Geçenler geçsin ben Ali'den geçmem

Belinde kemer bez başında tacı
Pirim yaramıza sen sür ilacı
Üstüme yürüse Mervan kılıcı

Vursa da boynuma Ali'den geçmem

Ay ile güneşte parlayan nuru
Hangi kitap yazdı kâfir Mervan'ı
Ali'nin yoluna dökerim kanı
Veririm canımı Ali'den geçmem

Onun gibi er mi geldi cihana
Lanet Muaviye'ye lanet Mervan'a
Yunus gibi dalsam balık karnında
Dağlara ummana Ali'den geçmem

Çok derinde Gülabi'nin yarası
Yüzüldü ya Nesimi'nin derisi
Hasan ile Hüseyin'in babası
Allah'ın aslanı Ali'den geçmem

65. Dinim Muhammet

Eğer sorarısın beni âdemi
Dinim Muhammet'tir imanım Ali
Onların yoluna koydum serimi
Dinim Muhammet'tir imanım Ali

Sıdk ile çağırdım cettim celale
On iki imama şah Hüseyin'e
Lanet olsun ikrarından dönene
Dinim Muhammet'tir imanım Ali

Zehir içirdiler İmam Hasan'a
Yunus kırk gün kaldı balık karnında
Kerbela çölünde kandilde nurda
Dinim Muhammet'tir imanım Ali
Balsız peteklerde eylenme zarı

Nesimi'n derisi Mansur'un bağrı
On iki kapıdan girdim içeri
Dinim Muhammet'tir imanım Ali

Gülabi'yem yok dünyanın ötesi
Cafer-i Sadık'tan almışım dersi
Yardımcımız olsun ol Hızır nebi
Dinim Muhammet'tir imanım Ali

66. Mal ile

Sen kendini bilip ele karışma
İnsanoğlu her halt gelir başına
Hiç kimseyi kırma boşu boşuna
Kim göçtü ki şu dünyadan mal ile

Gül dalına konmuş bir garip bülbül
Hoş geçir gününü gelecek meçhul
Ah ile vah ile geçti bir ömür
Kim göçtü ki şu dünyadan mal ile

Ne söylersen boşa kendin bilmeze
Haktan emir böyle yazılmış bize
Eğer nasip isen sararlar beze
Kim göçtü ki şu dünyadan mal ile

Nefsine uyup ta hiç etme zulüm
Az yaşa çok yaşa sonumuz ölüm
Hakikat ilmini okur Gülabi'm
Kim göçtü ki şu dünyadan mal ile

67. Susuz Duranlar

Mervan Kerbela'ya bir bak
Susuz duranlar durana

Zeynep kızım su diyor bak
Susuz duranlar durana

Gülâbi halin nolacak
Dünya tersine dönecek
Bu dert bize mi kalacak
Susuz duranlar durana

68. Dönem

Dönem gurbet ele gidip dönmezsem
Yollarıma bakıp bakıp ağla dur
Mektup ile hallarını sormazsam
Yollarıma bakıp bakıp ağla dur

Ölene dek ben bu derdi çekerim
Âlem güler bense boyun bükerim
Dert ortağım saza derdim dökerim
O sazıma bakıp bakıp ağla dur

Kahır etme sakın ulu Mevla'ya
Sular gibi boz bulanıp çağlama
Gelip gitme mezarımın başına
Sen bağrını dövünerek ağla dur

Gülâbi dertten bu gönül naçar
Felek yara açtı sargımı tutar
Yavru da yok ocağımız kim yakar
Dönem ıssız evi bekle dur

69. Ela Gözli Benli Güzel

Salınır gelir karşıdan
Ela gözli benli güzel
Aklımı aldı başımdan

Ela gözlü benli güzel

Taramış saçını yana
Kurban olam yaradana
Gülüşü değer cihana
Ela gözlü benli güzel

Huriden melekten soyu
Uzun ince selvi boyu
İçilecek zem zem suyu
Ela gözlü benli güzel

Peteklerin balı mısın?
Yayların karı mısın?
Gülabi'nin yâri misin?
Ela gözlü benli güzel

70. Garip Gönlüm Şad Olmuyor

Sensiz şad olmuyor bu garip gönlüm
Karakaşlı ela gözlü nazlı yar
Heder olur sensiz geçen günlerim
Karakaşlı ela gözlü nazlı yar

Şu dünya bir yana sen bir yanasın
Bu garip başıma tatlı tatlı belasın
Sen gonca gülümsün hiç solmayasın
Karakaşlı ela gözlü nazlı yar

Gülabi'yem senden aldım ilhamı
Yaralı gönlümün sende merhemi
İnan candan sevdi bu gönül seni
Karakaşlı ela gözlü nazlı yar

71. *Nurhak Dağı*

Gölbaşından bak yukarı
Canlar yedin Nurhak Dağı
Güneşhan'ın alt yağını
Canlar yedin Nurhak Dağı

Mavzer elde göz ufukta
Ulaş yatar o kovukta
O yamaçta bu yamaçta
Canlar yedin Nurhak Dağı

Ufukta bak kızıl güneş
Kurşun sıkar Alp yoldaş
İnekli'de kaç can kardaş
Canlar yedin Nurhak Dağı

Kurşun yedi canı yandı
Sinan Cemgil dost uzandı
Zirve kan ile boyandı
Canlar yedin Nurhak Dağı

Faşizmin cellâtları
Sardılar bak Azaplı'yı
Nice devrim yiğitleri
Canlar yedin Nurhak Dağı

Gülabi'yem can yoldaşım
Bitmeyecek bu savaşım
Yarın bayrak dikeceğim
Canlar yedin Nurhak Dağı

72. Ölen Bizim Kalan Bizim

Faşizme karşıyız işte özümüz
Gelen bizim giden bizim yol bizim
Bizi korkutamaz haksız haliniz
Devrim bizim gençlik bizim şan bizim

Kökümüz ta derin güçlük bizdedir
Hepimiz dertliyiz açlık bizdedir
Denizler Mahirler İbo bizdedir
Ölen bizim kalan bizim kan bizim

Bizim silahımız işte özümüz
Hiç korku bilmeyiz erkek kızımız
Bin faşoya karşı koyar tekimiz
Ölen bizim kalan bizim kan bizim

Durmaz Gülabi'nin kalemi yazar
Bu vatan bizlere olsa da mezar
Yiğitler el ele hedefe koşar
Devrim bizim gençlik bizim şan bizim

73. Balta Kürek

İşçi köylü hep uyandık
Geliyoruz geliyoruz
Yıllarca kavrulduk yandık
Biliyoruz biliyoruz

Balta kürek bak omuzda
Bir batman kir var boyunda
Hakkımız çok haksızlarda
Alacağız alacağız

Hasır döşek çul yorgan
Sıradan bir vatandaşım
Sarayda salınma kardaşım
O saraydan süreceğiz

Gülabi sizle kardaşlar
El ele verek yoldaşlar
Özgürlük marşına başlar
Çalacağız çalacağız

74. Bu Kader

A'dan z'ye dışa bağlı Türkiye
Bu milletin çilesi mi bu kader
Balık baştan kokmuş kime ne deyim
Bu milletin çilesi mi bu kader

Yabancılar yurdum almış eline
Kimse bakmaz bu milletin haline
Eşkîyalar dağdan indi şehire
Bu milletin çilesi mi bu kader

Gülabi'yem bilmem hallar nolacak
Bir gün halkım hep el ele verecek
Yaramızı saran elbet gelecek
Bu milletin çilesi mi bu kader

75. El Değmemiş İller

Böylelikle bu memleket düzelmez
Türkçeyi bilmedik dillerimiz var
İşçi köylü fetva ile düzelmez
Daha parmak sayan ellerimiz var

Dinle be efendi ozan ne diyor
Ağalar toplanmış baklava yiyor
Duydun mu doğudan bir ses geliyor
Nice kervan geçmez illerimiz var

Bizim halimizi kimler bilecek
Akan gözyaşımı kimler silecek
Yıllardır bekleriz daha gelecek
Başkente imzalı mallarımız var

Gülabi'yem daha neye duralım
Yurdumuzu sömürene vuralım
Hep el ele sosyal düzen kuralım
Fırsattan istifa kellerimiz var
Yetim hakkı yiyen beylerimiz var

76. Gel Gel

Ölüm çalıyorsa senin kapını
Azrail'e meydan koyacaksan gel
Darağacına çekip idam ipini
Deniz gibi boynuna takacaksan gel

Eylemlerin birer zafer narası
Yatma anı değil savaş sırası
Devrimci yoldaşın kurşun yarası
İbo gibi billâh susacaksan gel

Sarp engelli olsa dolambaç yolun
Çürüse tellerin kopsa da solun
Sırtında cephane silahlı elin
Adınla faşisti yıldıracaksan gel

Gülabi'yem artık yüzünüz gülsün
Bizleri bilmeyen bizleri bilsin
Ölümler nereden gelirse gelsin
Şu ölüme meydan koyacaksan gel

77. İnledim

Dün gece beni ateşe verdiler
Deniz diye inledim inledim
Ana baba bacı kardaş kalkınca
Gördüler İbo diye inledim

Terk eyledim vatanımı hanımı
Zalimin elinde verdim canımı
Dağda karacalar dört bir yanımı
Sardılar Arslan diye inledim

Yılmaz'ın adını eyledim ezber
Onunla bir zaman olduk beraber
Ankara Mamak'ta bana bir haber
Verdiler Deniz diye inledim

Gam kafese aldın üstümü
Kızıldere'ye serdim postumu
Şu Sivas'ta benim canım dostumu
Vurdular Hüseyin diye inledim

Gülabi'yem yanam geçem günüme
Bundan sonra yaşam benim neyime
Dünyanın malını benim önüme
Serdiler Çayan diye inledim

78. *Postacı*

Bir arzuhal yazam götür postacı
Ayrılık ağını örmesin yârim
Kendinden yadigâr kaldı bu acı
Benim vebalime girmesin yârim

Issız kala bağım gelsin yoklasın
Açan goncaları sevsin koklasın
Ölürsem hatıramı dayım saklasın
Başkasına gönül vermesin yârim

Bu değil dileğim yüce haktan
Yıllar var sılayı terk ettim çoktan
Günah benden ise bulayım haktan
Gülabi'im muradın ermesin yârim

79. *Mecnun Gibi*

Geçti ki seneler oldu yaş elli
Her sevdadan ayrı ayrı yaram var
Bizleri ayıran yüce dağları
Ferhat gibi deleceğim ahım var

Mecnun deliymiş ben ona keza
Yaz bahar ayında karlı bir kışa
Aşkınla ak düştü simsiyah saça
Mecnun gibi düşeceğim çölüm var

Çok değişti benim bu bahtım kara
Acırlar halime derler fukara
Gülabi'yi sen kavuştur yârine
Kerem gibi yanacağım ahım var

80. Bir Zalime Bel Bağladım

Bir zalime bel bağladım nafile
Aktı gözyaşlarım bilmem kim siler
Kuru yaprak gibi kapıldım yele
Garip bülbül gibi düştüm ben zara

Doktor bile ilaç vermez yarama
Dostlar düşman çıktı gelmez yardıma
Hasret kaldım gözü yaşlı yavruma
Bu dertten ölürüm ben yana yana

Leylasın kaybetmiş Mecnun'a döndüm
Tatlı sözlerine ben nasıl kandım
Ciğirim dağlandı yandıkça yandım
Susuz kaldım attı çöllerden çöle

Nereye gittiyse ismin söyledi
Hem söyledi hem kendisi ağladı
Gözyaşları ciğerimi dağladı
Bak aşkından düştüm dillerden dile

Gülabi'yi bak sen dertlere saldın
Perişan halinden zevklere daldın
Kalbini bırakıp ömrünü çaldın
Sonunda kaptırdın ellerden ele

81. El Aman Sevdiğim

Acı bir gerçeğe varıp da kaldım
Ne kadar üzgünmüş halini gördüm
El aman sevdiğim kapına geldim
Kendini bak naza çeker mi çeker

Bir günde elveda çeken mi bilmem
Eğer duyarısam eline gelmem
Bir melek sevmiştim zalimsin demem
Çatmış kaşlarını süzer mi süzer

Sonsuz bir sevdanın yaşamsız günü
Bülbül netsin artık dikenli dalı
Gülabi'm olmuştur yaşayan ölü
Dostsuz bir kabire girer mi girer

82. Aşk Pınarı

Sarıçiğdem mor menekşe
Biter baharda baharda
Dertli bülbül gül dalında
Öter baharda baharda

Yeşile bürünmüş dağlar
Ayrılanlar her gün ağlar
Aşk pınarı durmaz çağlar
Akar baharda baharda

Gülabi sinen delik delik
Yar elinden benzin soluk
Gözyaşların oluk oluk
Akar baharda baharda

83. Bana Avcı Dedin

Bana avcı dedin avlasın diye
Nasıl avlayayım gelmiyorsun ki
Ben bir çiçek oldum sen de bir arı
Nerden koklatayım konmuyorsun ki

Bahar gelip lale sümbül çıkınca
Dağda taşa gonca gülün kokunca
Bizim elde sular taşkın akınca
Geçerken yar diye akmıyorsun ki

Bağlar bozumunda bekledim seni
Güvencim kalmadı dünyamız fani
Elinize gelsem bile çok ani
Yar diyen elimi sıklmıyorsun ki

Gülabi'm yaşamı senin elinde
Bir arzusu kaldı gonca gülünde
Eğer ölsem bile senin yolunda
Peşimden gözyaşı dökmüyorsun ki

84. Bir Gül Gibiyim

Nesine gelmişim ben de dünyaya
Anadan doğmadan ölmüş gibiyim
Benim kahrım her an ulu Mevla'ya
Dostların kaybetmiş mecnun gibiyim

El çektim dünyadan feryattır işim
Didemden akıttım gamlı gözyaşım
Hüseyin'e hediye eyledim başım
Kerbela'da solmuş bir gül gibiyim

Kimse sormaz Gülabi'nin halinden
Gidilmezmiş yalancının yolundan
Dostların/kırkların içtiği engür suyundan
İçmeden ayrıldım sarhoş gibiyim

85. *Fakirlik*

Biz fakiriz ıstıraptır şarkımız
Bin dert ile döner durur çarkımız
Su yerine çile dolar ardımız
Yaram kanar bir saran da çıkmaz ki

Sırtımızda ağırlığın sergisi
İçimizde fakirliğin ezgisi
Buldu bizi yoksulluğun hepsi
Halimize bir acıyan çıkmaz ki

Fakir misin yüzün gülmez bir yerden
Giden vermez ne umarsın gelenden
İstesen de tokat gelir her yerden
Bu gidişle ver diyen de çıkmaz ki

Gülabi'yem böyle dertli yazarım
Cebimde yok on nüfusa bakarım
Yavrum ekmek dese durmaz ağlarım
Bu gidişle çare bulan çıkmaz ki

86. *Deleli*

Ne muradım verdi ne de güldürdü
Bu yalan dünyaya geldim geleli
Boşuna geçirdim bunca ömrümü
Mecnun gibi çölde gezdim gezeli

Sular gibi çağlar gözümün seli
Bilmem ki var mıdır benden de deli
Yakıyor bağrımı sevdanın yeli
Ferhat gibi dağlar deldim deleli

Gülabi'yem böyle imiş kaderim
Eller güler ben boynumu bükerim
Suçum ne gurbette ağlar gezerim
Vefasız bir güzel sevdim seveli

87. Eller İçinde

İster deli deyin ister serseri
Ela gözlerinin oldum esiri
Sana alışmıştım kolay değil ki
Gel ağlatma beni eller içinde

Gülmedim ki şu dünyaya geleli
Eller al giyindi ben de karalı
Sen leylamsın ben mecnunun olalı
Gel ağlatma beni eller içinde

Talihim yok imiş kötü kaderim
Kimim var gurbette kime giderim
Sensiz olmaktansa ölmek isterim
Gel ağlatma beni eller içinde

Gizli sırdır yüreğimde sevgisi
Ne gündüzü belli ne de gecesi
Dolmadı mı Gülabi'nin çilesi
Gel ağlatma beni eller içinde

88. Nere Gidem

Nere gidem başımdaki dert ile
Ayrı kaldım ela gözlü yar ile
Gidip bayram etti yâd eller ile
Benim günlerim de vah ile geçti

Dağlar karlı aşamadım enleri
Sayamadım yanağında benleri
Sever mi ki daha başka kimleri
Benim günlerim de vah ile geçti

Gülabi'yem aklar düştü saçıma
Felek acımadı gözüm yaşına
Hasretinden döndüm sabır taşına
Benim günlerim de vah ile geçti

89. Ömrüm

Çoğu gitti azı kaldı
Benim cefakâr ömrümün
Dertler ile özü yandı
Benim cefakâr ömrümün

Derin ummanlara daldı
Her geçen gün benden aldı
Açmadan gülleri soldu
Benim cefakâr ömrümün

Bilirim ki dünya fani
Bir gün götüreceğ beni
Ne kışı ne yazı belli
Benim cefakâr ömrümün

Anla beni vefasız yar
Siyah saça doldu aklar
Gençliğimi çaldı yıllar
Benim cefakâr ömrümün

Çok ağlattın Gülabi'yi
Zalım felek senin seni

Yetmedi mi çektikleri
Benim cefakâr ömrümün

90. Senin İçin

Ela gözlüm gurbet elde
Eğlendiğim senin için
Mahkûm gibi zincirlere
Bağlandığım senin için

Duman çökmüş yüce dağa
Beklerim gözüm yollarda
Sular gibi ırmaklarda
Çağladığım senin için

Güneş doğmaz sen gideli
Bak sarardım güller gibi
Bir tanem duysana beni
Ağladığım senin için

Üzülme boşu boşuna
Canım kurbandır sana
Gülabi'yem aşk narına
Dağlandığım senin için

91. Sivas Madımak'ta Canlar

2 Temmuz sıcağında
Ömürlerin baharında
İnsan düşmanı azmanlar
Ateşe verdiler sizi
Birer birer hepinizi

Sivas Madımak'ta canlar
Daha çağında fidanlar

Henüz kana doymayanlar
Ateş verdiler sizi
Birer birer hepinizi

Hangi kitapta vardır bu
İnsanın insana zulmü
Böyle Müslüman olur mu?
Ateş verdiler sizi
Birer birer hepinizi

Aydın insanlar kıskaçta
Salyalar akıyor dışta
Devlet suskun bir bakışta
Ateş verdiler sizi
Birer birer hepinizi

Güzelim semahlar dönen
Gültekin'i kime diyem
Akarsu, Sulari, Çimen
Ateş verdiler sizi
Birer birer hepinizi

Altıok, Bezirci Gelmez
Kahrından getti Ilgaz
Gülabi sizi unutmaz
Ateş verdiler sizi
Birer birer hepinizi

92. *Söyle Canım*

Yine bir ayrılık çöktü serime
Aşıp gitsem yüce dağlar dumanlı
Sevip doyamadan nazlı yârime
Söyle canım ayrılacak zaman mı?

Karlı dağ başında duman eksilmez
Virane bahçede bülbüller ötmez
Seviyorsa insan bırakıp gitmez
Söyle canım ayrılacak zaman mı?

Acı tatlı her şeyi paylaştım senle
Yatırıp severdin beni dizinde
İkimizde talih yokmuş meğerse
Söyle canım ayrılacak zaman mı?

Gülabi'm takat yok dermansız dizim
Bak çeşme misali akıyor gözüm
Seviyorum seni budur son sözüm
Söyle canım ayrılacak zaman mı?

93. *Turnalar*

Turnalar geliyor da alnı karalı
Avcı vurmuşta kanatları yaralı
Seherde parlayan zöhre yıldızı
Ali'nin nurudur bilin turnalar

Nasıl aştın yüce dağın karından
Durup su içseydin Sultan suyundan
Kırşehir'den ehli beyt soyundan
Hünkârın darına durun turnalar

Turnalar karıştı seher yeline
Çok yüksek uçmayın inin engine
Çorum elinin de çayan köyüne
Gülabi'm orda mı sorun turnalar

94. Vefasız Yar

Karakaşlım ela gözlüm
Hayırsızsın vefasız yar
Hasretinle geçti ömrüm
Hayırsızsın vefasız yar

Gördüğüm o günden beri
Seviyorum deli gibi
Gel ağlatma nolur beni
Hayırsızsın vefasız yar

Kıskanırım esen yelden
Seven ayrılmaz sevenden
El vefalı çıktı senden
Hayırsızsın vefasız yar

Çok çektirdin Gülabi'ye
Derman olmadın derdime
İnanmadın sevdiğime
Hayırsızsın vefasız yar

95. Bir Canım Var

Bir canım verem yârin yoluna
Yol verin gideyim dumanlı dağlar
Yazdığı nameyi aldım elime
Yol verin gideyim dumanlı dağlar

Çıkar çıkar yar yoluna bakarım
Gözlerimden kanlı yaşlar dökerim
Yedi yıldır hasretini çekerim
Yol verin gideyim dumanlı dağlar

Yaralı Şu gönlüm gözlerim dolu
Çağlayıp akıyor didemin seli
Gülabi sevdalın bekliyor yolun
Yol verin gideyim dumanlı dağlar

96. Çadır Kurayım

Kısmet yine attı elden ellere
Bilmem ben nereye çadır kurayım
İsmimiz söylendi dilden dillere
Derde derman olan kimi bulayım

Bana mesken sevdiğim bura
Tabip bulamadım sarılmaz yara
Günlerim geçiyor bütün kapkara
Ben gönlümü yorup yorup durayım

Varacağım amma yollar dumanlı
Aramızda yüce dağlar sıralı
Gülabi de doğuşundan yaralı
Derde derman olan kimi bulayım

97. Derdim Açarım

Gelir bir gün dostum derdim açarım
Bir gün tatlı sohbet bir bal bulunur
Gizlemem her şeyim açıp saçarım
Bir gün tatlı sohbet bir bal bulunur

Giderim el ele ayrılmam özden
Dumanlar kaplasa çekinmem tozdan
Her an sözüm soğan ekmek bir tuzdan
Bir gün tatlı sohbet bir bal bulunur

Korkma kalbindedir yiğitler ölmez
Kâfirin yaptığı yanına kalmaz
Gülâbi kırıktır sazını çalmaz
Dostunu ağlatan bir tel bulunur

98. Dinle Dostum

Dinle hey dost dinle benim sözümü
Şu dünyada garip garip hallar var
Çekemezsin yollarının tozunu
Kimi asfalt kimi çamur yollar var

Nazlı nazlı gülüşerek geçenler
Aşk meyini kana kana içenler
Mah cemali ab-ı hayat saçanlar
Kimi tatlı kimi acı diller var

Pare pare başı dumanlı dağlar
Coşkun ırmakları durmadan çağlar
Viran olmuş bütün bozulmuş bağlar
Kimi açıp kimi solmuş güller var

Seher vakti bülbül öter bağında
Akşamüstü duman vardır dağında
Bir tek meyva bulamazsın bağında
Kimi kuru kimi yeşil dallar var

İşte dostum böyle dünya ahvali
Gülâbi'm bunlara benziyor hali
Dünyada kalırmış dünyanın malı
Kimi zengin kimi fakir kullar var

99. Şu Gamlı G6nl6m

Şu gamlı g6nl6m6n dertli g6n6d6r
Ç6r6k elma ile gel bazı bazı
Acı Şu garibe senin kulundur
Perişan halimi sor bazı bazı

Yusuf gibi zindanlarda inlerim
Saatim yıl oldu geçmez g6nlerim
Ah ile ağlarım nolur hallerim
Derdime dermanı ver bazı bazı

G6labi'm dert ile bilmem neyderim
Sattın dert pazarı nere giderim
Himmet eyle ey g6l y6zly Nig6r'ım
Yollarını yakın kıl bazı bazı

100. Deli Deli

ÇeŐit çeŐit deli vardır d6nyada
Ala deli kızıl deli mor deli
Biri Kırşehir'de biri Konya'da
Her k6Őede bin bir t6rl6 var deli

ÂŞık Daimiyle Davut Suları
Kaçırın koparıp gitti yuları
Akarsu deliler deliler piri
Çırakman kendinden billah zır deli

Maraş'ta Mahzuni Sivas'ta Veysel
Çorum'da G6labi Tokat'ta da G6l
G6r6n'de Şah Turna Kangal'da S6mb6l
Hele bizim G6labi de zır deli

101. *Duydunuz mu?*

Gel kardeşim dinle beni
Duydunuz mu duydunuz mu?
Unuttular vaatleri
Duydunuz mu duydunuz mu?

Her çiçeğe konar arı
Petekte kalmadı balı
Ne olacak milletin halı
Duydunuz mu duydunuz mu?

Kardaş kardaşı soyuyor
Evlat babayı dövüyor
Sıkı durun zam geliyor
Duydunuz mu duydunuz mu?

Amerika çıktı aya
Bizlerin emeği zaya
Çağa atlamıştık güya
Duydunuz mu duydunuz mu?

Biri sağdan biri soldan
Bıkmadılar bu oyundan
Umut beklerler babadan
Duydunuz mu duydunuz mu?

Can yakıyor çarşı pazar
Delirdiler azar azar
Daire fiyatı bir mezar
Duydunuz mu duydunuz mu?

Gelip Gülabi'ye çattı
Köprüyü barajı sattı

Bu memleket böyle battı
Duydunuz mu duyduz mu?

102. Derdim Döktüm Dağa Taşa

Derdim döktüm dağa taşa
Yazılan gelirmiş başa
Meyvesiz ağacı boşa
Sallama kardaş sallama

Yaralarım tutmaz sargı
Ömür geçti yolum yarı
Su akmayan boş pınarı
Bekleme kardaş bekleme

Elinin ile koymadınsa
Kulağın ile duymadıysa
Gözlerinle görmedinse
Söyleme kardaş söyleme

Öğren hakikatin ilmi
Sohbette sakın dilini
Biçareyi saf cahili
Şaşırma kardaş şaşırma

Aman uyma kör şeytana
Yakar cehennem narına
Dünyada olan malına
Güvenme kardaş güvenme

Gülabi'yem giydim kara
Giden gitti bizde sıra
Sevdim diyen vefasıza
İnanma kardaş inanma

103. Kötü Kader

Çeke çeke artık senden usandım
Niye beni bırakmıyon sen kader
Ben kaçtıkça sen bağrıma yaslandın
Bırak artık şu yakamı sen kader

Kölen ettin her işinde çalıştım
Çektirdiğin acılara alıştım
Vazgeçmedin hep benimle yarıştın
Git artık başımdan sen kötü kader

Gülabi'm ağladı biran gülmedi
Benimle derdin neydi dilmedi
Bedavaya verdim kimse almadı
Yine bende kaldı bu kötü kader

104. Muhtar Emmi

Yaptırdığın yollar hani
Göstersen muhtar emmi
Başımıza seçtik seni
Çabuk söyle muhtar emmi

Ne hastane ne köprümüz
Tarlada geçti ömrümüz
Bizler gariban köylüyüz
Yorma bizi muhtar emmi

Suya yola verdik para
Gelecek diye bu yıla
Hal koymadın soya soya
Bıktık artık muhtar emmi

Yalan dolan senin işin
Devletten gelir maaşın
Bir de yetim dolu düşün
Ölecekler muhtar emmi

Yanlış basıyon mühürü
İçirdin halka zehiri
Köl'ettin körü sağırı
Ayıp sana muhtar emmi

Köyü Gülabi'yi sattın
Söyle paraları nettin
Azaları rezil ettin
Yazık sana muhtar emmi

105. Ne Edeceksin
Düşünme hiç âdemoğlu
Bir gün gelip göçeceksin
Nedir tamahın dünyadan
Orda malı neydeceksin

Ulu divan kurulacak
Kim olduğun sorulacak
Kara toprak sarılacak
Yorgan çulu neydeceksin

Gelecek sorgu meleği
Çekeceksin ettiğini
Giydin yakasız gömleği
Hırka şalı neydeceksin

Var imiş cennet cehennem
Duydun mu hiç geri dönen

Geçemezsen kıl köprüden
Boş ver beni neydeceksin

Şefaât bekle pirinden
Kaçamazsın Azrail'den
Gerçeği duy Gülabi'den
Sahtekârı neydeceksin

106. Yazık Bize

Düzen bozuk halk perişan
Yazık yazık bize yazık
Gün gelir de düzelirmiş
Yazık yazık bize yazık

Köyüm susuz yolsuz bakın
Ecel geldi ölüm yakın
Yalan söylüyorlar sakın
Yazık yazık bize

Ekmek kavgası ederiz
Köyden şehire gideriz
Irgattan da beş beteriz
Yazık yazık bize yazık

Köyüm susuz yolsuz bakın
Ecel geldi ölüm yakın
Yalan söylüyorlar sakın
Yazık yazık bize

İsyan eder insan buna
Ağaya güç yetmez diye
Zalimi var ettin niye
Yazık yazık bize yazık

Köyüm susuz yolsuz bakın
Ecel geldi ölüm yakın
Yalan söylüyorlar sakın
Yazık yazık bize

Gülabi'm biz de duyarız
Çıraya döndük yanarız
Çektikçe vay anam deriz
Yazık yazık bize yazık

Köyüm susuz yolsuz bakın
Ecel geldi ölüm yakın
Yalan söylüyorlar sakın
Yazık yazık bize

107. Can Dane Dane

Gitmiyor başımdan sevdanın yeli
Solar aşk bağımde gül dane dane
Senin hikmetinden sual olunmaz
Gark olur toprağa can dane dane

Garip bülbülüm gül dalını ararım
Dostum ile düşmanımdan sorarım
Dünya benim olsa bitmez zararım
Ömürden gidiyor gün dane dane

Bu garip gönlümün ahu zarı ne
El elden üstün git sor pirine
Gidip sordum ihtiyarın birine
Dedi in merdivenin dane dane

Der Gülabi gamlı gönül gülemez
Gönül sevdiğini arar bulamaz

Beni Azrail'den kimse alamaz
Yoluma dökülse mal dane dane

108. Ela Gözlüm

Zindan oldu sensiz geçen günlerim
Perişan halimi bil ela gözlüm
Hasret ile yollarını gözlerim
Akan gözyaşları sil ela gözlüm

Ninni çal sevdiğim uyut dizinde
İkrar veren durur dönmez sözünde
Kerem gibi ateş yanar özümde
Yana yana oldum kül ela gözlüm

Gülabi'yem sular gibi çağlamam
Senden başkasına gönül bağlamam
Ne çilem son buldu neden ağlamam
Derdimin dermanı ol ela gözlüm

109. Elveda

Ecel yastığına koydum başımı
Goncalar elveda güller elveda
Garip diye yazın mezar taşımı
Esen bad-ı sabah yeller elveda

Ömür bağım viran gazel döküyor
Siyah saçlarıma aklar çöküyor
Aynalar yüzüme gülüp bakıyor
Gençliğimi çalan yıllar elveda

Kıyma felek kıyma daha genç yaşıım
Talihim bu imiş belalı başım
Sakın ağlamasın bacım kardaşıım

Dostlarım elveda canlar elveda

Yazan kalem kara yazmış yazıyı
Dindirmiyor hiçbir merhem sızıyı
Dertli sazım sen unutma Gülabi'yi
Sazımda inleyen teller elveda

110. Hangi Dağın Ardındasın

Hangi dağın ardındasın sevdiğim
O yanına dönem dönem ağlayam
Bir mektup gönder ki kurban olduğum
Yüzlerime sürem sürem ağlayam

Tövbe gelmem daha Alman eline
Mevlam sen kavuştur beni yârime
Yine duman durmuş Çorum eline
Bu ellere soram soram ağlayam

Gülabi'yem mesken gurbet elleri
Ne kadar özledim sevdiğim seni
Aramızda dağlar bırakmaz beni
O dağlara soram soram ağlayam

111. Yıkılsın Gurbet

İki derdim var şu dağlardan büyük
Birisi fakirlik biri de gurbet
Zalim felek bize görmüş baklayı
Birisi fakirlik birisi gurbet
Viran olasın yıkılasın gurbet

Kusur mu bulayım ata anaya
Kader ocağına baykuş tüneye
Bunca yıldır hasret kaldım haneye

Birisi fakirlik birisi gurbet
Viran olasin yıkılasın gurbet

Tarla yok ki kardaş kaldıram harman
Köyümde iş yok ki çalışayım her an
Beni öldürecek komşular sorman
Birisi fakirlik birisi gurbet
Viran olasin yıkılasın gurbet

Garip Gülabi'yem bu derdi çeker
Çayı ödünç aldım bulamam şeker
Genç yaşımda benim belimi büker
Birisi fakirlik birisi gurbet
Viran olasin yıkılasın gurbet

112. Şimdi Anlıyorum Kendi Suçumu

Şimdi anlıyorum kendi suçumu
Getiren mi suçlu gelen mi suçlu
Genç yaşta çürüttün benim ömrümü
Getiren mi suçlu gelen mi suçlu

İçerime ateş salar kavurur
Toza katar boran ile savurur
İnsanız bizi de ana doğurur
Doğuran mı suçlu doğan mı suçlu

Gülabi'm der saçın ağar han ağar
Yar üstüme attın telek telek kar
Elbette ki bizi bir yaradan var
Yaradan mı suçlu yaratılan mı?

113. Felek Yollarımı Bağladı

Gül yüzlü cananım etme eyleme
Bu hasretlik canım dağladı gel gel
Tecelli deryası bahtın elinden
Dalgalandı coğu çağladı gel gel

Bu garip başımda koptu kıyamet
Halim sana ayan olsun hidayet
Yok mudur lütfunda insaf merhamet
Felek yollarımı bağladı gel gel

Ben de bir Leyla'nın oldum delisi
Ömrüm gelip geçti kaldı gerisi
Umut deryasında bahtın gemisi
Tufandan tufana uğradı gel gel

Kıyamet gününde gerçek dünyada
Mevla'yı seversen koyma arada
Hakkın huzurunda eli semada
Gülabi yalvardı ağlatma gel gel

114. Gurbet Yolu

Gurbet yolu uzadıkça uzuyor
Biteceği belli değil bilmiyom
Sevgilim mektubun acı yazıyor
Ne zaman gelirim desem bilmiyom

Saatlerin saniyesin sayarak
Günlerim geçmiyor aylar pek ırak
Gelecek günleri bir yana bırak
Bugün akşam olacak mı bilmiyom

Uykum da sırada rüyam orada
Hayal gemilerim çöktü karada
Akıl şaşkın kaldı fikir arada
Kafam düzen tutacak mı bilmiyom

Gülabi'm der gönlüm yaralı ama
Üzülmene değmez ağlama buna
Ayrılanlar bir gün kavuşur ama
Ömür kâfi gelecek mi bilmiyom

115. Neyine Merhaba Neyine Selam

Felek bana etmediğin ne kaldı
Neyine merhaba neyine selam
Aldatıp da ütmediğin ne kaldı
Neyine merhaba neyine selam

Bir zaman gezdirdin susuz çöllerde
Bir zaman yürüttün yaya yollarda
Şimdi süründürür ara yerlerde
Neyine merhaba neyine selam sana

Gülabi'yi türlü hale bıraktın
Üç beş arşın keten şala bıraktın
En sonunda gurbet ele bıraktın
Neyine merhaba neyine selam

116. Yılmaz Güney'e Ağıt

Dün gece beni ateşe verdiler
Yılmaz Güney diye ağladım
Ana baba bacı kardaş kalınca
Gördüler Yılmaz diye ağladım

Yılmazın adını eyledim ezber
Onunla bir zaman oldum beraber
Ankara Mamak'ta bana bir haber
Verdiler Deniz diye ağladım

Gülabi'yem yanam geçen günüme
Bundan sonra yaşam benim neyime
Dünyanın malını sersen önüme
Mahir Çayan diye ağladım

117. Gelsene

Çalış çalış boşa emek
Hani para pul kalmadı
Sırtımızda kazma kürek
Çalışacak hal kalmadı

Hele bugün yarın diye
Bıktık eski giye giye
Vermek için dilenciye
Sırtımızda çul kalmadı

Kuru soğan oldu paşa
Aman kardaş dedim haşa
Yorulduğum koşa koşa
Yürüyecek hal kalmadı

Gülabi'yem açık halım
Kurumuş ağacım dalım
Melül mahzun türkü çalın
Sazım kırık tel kalmadı

118. Bıktım Artık Bu Dünyadan

Bıktım artık bu dünyadan
Bana ne faydası var ki
Malı mülkü ben neyleyem
Bana ne faydası var ki

Toprak doyursun gözünü
Bırakma dostun izini
Dinleme cahil sözünü
Sana ne faydası var ki

Varırsan varlığa güven
Eyleme kötüye elen
Taş üstünde sürme döven
Sana ne faydası var ki

İnanmaz hiç kimse sana
Layık mıdır kullar bana
Seni de doğuran ana
Sana ne faydası var ki

Yanar ocağı söndürme
Kötüyü sana güldürme
Vurup Gülabi'yi öldürme
Sana ne faydası var ki

119. Canım Bilemedim

Boşuna gezmişim fani cihanı
Koca dünya bom boşmuş bilmedim
Ne mutluydu tanışaydık insanı
Her varlıkta nefis almış bilmedim

İlim akıl fikir insanda imiş
Öte dünya değil cihanda imiş
Mantığın temeli insan var imiş
O da bizden uzak kalmış bilmedim

Hakikat aşkıyla çalışan insan
Füze yapıp aya ulaşan insan
Koca okuyan ulusu dolaşan insan
Her fikirde yol var imiş bilmedim

Gel Gülabi'm sen boş yere yorulma
Çiçek diye her canlıya sarılma
Oturup da tecelline darılma
Sana imkân sende imiş bilmedim

120. Çarıklı Diyerek

Çarıklı diyerek bana gülerdin
Çarığı mı moda yaptın sosyete
Çarık giymiş diye alay ederdin
Çarığı mı moda yaptın sosyete

Giydin ayağına çektin bağını
Çarıklıya benzetirsin halini
Omuzuna taktın dağarcığımı
Dağarcığı moda yaptın sosyete

Köylü deyip tepeleyip geçerdin
Medeni diyerek şehri seçerdin
Köylüyü görünce burun çekerdin
Sonunda köylüme döndün sosyete

Çarıkla abayla kurtuldu vatan
Çarıkla dolaştı cihanı atan

Çarıkla gezerdi toprakta yatan
Çarıklının neslindensin sosyete

Neden dikkat etmiyorsun sözüne
Köylü olmasa kurt düşecek özüne
Yobaz güldü Gülabi'nin sözüne
Ağzından çıkanı işit sosyete

121. Dostlara Derdimi Açar Giderim

Ben bu derde gayrı derman bulamam
Tutuştı ciğerim yanar giderim
Artık güvenemem yar diyenlere
Dostlara derdimi açar giderim

Şu talihsiz başım ne zaman güldü
Gözyaşı yerine gam keder doldu
Candan sevenlerim elden köt'oldu
Talihim bu imiş seçer giderim

Talihe kadere boşa kırılmam
Vefasızlar yok etseler darılmam
Bundan sonra dost diyene sarılmam
İyiye kötüyü seçer giderim

Gülabi'yem dert elinden naçarım
Halim sana beyan aziz sultanım
İstemem varını yalan dünyanın
Şu ıssız çöllerden göçer giderim

122. Ufuktan Bir Güneş Doğdu

Ufuktan bir güneş doğdu
Yakar bağrımı bağrımı
Dünkü doğan küçük çocuk

Bekler yarını yarını

Yarını umutla bekler
Yeni açan o çiçekler
Elbet bir gün bu gerçekler
Bulur yerini yerini

Gülabi'yem benden sizden
Gerçekler kaçmasın gözünden
Kimi yokuş kimi düzden
Alır yolunu yolunu

123. Yüreğim Tutuştu Yanar

Yüreğim tutuştu yanar
Seni gören melek sanar
Abu cihan işte diyar
Al senin olsun

Yalan değil doğru sözüm
Seni gördüm tutmaz dizim
Kıymetlidir iki gözüm
Al senin olsun

Beni seversen görürüm
Sevmezsen eğer ölürüm
İste canımı veririm
Al senin olsun

Bu ne iştir nasıl sevda
Gel biraz merhamet eyle
Umudum tek ulu Mevla
Al senin olsun

Bilmiyorum bana noldu
Gül benzim sarardı soldu
Gülabi yandı kül oldu
Gör senin olsun

124. Yeter Artık Doldu Çilem

Herkes güler güle güle
Herkes oynar güle güle
Yeter artık doldu çilem
Anam babam benim sılam

O yar ağlar ince ince
Unutur günler geçince
Başıma bir iş gelince
Anam babam benim sılam

Siyah saçım ak ak oldu
Gözyaşlarım ırmak oldu
Hayat böyle harab oldu
Anam babam benim sılam

Yeter kara bahtım onmaz
Feryat etsem ahım dinmez
Bu gurbettir sonu gelmez
Anam babam benim sılam

125. Maraş

Kendi evimize giremez oldum
Kimsenin hatırını da soramaz oldum
Konu komşumuza da varamaz oldum
Kurşun atar mıydı bilmem gardaş gardaşa
Bizim köyü döndürdüler Maraş'a

Vurulmuş yavrular eli Kınalı
Sorma gardaş sorma Sinem Yaralı
Yâd yabancı değil hepsi buralı
Kurşun atar mıydı bilmem gardaş gardaşa
Bizim köyü döndürdüler Maraş'a

Yatırmışlar yavruları yan yana
Nasıl dayanacak bilmem bu garip ana
Belenmiş kuzular da gardaş al kızıl kana
Kurşun atar mıydı bilmem Gardaş gardaşa
Bizim köyü döndürdüler Maraş'a

Maraş'a Sadık'la Veysel'in akıyor kanı
Garalar bağlamış aman ana babalı
Düzülmüş peş peşe de gardaş gidiyor salı
Kurşun atar mıydı Bilmem gardaş gardaşa
Bizim köyü döndürdüler Maraş'a

126. Eyvah

Aya baktım insan olmuş
Bu nedendir eyvah eyvah
Şu bizlere bilmem nolmuş
Bu nedendir eyvah eyvah

Amerika aya çıkıyor
Bu dert bizi yakıyor
Mecliste kavga çıkıyor
Burası da bilinmeli

Nitrojen atom bombası
Geliyor milletin sesi
Köylü işçi kimin nesi
Bu hesaplar bilinmeli

Gülabi'm der sözüm haktır
Sözümde anlayan yoktur
Memleketin derdi çoktur
Bu hesaplar bilinmeli

127. Yardan Ayrıralı

Yardan ayrıralı kaç sene oldu
Ayrılık mektubun sal kara gözlüm
Yine bizim dağlar karını aldı
Aş karlı dağları gel kara gözlüm

Bitmeyen günleri sayar dururum
Akan gözyaşımı siler sürurum
Esen sam yelinden haber sorarım
Kokun olsun nolur sal kara gözlüm

Gülabi'yem bitmez kara günlerim
Sevinirim derdin ile inlerim
Bülbül gibi figanımı dinlerim
Perişan haldayım gör kara gözlüm

128. Sana Derim Felek Sana (Gayrı)

Sana derim sana felek ben sana
Beni sevdiceğime bildirdin gayrı
Bilmem ki neydi bu hincin bana
Âlemi başıma güldürdün gayrı

Seher vakti bülbül figana başlar
Gül için gözünden akıyor yaşlar
Arı bile balsız kovanı boşlar
Kuru bir çalıya kondurdun gayrı

Gülabi'yem bende gayri gülemem
O hain yâre gönül veremem
Dost elinden delik deşik şu Sinem
Sende bak boynumu büktürdün gayrı

129. Utan Sülo

Bu milletin hakkın yeme
Utan sülo sülo
Başımıza daha gelme
Utan sülo sülo

Güdemez sürüyü çoban
Sokar bir gün karayılan
Fakir Almanya'ya yollan
Utan sülo sülo

Seçimde neydi vaadiniz
Oy almakmış muradınız
Çoban iken bey oldunuz
Utan sülo sülo

Gülabi'ye soğan çökelek
İsli mertek bükük bükük
Hepimiz Allah kuluyuz
Utan sülo sülo

130. Yurdun mu Oldu

Gönlüm sana küsmüş değil
Türkü söyler sana bu dil
Sakın verme ele meyil
Gözüm yolda durma gel gel

Yurdun mu oldu Çorum eli
Çok özledim yârim seni
Az geliyor mecnun çölü
Gözüm yolda durma gel gel

Gülabi'yem hasret sana
Hasretlik kar etti cana
Günler doldu saya saya
Gözüm yolda durma gel gel

Yurdun mu oldu Çorum eli
Çok özledim yârim seni
Az geliyor mecnun çölü
Gözüm yolda durma gel gel

131. Bundan Sonra

Vefasız sevdiğim nazlı cananım
Bana düğün bayram yas bundan sonra
Senin hasretliğın beni öldürür
Elleri bağına bas bundan sonra

Gelip geçen her gün günleri saydım
Unuttun demişsin ellerden duydum
Ben senin adını vefasız koydum
İster gücen ister küs bundan sonra

Nazlanma nazlı yar kurbanın olam
Hani el bastığın kuranı kelam
Sevgimizden kalan bir kulu selam
Gönderme onu da bak senin olsun

Hatırla an Gülabi'nin ismini
Hayalde düşte gör her gün cismin

Sendeki hatıra kalan resmimi
Götür bir kenarda yırt bundan sonra

132. Hem Muhammed Hem Ali'sin

Mahrum etme bizi yoldan
Baş gösterdin bin bir dondan
Şah Hüseyin hem de hasan
Hem Muhammed hem Ali'sin

On ik'imam cem göründü
Kâfirler hep sana yürüdü
Hasan'ın askeri oldu
Hem Muhammed hem Ali'sin

Aslan oldu sana tanık
Mezhebim Caferi sadık
Şah Taki ile Naki bildik
Hem Muhammed hem Ali'sin

Gülabi'm cemalin gören
Cemaline yüzün süren
Kırklarınan dara duran
Hem Muhammed hem Ali'sin

133. Can Veren Hak Değil midir?

Var oldu âlem çamurdan
Yaradan hak değil midir?
Nur verip kendi nurundan
Can veren hak değil midir?

İkilik koyma özüne
İnanma cahil sözüne
Senlik benlik kavgası ne

Yaradan bir değil midir?

Din İslam'dır kitap kuran
Muhammet'tir ceddin atan
Kerbela'da şehit yatan
Şah Hüseyin değil midir?

Aslan donunda oturan
Selman'dır nergis getiren
Kendi devesin götüren
Şahım ali değil midir?

Gülabi'ye dünya yalan
Görmedim hiç baki kalan
Cec üstünde namaz kılan
Hünkâr veli değil midir?

4.6. Ali ile Neslihan Hikâyesi

Âşık hikâyeleri geleneğin vazgeçilmez bir parçasıdır. Hemen hemen birçok aşığın bir hikâyesi mevcuttur. Âşık Gülabi'nin eserlerini incelediğimizde ona ait olabileceğini düşündüğümüz bir tane hikâyesi mevcuttur. Bu hikâyenin adı Ali ile Neslihan'dır.

Çorum'un güzel bir köyünde Ali isminde yiğit bir delikanlı vardır. Amcasının kızı Neslihan'a âşık olur. Oğlan kızı kız oğlanı ölesiye sever. Neslihan aliye babasından kendisini istemesini söyler.

Neslihan: Ali hani beni babamdan isteyecektin sen? Hala ne bekliyon bilmem ki?

Küçük yaşta anasını babasını kaybeden Ali, korka korka asmacasının karşısına çıkar. Neslihan'ı ister. İster amma amcası "sen fakir, çulsuzun birisin. Ben sana kız vermem" der ve karşısından kovar. Kalbi kırılan Ali köyünü terk eder. Aradan üç ay geçmeden Ali'nin hasretine dayanamayan Neslihan verem olur. Bu arada babası Neslihan'ı

bir başkasına nişan eder. Ama Neslihan'ın durumu gün güne kötüleşir. Son günleri yaklaşır. Neslihan bir gün babasına yalvarır.

Neslihan: Babacığım dinle. Gayrı benden hayır yok. Artık ölüyüm. Son bir arzum var senden. İzin ver de ölmeden bir kerecik daha Ali'min yüzünü göreyim. Nolur babacım. Hadi izin ver.

Yaptığına pişman olan baba aliye haber gönderir. Ali bu haberi alır almaz aç susuz yollara düşer ve nihayet sevgilisi Neslihan'a kavuşur. Kavuşur amma bakar ki sevgilisi son nefesini vermek üzere.

Neslihan: Ali'm, geldin mi Ali'm.

Bunun üzerine Ali alır sazı eline ve der ki:

Emmim kızı ne yatarsın bu yerde
Sararmış gül benzin hallerin hani
Küskün müsün, selamımı almazsın?
Konuşmuyor, susmuş, dillerin hani?

Kuru yerde mor menekşe biter mi?
Bozulmuş bahçesi bülbül öter mi?
Ergen kız da yataklarda yatar mı?
Hani verdiğin sözlerin hani?

Ecel tuzağını açamaz mısın?
Açıp da içinden kaçamaz mısın?
Azad eyleseler uçamaz mısın?
Kırık mı kanadın kolların hani

Ali'sinin saz ve sözlerine dayanamayan Neslihan bir ah çeker ve ağzından boşalan bir kanla ruhunu teslim eder. Konu komşu toplanıp defnederler. Sevgilisinden ayrılan Ali, Neslihan'ın mezarından ayrılamaz. Neslihan'ın annesi mezar başında ağlarken Ali de sazını alır şunları söyler:

Ecel geldi ayırdı benden
Kader böyleymiş ne gelir elden
Beni ayırdılar o gonca gülden
O gülleri açan dalların hani

Sen de benim gibi ateşe yandın
Amcamın yüzünden bu hale geldin
Aslı Hanım gibi kavrulup yandın
Yeller mi savurdu küllerin hani

Her gelip geçtikçe selam vereyim
Mezar taşlarına yüzüm süreyim
Açın mezarını bende gireyim
Zindan oldu dünyam güneşim hani.

4.7. Sözleri Kendisine Ait Olmayan Türküleri

Sefil Baykuş adlı türkü Gülabi'nin seslendirdiği ilk türküdür. Sanat hayatı 1987 yılında bu türküyle yapılan plakla başlamıştır. Türkünün sözlerinde birtakım değişikliğe gidilse de ana hatlarıyla eser Kağızmanlı Recep Hıfzı'ya aittir. Eser, Gülabi'nin seslendirdiği şekli ile şöyledir:

Sefil baykuş ne yatarsın burada?
Yok mudur vatanın, ellerin hani?
Küskün müsün, selamımı almazsın?
Öter şeyda bülbül, dillerin hani, dillerin hani?

Bir koyun, bir kuzu aman aman divana durdu
Yemez mi dağların kuşıyla kurdu?
Durnam yoksa seni avcı mı vurdu?
Durnam, teleklerin, tellerin hani, tellerin hani?

Canan da canına böyle kıyar mı?
Hasta halin baş yastığa koyar mı?
Ergen kıza beyaz donlar uyar mı?
Kumaş beste beste şalların hani, şalların hani?

Aç kapıyı emmim, kızı gireyim
Hasta değil misin, halin sorayım
Susuz değil misin, bir su vereyim
Çaylarda çalkanan sellerin hani, sellerin hani? (Aslan, 1978: 6).

Kalem Seni Kırarım adlı türkü Âşık Gülabi'nin seslendirdiği ve en çok bilinen türkülerinden biridir. Ancak bu türkünün sözleri Çorumlu şair Salim Örgel'e, müziği ise Gülabi'ye aittir. Türkünün sözleri şöyledir:

Neyin var da bugün neye yazmıyon?
Kalem seni parça parça kırarım
Hiç mi benim hallarımı sormuyon?
Kalem seni parça parça kırarım

Mutluluk okuyan ozan da sensin
Kader çizgisini bozan da sensin
Koçyiğit'e idam yazan da sensin
Kalem seni parça parça kırarım

Kötülük haykıran yüce ilahsın
Caninin başında sahte külahsın
Yobazın elinde korkunç silahsın
Kalem seni parça parça kırarım

Bir çizginle nice yuva yıktırdın
Örgel'imi öz canından bıktırdın
Kimisini hapsilere tıktırdın
Kalem seni parça parça kırarım

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Anadolu Âşıklık geleneği, kökleri Orta Asya'ya dayanan ozan-baksı geleneğinin bir nevi devamı olarak görünse de yüzyıllar içerisinde tekke ve tasavvuf edebiyatı ile etkileşimi ile birlikte kendine has birtakım kurallarıyla ayrı bir edebiyat kolu olarak ortaya çıkmıştır. 15.yüzyılın sonlarında başlayan ve 17.yüzyılda en etkili dönemini yaşayan gelenek, ardı adına yüzyıllar içerisinde birtakım değişikliklere uğrasa da öz dokusunu koruyarak 21.yüzyıla kadar varlığını sürdürmüştür. Gelenek, Her ne kadar yaşadığımız yüzyılda geçmişe oranla etkisini yitirse de bu kadim kültüre sahip çıkan âşıklar tarafından, ana hatlarıyla ve 21.yüzyılın getirmiş olduğu şartlara bağlı kalarak yaşatılmaya devam etmektedir.

Âşık Gülabi'nin hayatı, sanatı ve şiirleri adlı tez çalışmamız, şairin Anadolu âşıklık geleneği içerisindeki yeri ve önemini belirtmemiz açısından kayda değer bir çalışma olmuştur. Geleneğin günümüze kadar ulaşmasında Anadolu insanının payı oldukça büyüktür. Çünkü bir genelleme yapacak olursak âşıklar, şiirinde Anadolu insanın dertlerine, kederlerine bunun yanında insanların ask acılarına, hasretliklerine, özlemlerine değinmiştir. Bu nedenledir ki Anadolu insanı bu şiirlerde kendini görmüştür. Kendinden bir parça hisseden bu insanlar bu kültüre sahip çıkmıştır. Şöyle ki Âşık Gülabi 1950 yılında Anadolu'nun kadim uygarlıklarına ev sahipliği yapmış bir şehir olan Çorum'da dünyaya gelmiştir. Çorum, sosyo-kültürel açıdan çeşitlilik gösteren bir şehirdir. Bu şehir ayrıca âşıklık geleneğinin en iyi biçimde yaşatılmasına ve geleneğinin bugünlere dek ulaşmasına katkı sağlayan, geleneğin hala canlı ve bir o kadar üretken olmasında pay sahibi olan birçok aşığın, halk şairinin yetiştiği, yaşadığı bir coğrafyadır. Her ne kadar bu çalışmada Çorum âşıklık geleneği üzerine çok durmasak da mevcut kaynaklardan baktığımızda Çorumlu birçok âşık, ozan ve halk şairi yetiştiği görülmektedir. Âşık Gülabi de bu şairlerden yalnızca birisidir.

Çorum'da doğup büyüyen şairin âşıklığa yönelmesinde halk şiirine, halk türkülerine olan hayranlığın yanı sıra ailesinin ve küçük yasta gördüğü rüyanın etkisi oldukça fazladır. Henüz 9-10 yaşlarında saz çalmaya ve türkü söyleme başlayan şair, ilk

şair icralarını bu şehirde gerçekleştirmiştir. Daha sonraki yıllarda önce Ankara olmak üzere Türkiye'nin birçok yerini dolaşarak, çeşitli icra ortamlarını deneyimleme fırsatı bulmuştur. Gittiği şehirlerde şenlik, festival ve konser etkinliklerine katılmış, orada çeşitli halk şairleriyle ve âşıklarla birlikte geleneğinin yaşatılması adına sanatıyla katkıda bulunmuştur.

Âşık Gülabi, gelenek içerisinde ustasız yetişen şairlerden biridir. O yüzden gelenek içerisinde bilinen uygulamalarla yetiştiğini söylemek mümkün değildir. Buna istinaden kendisinin yetiştirmiş olduğu herhangi bir çırağı da yoktur.

Âşık Gülabi'nin geleneksel müziğin son yüzyıllarda modern temsilcisi konumunda olduğunu söylemek mümkündür. Şairin âşıklık geçmişine baktığımızda onun daha çok medya aracılığıyla geleneği sürdürdüğünü görmekteyiz. 9-10 yaşlarında bağlama ve halk türküleriyle tanışan Gülabi, 60 yılı aşkın süredir sazı ve sözüyle aktif bir şekilde halen daha geleneği temsil etmektedir. Sanat hayatı boyunca elliye aşkın plak, kaset ve CD çalışmaları yapmasının yanı sıra radyo ve TV programlarıyla da elektronik kültür ortamında bu kadim geleneği sürdürmüştür. Bu bakımdan değişen kültür ortamında, âşıklığın ve âşıkların güncel teknolojik ortamlarda boy göstermesi, kültürün yaşatılması ve tanıtılması adına katkısı büyüktür. Yapmış olduğu TV programlarıyla bu geleneğe gönül vermiş birçok aşığın, halk ozanının tanınmasına, yapmış oldukları çalışmaları kamuoyuna duyurmasına aracı olmuştur. Bu bakımdan Âşık Gülabi'yi elektronik kültür ortamında geleneği temsil eden önemli âşıklar arasında göstermemiz mümkündür.

Âşık Gülabi şiirlerine halk dili diye tabir ettiğimiz sade, yalın ve anlaşılır bir dil hâkimdir. Aşığın hayran kitlesi işçi, köylü sınıfı olarak nitelendirdiğimiz emekçilerden ve kırsal kesimde yaşayan insanlardan oluşmaktadır. Bu bakımdan halka doğrudan hitap biçiminin tercih eden şair, kapalı anlatımlardan, söz sanatlarında kaçınmıştır. Vermek istediği mesajı açık ve net bir biçimde ifade etmiştir. Halk şiirlerinin geneline İstanbul Türkçesini iyi bir biçimde uygulamıştır. Ancak yine de şiirlerinde, yetiştiği yörenin ağız özelliklerini ölçüyü ya da uyakları tutturmak adına oldukça faydalanmıştır. Bunun sonucunda ses türemesi, ses düşmesi gibi birçok ses olayına şiirlerinde rastlanmaktadır.

Şiirlerini büyük oranda koşma nazım şekliyle yazan şair, semai nazım şeklini de şiirlerinde kullanmıştır. Sıklıkla 11'li hece ölçüsünü kullanan şair 6+5 ya da 4+4+3 duraklı

örnekler vermiştir. 8’li hece ölçüsü ile de örneklerine rastladığımız şiirlerini 4+4 duraklı şekilde yazmıştır. Şairin kullandığı ayaklar ise genellikle tek ayak ve döner ayak şeklindedir. Bunun dışında yapmış olduğumuz incelemeler dâhilinde aşığın bu şiir kalıpları dışına çıkmadığı görülmüştür. Klasik Türk şiiri nazım şekilleri olan gazel ya da kaside türlerinde herhangi bir eseri bulunmamasıyla birlikte aruz ölçüsü ile yazılmış herhangi bir şiiri de yoktur.

Âşığın yetiştiği çevre, etkilenmiş olduğu şairler, dinî inancı ve dünya görüşü, şairin üslubunun ve söz varlığının oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Ayrıca şairin yaşadığı sıkıntılar ve ülke sorunları da üslubuna ve şiirlerinin konusuna doğrudan kaynaklık etmiştir. Gülabi, hemen her âşık gibi aşk, gurbet, özlem, doğa-tabiat, insan ve toplum, şikâyet, siyasal ve toplumsal meseleler konusunda şiirler yazmıştır. Şiirlerinde duygu ve düşünceleri net bir biçimde ifade etmiştir. Özellikle siyasal ve toplumsal meselelere değindiği şiirlerinde düşüncelerini açık ve korkusuz bir şekilde ifade etmiştir. Dönemin yöneticilerine, bürokratlarına yönelik eleştirilerden kaçınmamıştır. Adeta halkın sesi olmuş ve halkı eleştirmeye, haykırmaya ve hesap sormamaya davet etmiştir.

Sonuç olarak baktığımızda Âşık Gülabi, gelenek içerisinde kendi kendisini yetiştirmiş ve geleneği ana çizgileriyle sürdürmüş önemli bir âşıktır. Sözlü kültür geleneği olarak başlayan ve zamanla yazılı kültür ortamında da örneklerine bolca rastladığımız âşıklık geleneği, değişen ve gelişen kültür ortamında bir takım biçim ve içerik bağlamındaki değişimiyle elektronik kültür ortamına da yer almış ve varlığını sürdürmüştür. Geleneğin sözden, elektronik ortama geçiş döneminde, bu yeni değişim ve oluşum içerisinde kendine bir yer edinmiş ve 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren ve halen geleneği temsil eden önemli âşıklar arasına ismini yazdırmıştır. Âşık Gülabi, yaşadığımız yüzyılda geleneğin önemli temsilcileri arasında olmasına rağmen, ismi ve şiirleri Türk halkbilimi çalışmaları arasında daha önce yer almamıştır. Ancak bu çalışmamız ile birlikte biz bu alandaki eksikliğin giderileceğini ve Gülabi’nin gelenek içerisindeki yeri ve öneminin anlaşılacağı düşüncesi içerisindeyiz. Bu çalışmanın Âşık Gülabi’nin tanıtılmasına, Türk edebiyatına, Türk halkbilimine ve âşık edebiyatına katkı sunacağını temenni ediyoruz.

KAYNAKÇA

- Albayrak, N. (2021, Aralık 14). Kul Himmet. *TDV İslâm Ansiklopedisi*: <https://islamansiklopedisi.org.tr/kul-himmet> adresinden alındı.
- Albayrak, N. (2021, Aralık 14). Kul Nesîmî. *TDV İslâm Ansiklopedisi*: <https://islamansiklopedisi.org.tr/kul-nesimi> adresinden alındı.
- Albayrak, N. (2021, Aralık 14). Pîr Sultan Abdal. *TDV İslâm Ansiklopedisi*: <https://islamansiklopedisi.org.tr/pir-sultan-abdal> adresinden alındı.
- Artun, E. (2001). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Artun, E. (2008). *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*. İstanbul: Kitabevi.
- Aslan, E. (1975). *Çıldır Aşık Şenlik Hayatı, Şiirleri ve Hikayeleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Aslan, E. (1978). *Doğu Anadolu Saz Şairleri..* Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Atılğan, G., Aytekin, E. A., Ozan, E., Saraçoğlu, C., Şener, M., Uslu, A., Yeşilbağ, M. (2016). *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Siyasal Hayat*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Bars, M. E. (2018). *XX -XXI. Yüzyıl Anadolu Aşık Tarzı Şiir Geleneğinde Yapı ve Tema*. Ankara: Sonçağ.
- Başgöz, İ. (1968). *İzahlı Türk Halk Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul : Ararat.
- Çıblak, N. (2008). *Âşık Şiirinde Taşlamalar*. Ankara: Ürün.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). *Aşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*. Ankara: Akçağ.
- Dilçin, C. (2009). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK.
- Dizdaroğlu, H. (1969). *Halk Şiirinde Türler*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Fidan, S. (1969). *Aşıklık Geleneği ve Medya Endüstrisi*. Ankara: Grafiker.
- Günay, U. (2008). *Türkiye'de Aşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Ankara: Akçağ.
- Karadağ, M. (1996). *Türk Halk Şiiri*. Balıkesir: Balıkesir Akademi Dergisi.
- Kaya, D. (2000). *Aşık Edebiyatı Araştırmaları*. İstanbul: Kitabevi.
- Kaya, D. (2007). *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü*. Ankara: Akçağ.

- Köprülü, F. (1976). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Köprülü, F. (2004). *Saz Şâirleri I-V*. Ankara: Akçağ.
- Oğuz, M. Ö. (2001). *Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam*. Ankara: Akçağ.
- Onay, A. T. (1996). *Türk Şiirlerin Şekil ve Nev'i*. Ankara: Akçağ.
- Şimşek, E. (2009). Yakınma/Yakarışlar Dünyasında Felek ve Türk Halk Edebiyatına Yansımaları. *Milli Folklor*, 34-41.
- Taşlıova, M. (2008), *Sözlü ve Yazılı Kaynaklarla Çorum Halk Şiiri Antolojisi Âşıklar, Ozanlar, Şairler*. Çorum: T.C. Çorum Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Tozlu, S. (2018). *Çorum Halk İnançları ve Halk Hekimliği*. Çorum.
- Yardımcı, M. (2013). *Başlangıcından Günümüze Türk Halk Şiiri*. İzmir: Kanyılmaz.
- Yardımcı, M. (2013). *Türk Halk Edebiyatında Nesir Ve Nazım Nesir Karışık Türler*. İzmir.

EKLER

EK-1. Sözlü Kaynaklar

KK1: Ümit Çorluk, 1972, Üniversite Mezunu, Müzik yapımcısı – Prodüktör, Müyap ve Mesam Üyesi, İstanbul.

KK2: Osman Çorluk, 1976, Üniversite Mezunu, Müzik Yapımcı-Prodüktör ve Müzisyen, İstanbul.

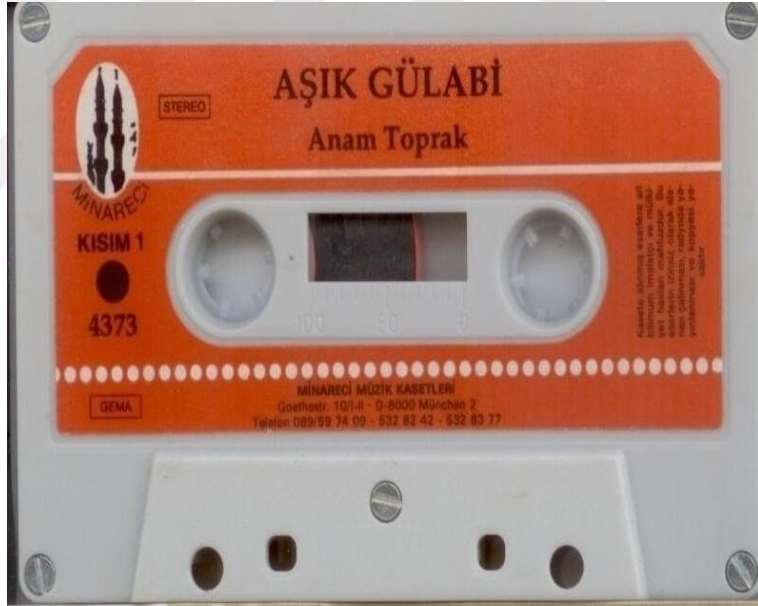
EK-2. Fotoğraflar

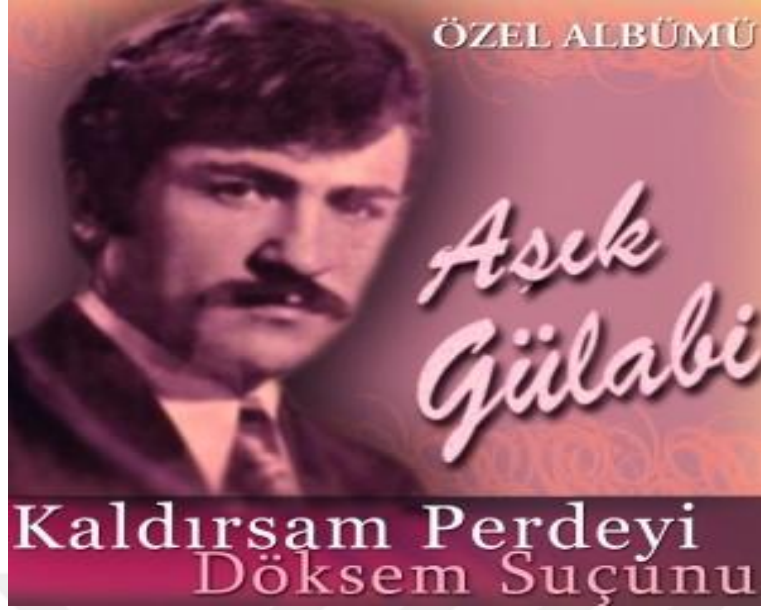
Görsel 1. Âşık Gülabi'nin Amasya'da katıldığı bir şenliğe ait afiş

Görsel 2. Âşık Gülabi'nin katılmış olduğu bir organizasyonda çekilmiş bir fotoğraf.

Görsel 3. Âşık Gülabi'nin Anam Toprak adlı albüm kaseti

Görsel 4. Âşık Gülabi'nin Kaldırsam Perdeyi Döksem Suçunu adlı özel albümünün kaset fotoğrafı

Görsel 5. Sazımın Teli adlı albüme ait kaset fotoğrafı

Görsel 6. Aşık Gülabi ve Ali Rıza'nın birlikte yapmış oldukları albüm çalışmasına ait bir fotoğraf

Görsel 7. Aşık Gülabi'nin, Ali Kızıltuğ ve Aşık Ereni ile birlikte yapmış oldukları kaset çalışmasına ait bir fotoğraf

Görsel 8. Anam Toprak adlı albüme ait kaset fotoğrafı

Görsel 9. Aşık Gülabi'nin 2018 yılında Almanya'nın Augsburg şehrindeki Alevi Kültür Merkezi'nin düzenlemiş olduğu etkinliğe ait fotoğraf

Görsel 10. Âşık Gülabi'nin Barış TV'de yaptığı Gönül Bahçesi adlı programa ait bir fotoğraf

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim SOYİSİM :

Doğum Yeri :

Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi :

Bildiği Yabancı Diller :

İLETİŞİM

E-posta Adresi :

ORCID :